Pecyn Cyhoeddus

Cyngor Sir CEREDIGION County Council

Neuadd Cyngor Ceredigion, Penmorfa,
Aberaeron, Ceredigion SA46 0PA
ceredigion.gov.uk

Annwyl Syr / Fadam

Ysgrifennaf i'ch hysbysu y cynhelir Cyfarfod o Pwyllgor Safonau a Moeseg o bell trwy fideo-gynhadledda, Dydd Llun, 17 Ionawr 2022 am 10.00 am i drafod y materion canlynol:

1. Ymddiheuriadau

2. Materion Personol

3. Datgelu buddianau personol / buddiannau sy'n rhagfarnu

4. Cadarnhau cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Moeseg a Safonau a gynhaliwyd 17 Medi 2021 (Tudalennau 3 - 12)

5. Materion yn Codi

6. Trafod gydag arweinwyr y pleidiau ddulliau o hybu a chynnal safonau uchel drwy ymddygiad gan Aelodau Cyngor Sir Ceredigion i gynnwys y dyletswyddau sy'n ofynnol o dan Adrannau 62-63 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 (Tudalennau 13 - 14)

7. Ystyried ceisiadau am ollyngiadau gan y Cynghorwyr canlynol:

(i) Y Cynghorydd Dan Potter, Cyngor Sir Ceredigion (Tudalennau 15 - 24)

(i) Y Cynghorydd Dan Potter, Cyngor Sir Ceredigion (Tudalennau 25 - 34)

(i) Y Cynghorydd Dan Potter, Cyngor Tref Cei Newydd (Tudalennau 35 - 44)

(i) Y Cynghorydd Rowland Rees-Evans, Cyngor Sir Ceredigion (Tudalennau 45 - 52)

(i) Cynghorydd Peter Davies MBE, Cyngor Sir Ceredigion (Tudalennau 53 - 62)

8. Fframwaith Datblygu ar gyfer Cynghorwyr yng Nghymru 2021 (Tudalennau 63 - 80)

9. Materion y Cod Ymddygiad- Diweddariad ar erthyglau'r wasg (Tudalennau 81 - 82)

10. **Coflyfr Cod Ymddygiad Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru Rhif 25 (Tudalennau 83 - 90)**

11. **Penodi Cynghorwyr Tref a Chymuned i'r Pwyllgor Moeseg a Safonau - Cynllunio ar gyfer Olyniaeth (Tudalennau 91 - 92)**

12. **Y gweithdrefnau ar gyfer ymdrin â chwynion a gyfeirir at y pwyllgor moeseg a safonau a chynnal gwrandawiadau (Tudalennau 93 - 106)**

13. **Diweddariad ar faterion Panel Dyfarnu Cymru (Tudalennau 107 - 108)**

14. **Pwyllgor Moeseg a Safonau: Ddisgrifiadau Rôl a Manyldeb Personol (Tudalennau 109 - 154)**

15. **Cynhadledd Safonau Cymru a gynhelir o bell ar 9/2/22**

16. **Hyfforddiant**

17. **Ystyried unrhyw gais arall am ollyngiad a dderbyniwyd ers cyhoeddi'r agenda**

Atgoffir yr Aelodau y dylent lofnodi'r Gofrestr Bresenoldeb

Darperir Gwasanaeth Cyfieithu ar y Pryd yn y cyfarfod hwn ac mae croeso i'r sawl a fydd yn bresennol ddefnyddio'r Gymraeg neu'r Saesneg yn y cyfarfod.

Yn gywir

Miss Lowri Edwards
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Democrataidd

At: **Gadeirydd ac Aelodau Pwyllgor Safonau a Moeseg**
Weddill Aelodau'r Cyngor er gwybodaeth yn unig.

 Eitem Agenda 4

Cofnodion Cyfarfod y **PWYLLGOR MOESEG A SAFONAU**
a gynhaliwyd o bell trwy gynhadledd fideo ddydd Gwener, 17 Medi 2021

YN BRESENNOL:
Mrs Caroline White (Cadeirydd) , Mr Hywel Wyn Jones, Mr John Weston a Mr Rif Winfield(Aelodau Annibynnol);
Y Cynghorydd Odwyn Davies a'r Cynghorydd Dai Mason (Aelodau Etholedig)
Y Cynghorydd Julian Evans a Gill Hopley (cynrychiolwyr Cynghorau Tref a Chymuned)

YN BRESENNOL:
Ms Elin Prysor (Swyddog Monitro)
Mrs Lisa Evans (Swyddog Craffu a Safonau)
Mrs Dana Jones (Swyddog Democrataidd a Safonau)

1 Ymddiheuriadau

Ymddiheurodd Ms Carol Edwards a'r Cynghorydd Ceredig Davies am na allent fynychu'r cyfarfod.

Bu'n rhaid i'r Cynghorydd Dai Mason adael y cyfarfod yn gynnar oherwydd apwyntiad ysbyty munud olaf.

2 Materion Personol

Dim.

3 Datgelu Buddiannau Personol / Buddiannau sy'n Rhagfarnu

Datganodd y Cynghorydd Julian Evans fuddiant personol a buddiant sy'n rhagfarnu yn y ceisiadau a gyflwynwyd gan y Cynghorydd Elizabeth Evans a gadawodd y gynhadledd fideo wrth i'r ceisiadau hyn gael eu hystyried.

4 Trefniadaeth

Cytunwyd, oherwydd yr angen i fod o fewn cworwm, y byddai'r ceisiadau gan y Cynghorydd Elizabeth Evans yn cael eu hystyried yn gyntaf i aros i Mr Rif Winfield ymuno â'r cyfarfod dros y ffôn ac i'r Cynghorydd Julian Evans adael y cyfarfod; gan ei fod wedi datgan buddiant personol a buddiant sy'n rhagfarnu. Cytunwyd hefyd y byddai pob cais arall am ollyngiad yn cael ei ystyried yn dilyn y cais hwn, cyn ystyried y cofnodion.

5 Y Cynghorydd Elizabeth Evans, Cyngor Sir Ceredigion

Cafwyd cais am ollyngiad yn dwyn dyddiad 16 Medi 2021 gan y Cynghorydd Elizabeth Evans i siarad yn unig ar Gynllun Amddiffyn Arfordir Aberaeron (i gynnwys harbwr Aberaeron a Phwll Cam,

Aberaeron). Mae mam y Cynghorydd Evans yn byw yn Stryd y Farchnad, Aberaeron. Mae ei chartref yn edrych yn uniongyrchol dros y maes parcio ger Pwll Cam. Mae teulu’r Cynghorydd Evans hefyd yn berchen ar adeilad yn Rhif 18 Stryd y Farchnad, Aberaeron – nid oes ganddi incwm ohono ac nid oes ganddi dim rhanberchnogaeth o’r eiddo.

Roedd y Cynghorydd Evans yn bresennol yn y cyfarfod i gyflwyno ei chais ac atebodd gwestiynau ynghylch ei chais.

Gofynnwyd i'r Cynghorydd Evans adael y gynhadledd fideo er mwyn i’r Pwyllgor ystyried ei chais.

PENDERFYNWYD rhoi gollyngiad i'r Cynghorydd Evans i siarad yn unig ar y sail bod natur buddiant yr aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn ymwneud ag ef yn niweidio hyder y cyhoedd wrth gynnal busnes yr awdurdod perthnasol; a bod y buddiant yn gyffredin i'r aelod a chyfran sylweddol o'r cyhoedd; (rheoliad 2 (d) ac (e) Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001). Rhoddwyd y gollyngiad am gyfnod 12 mis.

6 Y Cynghorydd Elizabeth Evans, Cyngor Tref Aberaeron

Cafwyd cais am ollyngiad yn dwyn dyddiad 16 Medi 2021 gan y Cynghorydd Elizabeth Evans i siarad yn unig ar Gynllun Amddiffyn Arfordir Aberaeron (i gynnwys harbwr Aberaeron a Phwll Cam, Aberaeron). Mae mam y Cynghorydd Evans yn byw yn Stryd y Farchnad, Aberaeron. Mae ei chartref yn edrych yn uniongyrchol dros y maes parcio ger Pwll Cam. Mae teulu’r Cynghorydd Evans hefyd yn berchen ar adeilad yn Rhif 18 Stryd y Farchnad, Aberaeron – nid oes ganddi incwm ohono ac nid oes ganddi dim rhanberchnogaeth o’r eiddo.

Roedd y Cynghorydd Evans yn bresennol yn y cyfarfod i gyflwyno ei chais ac atebodd gwestiynau ynghylch ei chais.

Gofynnwyd i'r Cynghorydd Evans adael y gynhadledd fideo er mwyn i’r Pwyllgor ystyried ei chais.

PENDERFYNWYD rhoi gollyngiad i'r Cynghorydd Evans i siarad yn unig ar y sail bod natur buddiant yr aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn ymwneud ag ef yn niweidio hyder y cyhoedd wrth gynnal busnes yr awdurdod perthnasol; a bod y buddiant yn gyffredin i'r aelod a chyfran sylweddol o'r cyhoedd; (rheoliad 2 (d) ac (e) Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001). Rhoddwyd y gollyngiad am gyfnod 12 mis.

7 **Y Cynghorydd Ceredig Davies - Cyngor Sir Ceredigion**

Cafwyd cais am ollyngiad yn dwyn dyddiad 06 Medi 2021 gan y Cynghorydd Ceredig Davies i siarad a phleidleisio ar addasiadau i fynediad i gerddwyr a cherbydau i ganol tref Aberystwyth gan mai ef yw perchennog y siop Mona Liza, 22 Stryd Fawr, Aberystwyth.

PENDERFYNWYD rhoi gollyngiad i'r Cynghorydd Davies i siarad yn unig ar y sail bod natur buddiant yr aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn ymwneud ag ef yn niweidio hyder y cyhoedd wrth gynnal busnes yr awdurdod perthnasol (rheoliad 2 (d) Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001). Rhoddwyd y gollyngiad am gyfnod 12 mis.

8 **Y Cynghorydd Keith Evans, Cyngor Sir Ceredigion (Cais Calon Tysul)**

Cafwyd cais am ollyngiad yn dwyn dyddiad 31 Awst 2021 gan y Cynghorydd Keith Evans i siarad a phleidleisio ar gyllid posibl ar gyfer Calon Tysul. Mae'r Cynghorydd Evans yn gwasanaethu ac yn cynghori ar eu Pwyllgor Rheoli. Fel eu haelod lleol o'r Cyngor Sir ac o'r Cyngor Cymuned, mae sefydliadau lleol yn dibynnu ar aelodau etholedig am arweiniad, arweinyddiaeth a chymorth.

PENDERFYNWYD rhoi gollyngiad i'r Cynghorydd Evans i siarad a phleidleisio ar y sail bod natur buddiant yr aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn ymwneud ag ef yn niweidio hyder y cyhoedd wrth gynnal busnes yr awdurdod perthnasol; a bod cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn ymwneud ag ef wedi'i gyfiawnhau gan rôl neu arbenigedd penodol yr aelod; (rheoliad 2 (d) ac (f) Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001). Rhoddwyd y gollyngiad am gyfnod 12 mis.

9 **Y Cynghorydd Keith Evans, Cyngor Cymuned Llandysul (Cais Calon Tysul)**

Cafwyd cais am ollyngiad yn dwyn dyddiad 31 Awst 2021 gan y Cynghorydd Keith Evans i siarad a phleidleisio ar gyllid posibl ar gyfer Calon Tysul. Mae'r Cynghorydd Evans yn gwasanaethu ac yn cynghori ar eu Pwyllgor Rheoli. Fel eu haelod lleol o'r Cyngor Sir ac o'r Cyngor Cymuned, mae sefydliadau lleol yn dibynnu ar aelodau etholedig am arweiniad, arweinyddiaeth a chymorth.

PENDERFYNWYD rhoi gollyngiad i'r Cynghorydd Evans i siarad a phleidleisio ar y sail bod natur buddiant yr aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn ymwneud ag ef yn niweidio hyder y cyhoedd wrth gynnal busnes yr awdurdod perthnasol; a bod cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn ymwneud ag ef wedi'i gyfiawnhau gan rôl neu arbenigedd penodol yr aelod; (rheoliad

2 (d) ac (f) Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001). Rhoddwyd y gollyngiad am gyfnod 12 mis.

9 Y Cynghorydd Keith Evans, Cyngor Sir Ceredigion (Cais Cymdeithas Chwaraeon Llandysul)

Cafwyd cais am ollyngiad yn dwyn dyddiad 31 Awst 2021 gan y Cynghorydd Keith Evans i siarad a phleidleisio ar gyllid posibl ar gyfer Cymdeithas Chwaraeon Llandysul. Mae'r Cynghorydd Evans yn gwasanaethu ac yn cynghori ar eu Pwyllgor Rheoli. Fel eu haelod lleol o'r Cyngor Sir ac o'r Cyngor Cymuned, mae sefydliadau lleol yn dibynnu ar aelodau etholedig am arweiniad, arweinyddiaeth a chymorth.

PENDERFYNWYD rhoi gollyngiad i'r Cynghorydd Evans i siarad a phleidleisio ar y sail bod natur buddiant yr aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn ymwneud ag ef yn niweidio hyder y cyhoedd wrth gynnal busnes yr awdurdod perthnasol; a bod cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn ymwneud ag ef wedi'i gyfiawnhau gan rôl neu arbenigedd penodol yr aelod; (rheoliad 2 (d) ac (f) Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001). Rhoddwyd y gollyngiad am gyfnod 12 mis.

10 Y Cynghorydd Keith Evans, Cyngor Cymuned Llandysul (Cais Cymdeithas Chwaraeon Llandysul)

Cafwyd cais am ollyngiad yn dwyn dyddiad 31 Awst 2021 gan y Cynghorydd Keith Evans i siarad a phleidleisio ar gyllid posibl ar gyfer Cymdeithas Chwaraeon Llandysul. Mae'r Cynghorydd Evans yn gwasanaethu ac yn cynghori ar eu Pwyllgor Rheoli. Fel eu haelod lleol o'r Cyngor Sir ac o'r Cyngor Cymuned, mae sefydliadau lleol yn dibynnu ar aelodau etholedig am arweiniad, arweinyddiaeth a chymorth.

PENDERFYNWYD rhoi gollyngiad i'r Cynghorydd Evans i siarad a phleidleisio ar y sail bod natur buddiant yr aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn ymwneud ag ef yn niweidio hyder y cyhoedd wrth gynnal busnes yr awdurdod perthnasol; a bod cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn ymwneud ag ef wedi'i gyfiawnhau gan rôl neu arbenigedd penodol yr aelod; (rheoliad 2 (d) ac (f) Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001). Rhoddwyd y gollyngiad am gyfnod 12 mis

11 Y Cynghorydd Keith Evans, Cyngor Sir Ceredigion (Cais Pontweli Llandysul)

Cafwyd cais am ollyngiad yn dwyn dyddiad 31 Awst 2021 gan y Cynghorydd Keith Evans i siarad a phleidleisio ar gyllid posibl ar Landysul Pont-Tyweli Ymlaen Cyf. Mae'r Cynghorydd Evans yn gwasanaethu ac yn cynghori ar eu Bwrdd Rheoli fel Cyfarwyddwr. Fel eu haelod lleol o'r Cyngor Sir ac o'r Cyngor Cymuned, mae sefydliadau

lleol yn dibynnu ar aelodau etholedig am arweiniad, arweinyddiaeth a chymorth.

PENDERFYNWYD rhoi gollyngiad i'r Cynghorydd Evans i siarad a phleidleisio ar y sail bod natur buddiant yr aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn ymwneud ag ef yn niweidio hyder y cyhoedd wrth gynnal busnes yr awdurdod perthnasol; a bod cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn ymwneud ag ef wedi'i gyfiawnhau gan rôl neu arbenigedd penodol yr aelod; (rheoliad 2 (d) ac (f) Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001). Rhoddwyd y gollyngiad am gyfnod 12 mis.

12 Y Cynghorydd Keith Evans, Cyngor Cymuned Llandysul (Cais Pontweli Llandysul)

Cafwyd cais am ollyngiad yn dwyn dyddiad 31 Awst 2021 gan y Cynghorydd Keith Evans i siarad a phleidleisio ar gyllid posibl ar Landysul Pont-Tyweli Ymlaen Cyf. Mae'r Cynghorydd Evans yn gwasanaethu ac yn cynghori ar eu Bwrdd Rheoli fel Cyfarwyddwr. Fel eu haelod lleol o'r Cyngor Sir ac o'r Cyngor Cymuned, mae sefydliadau lleol yn dibynnu ar aelodau etholedig am arweiniad, arweinyddiaeth a chymorth.

PENDERFYNWYD rhoi gollyngiad i'r Cynghorydd Evans i siarad a phleidleisio ar y sail bod natur buddiant yr aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn ymwneud ag ef yn niweidio hyder y cyhoedd wrth gynnal busnes yr awdurdod perthnasol; a bod cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn ymwneud ag ef wedi'i gyfiawnhau gan rôl neu arbenigedd penodol yr aelod; (rheoliad 2 (d) ac (f) Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001). Rhoddwyd y gollyngiad am gyfnod 12 mis.

13 Cadarnhau fel cofnod cywir gofnodion cyfarfod y Pwyllgor Moeseg a Safonau a gynhaliwyd ar 19 Mai 2021

PENDERFYNWYD cadarnhau fel cofnod cywir gofnodion cyfarfod y Pwyllgor a gynhaliwyd ar 19 Mai 2021 yn amodol ar ddiwygio'r canlynol:-
(i)" is" i "his" yng nghofnod Saesneg S1 ac ychwanegu bod y diweddar Mrs Anne Winfield hefyd wedi bod yn gadeirydd y pwyllgor; a
(ii) i gael gwared â'r cyfeiriad ar S5 bod y Cynghorydd Odwyn Davies wedi nodi y byddai'n rhaid iddo adael y cyfarfod "ar y pwynt hwn a chamodd John Weston i lawr i sicrhau cworwm" gan fod hyn yn anghywir

Materion sy'n codi
Cofnod S4- Adran 62 Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 Dyletswyddau arweinwyr grwpiau gwleidyddol mewn perthynas â safonau ymddygiad – Dywedwyd hyd yma nad oedd yr ymgynghoriad wedi dod i law ar adran hon y Ddeddf.

Cofnod S9- Rheoliadau Cyd-bwyllgorau Corfforedig (Cyffredinol) (Cymru) 2021Rhoddwyd ystyriaeth i Reoliadau Cyd-bwyllgorau Corfforedig (Cyffredinol) (Cymru) 2021 – Dywedwyd bod yr ymgynghoriad wedi cau ar 06 Medi 2021. Dywedodd y Cadeirydd ei bod wedi dosbarthu sylwadau i aelodau'r pwyllgor gan ddweud y dylai fod yn orfodol i Aelodau Cyfetholedig gytuno i'r Cod Ymddygiad, ac nid yn ddewisol.

Cofnod S15 cadarnhawyd bod y Cyngor wedi cymeradwyo penodiadau'r Cadeirydd ac Is-gadeirydd yn unol â hynny

14 Adolygiad o'r protocol Datrys Anghydfodau Lleol
Rhoddwyd ystyriaeth i'r Adroddiad ar Adolygu'r Protocol Datrys Anghydfodau Lleol. Dywedwyd y gofynnwyd i'r awdurdodau, mewn cyfarfod diweddar o Rwydwaith y Swyddogion Monitro, rannu eu Gweithdrefn Datrys Lleol gyda Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Byddai hyn yn rhoi cyfle i gymharu a chyferbynnu pob Gweithdrefn Datrys Lleol gyda'r bwriad o'u hadolygu.

Bwriadwyd i'r Weithdrefn Datrys Leol eistedd ochr yn ochr â'r Cod, gan alluogi delio yn gyflym ac yn effeithiol ag ymddygiad na fydd o bosibl yn cyrraedd trothwy'r atgyfeiriad at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

Rhoddwyd ystyriaeth i Weithdrefn Datrys Lleol a siart lif Cyngor Sir Ceredigion ar hyn o bryd. Dywedwyd bod Un Llais Cymru hefyd wedi cynhyrchu canllawiau i gynorthwyo cynghorau tref a chymuned i'w cefnogi gyda'r broses ddatrys leol

Dywedwyd y byddai canlyniadau'r adolygiad a oedd yn cael ei gynnal gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn cael eu rhannu gyda'r Pwyllgor maes o law.

CYTUNWYD:
(i) i nodi'r protocol a gyflwynwyd;
(ii) i gael gwared â'r llinell fel gydag "aelodau amhleidiol neu heb gysylltiad" ym mharagraff 3.6 protocol Ceredigion
(iii) bod y Cadeirydd yn cysylltu ag Un Llais Cymru ynghylch y datganiad yn eu canllawiau mewn perthynas â'r materion y mae'n rhaid eu

hatgyfeirio at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cynnwys "Cwynion blinderus, maleisus neu wamal"; gan fod Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru wedi bod yn dweud wrth Gynghorau nad oedd am weld cynnydd yn y math hwn o achosion;
(iv) bod y Swyddog Monitro yn cysylltu ag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar y mater a godwyd yn (iii)

15 Canllawiau diwygiedig Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar y Cod Ymddygiad

Dywedwyd bod Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru wedi rhyddhau dwy ddogfen Ganllawiau drafft newydd ar y Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau Cynghorau Sir a Chynghorau Cymuned/Tref ar 5ed Chwefror 2021. Roedd aelodau'r Pwyllgor wedi ymateb i'r ymgynghoriad trwy sylwadau trwy e-bost a gweithdy a gynhaliwyd ar 4ydd Mawrth 2021. Rhannwyd y canllawiau drafft hefyd gydag arweinwyr y grwpiau. Roedd y Cyngor wedi cyflwyno ymateb i'r ymgynghoriad yn cynnwys sylwadau gan y Pwyllgor Moeseg a Safonau, Arweinwyr Grwpiau a'r Swyddog Monitro.

Mae'r canllawiau terfynol ar y Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau Cynghorau Sir a Chynghorau Cymuned/Tref bellach wedi'u cyhoeddi gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Rhannwyd y canllawiau a'r crynodeb o'r newidiadau gydag arweinwyr grwpiau, Cynghorwyr Sir a chlercod Cynghorau Tref a Chymuned.

Ystyriwyd Crynodeb o Adroddiad yr Ymgynghoriad ar Ganllawiau Diwygiedig ar God Ymddygiad Aelodau Llywodraeth Leol hefyd.

CYTUNWYD i nodi'r canllawiau er gwybodaeth.

16 Coflyfr Cod Ymddygiad yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus

Yng nghyfarfod blaenorol y Pwyllgor, nodwyd bod Coflyfr 24 wedi'i gyhoeddi ar ôl cyhoeddi adroddiadau'r agenda, ac y byddai'n cael ei gynnwys yn yr agenda hon.

CYTUNWYD:
(i) i nodi coflyfr 24 er gwybodaeth;
(ii) i nodi pryder y Pwyllgor y dylai Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru fod â chynigion cryfach ar yr achosion y maent yn eu hystyried; gan fod nifer yn argymhellion ac nid yn amodau; hefyd dylai Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru fynd ar drywydd yr argymhellion hyn e.e. a oedd hyfforddiant wedi'i gwblhau

(iii) y byddai'r Fframwaith Moesegol yn cael ei gyflwyno mewn cyfarfod yn y dyfodol i'w ystyried

17 Diweddariad ar faterion y Cod Ymddygiad - Diweddariad ar erthyglau diweddar y wasg

CYTUNWYD i nodi'r erthygl a gyflwynwyd er gwybodaeth.

18 Diweddariad ar faterion Panel Dyfarnu Cymru

Mae Panel Dyfarnu Cymru yn dribiwnlys annibynnol sydd wedi'i sefydlu i benderfynu ar doriadau honedig yn erbyn Cod Ymddygiad statudol awdurdod gan aelodau etholedig a chyfetholedig Cynghorau Sir, Cynghorau Bwrdeistref Sirol a Chynghorau Chymuned, Awdurdodau Tân ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol Cymru. Wedi'i atodi mae'r Adroddiad diweddar ar Benderfyniad mewn perthynas â'r Cynghorydd David Poole, Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili.

Natur yr honiad oedd torri paragraffau 6(1)(a), 7(a), 11(1) a 14(1)(a) Cod Ymddygiad y Cyngor. Penderfyniad y tribiwnlys oedd bod y Cynghorydd Poole wedi'i wahardd dros dro am 5 mis.

CYTUNWYD
(i) i nodi'r adroddiad er gwybodaeth; a
(ii) i nodi bod holl faterion Panel Dyfarnu Cymru bellach yn cael eu cylchredeg i Arweinydd pob Plaid er gwybodaeth oherwydd eu cyfrifoldebau newydd y flwyddyn nesaf mewn perthynas â gofyniad safonau uchel Aelodau ei grŵp.

19 Diweddariad ar faterion yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus - Llythyr Blynyddol data 2020/21

Er gwybodaeth, cafwyd yr ystadegau canlynol gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ynghylch nifer y cwynion a gaewyd ynghylch cod ymddygiad Cyngor Sir Ceredigion a nifer y cwynion a gafwyd ynghylch Cynghorau Tref a Chymuned.

CYTUNWYD i nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd.

20 Hyfforddiant

Dywedwyd y canlynol:-

- Roedd y Cadeirydd i fod i gael adborth gan y Cynghorydd Hazel Thomas, Cadeirydd Cyngor Cymuned Llanwenog ar yr hyfforddiant a gawsant yn ddiweddar gan Mr Hywel Jones
- Byddai'r ddau Aelod Annibynnol newydd yn cael hyfforddiant ddydd Llun

- Y byddai Aelodau'r Cyngor Sir yn cael hyfforddiant Diogelu Data/Cydraddoldeb a thorri'r Cod Ymddygiad oherwydd y wybodaeth y gellid o bosibl ei rhoi ar wefannau cyfryngau cymdeithasol fel Facebook. Byddai'r hyfforddiant hwn hefyd yn cael ei gynnig yn dilyn yr etholiad ym mis Mai 2022
- Y gellid cynnwys y deunydd hyfforddi a roddir ar Ddiogelu Data/Cydraddoldeb gydag unrhyw hyfforddiant Cod Ymddygiad yn y dyfodol ar gyfer Cynghorau Tref a Chymuned
- Disgwylid eglurhad gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a fyddai'r cyflwyniad a roddwyd ar hyfforddiant y Cod Ymddygiad yn dilyn yr etholiadau yn 2017 yn cael ei newid cyn yr hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad yn dilyn etholiadau Mai 2022
- Y gallai holl Aelodau'r Pwyllgor nawr roi hyfforddiant dwyieithog i Gynghorau Tref a Chymuned ar y Cod Ymddygiad gan fod gan bob un ohonynt brofiad o roi hyfforddiant
- Y byddai'r sesiynau hyfforddi bellach yn cael eu trefnu gyda'r Pwyllgor i ystyried materion penodol o fewn yr agenda Moeseg a Safonau cyn cyfarfodydd ffurfiol y Pwyllgor Moeseg a Safonau.

21 Blaenraglen Waith

CYTUNWYD i nodi'r Flaenraglen Waith fel y'i cyflwynwyd yn amodol ar y canlynol:-
(i) bod manyleb y swydd ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor yn cael ei hystyried gan y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar 12 Hydref, cytunwyd y byddai'r rhain hefyd yn cael eu cyflwyno yn y cyfarfod nesaf i'w hystyried;
(ii) yr angen i newid dyddiad y cyfarfod nesaf o 11 Hydref 2021 i ddyddiad ym mis Tachwedd 2021;
(iii) bod Arweinwyr y Pleidiau yn mynychu'r cyfarfod ym mis Ionawr 2022 i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor am eu dulliau o hybu a chynnal safonau uchel o ran ymddygiad gan aelodau eu grwpiau; a
(iv) bod Fforwm Gogledd a Chanolbarth Cymru yn cael ei roi fel eitem sefydlog ar yr agenda, roedd disgwyl i'r cyfarfod nesaf gael ei gynnal ym mis Tachwedd 2021.

22 Unrhyw fater arall y penderfyna'r Cadeirydd fod arno angen sylw brys gan y Pwyllgor

Fe wnaeth y Cadeirydd gyfleu diolch y Pwyllgor i Mr Hywel Wyn Jones a Mr Rif Winfield am eu cyfraniad at waith y Pwyllgor Moeseg a Safonau ers eu penodi. Diolchodd y ddau i'r Pwyllgor a'r Swyddogion am eu gwaith a'u cymorth yn ystod eu cyfnod yn eu swyddi.

Cadarnhawyd yng Nghyfarfod y Pwyllgor Moeseg a Safonau a gynhaliwyd ar 1xxxx

Cadeirydd:________

Dyddiad:__________

Eitem Agenda 6

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	**Pwyllgor Moeseg a Safonau**
Dyddiad y cyfarfod:	**17 Ionawr 2022**
Teitl:	**Y diweddaraf gan arweinwyr y grwpiau gwleidyddol am y dyletswyddau sy'n ofynnol o dan Adran 62-63 Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021**
Pwrpas yr adroddiad:	**Nodi'r dyletswyddau newydd y mae Adran 62-63 Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn eu rhoi i arweinwyr gwleidyddol a'r pwyllgor safonau.**

Mae'r Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn rhoi dyletswyddau newydd i arweinwyr grwpiau gwleidyddol a'r pwyllgorau safonau. Mae Atodiad A yn cynnwys yr adrannau perthnasol, sef adran 62 ac adran 63.

O ran dyletswyddau arweinwyr grwpiau gwleidyddol mewn perthynas â safonau ymddygiad, (Adran 52A Deddf Llywodraeth Leol 2000) mae'n datgan bod yn rhaid i arweinydd grŵp gwleidyddol sy'n cynnwys aelodau o gyngor sir yng Nghymru gymryd camau rhesymol i hybu a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan aelodau'r grŵp; a bod yn rhaid iddo gydweithio â phwyllgor safonau'r cyngor.

Yn adran 54 Deddf Llywodraeth Leol 2000 (swyddogaethau pwyllgorau safonau), mae gan bwyllgor safonau cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol yng Nghymru hefyd swyddogaethau penodol—

(a) monitro i ba raddau mae arweinwyr grwpiau gwleidyddol ar y cyngor yn cydymffurfio â'u dyletswyddau o dan adran 52A(1), a

(b) cynghori, hyfforddi neu drefnu i hyfforddi arweinwyr grwpiau gwleidyddol ar y cyngor ynghylch materion sy'n ymwneud â'r dyletswyddau hynny.

Mae adran 63 yn mewnosod y gofynion ar gyfer adroddiad blynyddol y pwyllgor safonau. Yn ogystal â disgrifio sut mae swyddogaethau'r pwyllgor wedi'u cyflawni, rhaid i'r adroddiad hefyd gynnwys yr hyn a wnaed i gyflawni'r swyddogaethau cyffredinol a phenodol a roddwyd i'r pwyllgor gan adran 54 neu 56. Rhaid i adroddiad blynyddol gan bwyllgor safonau cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol yng Nghymru gynnwys asesiad y pwyllgor ynghylch i ba raddau y mae arweinwyr grwpiau gwleidyddol ar y cyngor wedi cydymffurfio â'u dyletswyddau o dan adran 52A (1). Caiff yr adroddiad blynyddol hefyd gynnwys argymhellion i'r awdurdod ynghylch unrhyw fater y mae gan y pwyllgor swyddogaethau mewn perthynas ag ef.

Sefyllfa Bresennol

Gwahoddir arweinwyr gwleidyddol Cyngor Sir Ceredigion bob blwyddyn i'r Pwyllgor Moeseg a Safonau i drafod y dulliau o hybu a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan Aelodau Cyngor Sir Ceredigion.

Bellach mae'n angenrheidiol i Arweinwyr Grwpiau ystyried y dyletswyddau ychwanegol arnynt i gymryd camau rhesymol i hybu a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan aelodau'r grŵp; a sut i gydweithio â phwyllgor safonau'r cyngor, a sut y gellir dangos hyn.

Argymhelliad:	Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol i ddiweddaru'r Pwyllgor am eu dulliau a'u hanghenion arfaethedig er mwyn hybu a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan aelodau eu grwpiau, a sut y gellir dangos hyn.

Enw Cyswllt:	Lisa Evans
Swydd:	Swyddog Craffu a Safonau
Dyddiad yr Adroddiad:	13 Rhagfyr 2021
Acronymau:	

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

CAIS I'R PWYLLGOR MOESEG A SAFONAU AM OLLYNGIAD

Gwybodaeth

Darllenwch gynnwys y siart llif a fydd yn eich helpu i benderfynu a oes angen gollyngiad arnoch.

Dylai Cynghorwyr fod yn ymwybodol o'r Cod Ymddygiad a'i gynnwys. Os ydych chi'n ansicr ynglŷn ag unrhyw beth, mae croeso ichi gysylltu â'r Swyddog Monitro.

Dylech sicrhau mai **DIM OND UN** mater sydd dan sylw ar bob ffurflen. Os oes mwy nag un mater (achosion gwahanol) dylech ddefnyddio ffurflenni ar wahân ar eu cyfer.

Os oes arnoch angen gollyngiad ar gyfer Cyngor Tref/Cymuned **A'R** Cyngor Sir mae rhaid defnyddio **gwahanol** ffurfleni am bob cais.

Anfonwch y ffurflen wedi'i chwblhau i:

moesegasafonau@ceredigion.llyw.cymru / ethicsandstandards@ceredigion.gov.uk

Moeseg a Safonau
Neuadd Cyngor Ceredigion,
Penmorfa,
Aberaeron,
Ceredigion,
SA46 0PA
Ffôn: 01545 570881

Am ragor o wybodaeth neu gyngor, cysylltwch â:

Swyddog Monitro - Elin Prysor
Neuadd Cyngor Ceredigion,
Penmorfa,
Aberaeron,
Ceredigion,
SA46 0PA

SwyddogMonitro@ceredigion.gov.uk / MonitoringOfficer@ceredigion.gov.uk

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

CAIS I'R PWYLLGOR MOESEG A SAFONAU AM OLLYNGIAD

Mae'n RHAID cwblhau pob rhan o'r ffurflen. Darllenwch y Canllawiau wrth lanw'r ffurflen.

1. EICH MANYLION

Eich enw llawn: Daniel John Potter

Cyngor:

Sir: ☒ Tref/Cymuned: ☐

Enw eich Cyngor: Cyngor Sir Ceredigion

Eich cyfeiriad: 8 Cwm Ifor, Cei Newydd

Cod post: SA45 9QW

Rhif(au) ffôn: 07971 101811

Cyfeiriad e-bost:
Dan.Potter@ceredigion.gov.uk

2. MANYLION EICH BUDDIANT

Beth yw'r mater y bydd y Cyngor yn ei drafod? Beth yw'r mater y bydd y Cyngor yn ei drafod? Mae'r materion a drafodir yn ymwneud â'r harbyrau ym Mhwyllgor Ymgynghorol Defnyddwyr Harbwr Ceinewydd a gynhelir cyn ac ar ôl y tymor (mis Mawrth a mis Hydref). Sefydlwyd y Pwyllgorau Ymgynghorol Defnyddwyr Harbyrau gan y Cyngor ym 1996 fel fforwm ar gyfer ymgynghori â defnyddwyr y tri harbwr sef Aberystwyth, Aberaeron a Cheinewydd. Caiff y cyfarfodydd eu cadeirio gan yr Aelod Cabinet sy'n gyfrifol am Harbyrau, sef y Cynghorydd Dafydd Edwards.

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

Disgrifiwch eich buddiant sy'n rhagfarnu yn y mater uchod, gan gynnwys eich cysylltiad chi ag ef: (1) Rwy'n berchen ar 'New Quay Marine' sef busnes cychod sy'n trwsio cychod yn yr harbwr. Mae Cyngor Sir Ceredigion yn fy nghyflogi'n flynyddol i gynnal yr ardal nofio fel contractwr ardal Nofio Diogel. Rwyf hefyd yn prydlesu dwy angorfa wrth Gyngor Sir Ceredigion ac rwy'n berchen ar sied y tu allan i orsaf y bad achub a hen orsaf gwyliwr y glannau ym Mharagon. Rwyf hefyd yn derbyn £40 yr wythnos fel llywiwr cwch gyda Bad Achub Ceinewydd / Sefydliad Cenedlaethol Brenhinol y Badau Achub (RNLI).
Ble caiff y mater uchod ei drafod? (er enghraifft, Cabinet, Cyngor Sir, Cyngor Tref/Cymuned) (2) **Sir - Cyngor** ☒ **Sir – Cabinet** ☐ **Sir - Pwyllgor** ☐ **Tref / Cymuned** ☐ **Arall (rhowch fanylion)** ☐ ______________________

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

I ba baragraff o’r Cod Ymddygiad i Gynghorwyr (argraffiad 20 Mai 2016) y mae’r buddiant hwn yn berthnasol?
Paragraff 10 (2) (a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt —

(i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg; ☒

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrm yr ydych yn bartner ynddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl; ☒

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a dynnwyd gennych wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel aelod; ☐

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na’r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw; ☐

(v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu weithfeydd a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o’r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod; ☐

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod; ☐

(vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o’r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno; ☐

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno; ☒

(ix) unrhyw — ☒

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusennol;

(cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;

(chch) undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod, yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy; ☐

Paragraff 10 (2) (b) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio —

(i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef; ☒

(ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgymerir â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i); ☐

(iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i), unrhyw ffyrm y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno; ☐

(iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i) fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu ☐

(v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo, ☐

a hynny i raddau mwy—

(aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu

(bb) ym mhob achos arall, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Paragraff 13 Bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o'r fath) —

(a) os bydd y busnes hwnnw'n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p'un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a ☐

(b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o'r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cyd-bwyllgor neu'r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a'ch bod chi'n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw. ☐

3. GWYBODAETH I ATEGU'CH CAIS

Nodwch unrhyw wybodaeth ychwanegol (cefndir/ffeithiol) i gadarnhau/esbonio eich buddiant ymhellach. Bydd hyn yn cynorthwyo'r Pwyllgor wrth iddo drafod eich cais am ollyngiad.
(Os na chwblheir y rhan hon, fe gaiff y ffurflen gais ei dychwelyd atoch) Mae gan Bwyllgor Ymgynghorol Defnyddwyr Harbwr Ceinewydd faterion sefydlog sy'n cael eu trafod ymhob cyfarfod megis y cynnig i ymestyn y pier, cyflenwad y cregyn sydd ar y traeth, materion yn ymwneud â'r clwb hwylio, llithrfa lithrig, yr ysgol ar waelod y pier, harbwr anniben, diesel ar ddŵr wyneb, sbwriel ar y traeth / chwyn, cyfleusterau cyhoeddus ar y traeth. Materion cyffredinol yw'r rhain sy'n cael eu trafod a'u cyfeirio at y swyddogion perthnasol o fewn y Cyngor Sir i'w datrys. Hoffwn fod yn rhan o'r Pwyllgor er mwyn clywed barn a phryderon defnyddwyr eraill yr harbwr; a chyfrannu at y drafodaeth pan fo'n briodol. Pwyllgor ymgynghorol yw'r Pwyllgor ac felly nid yw'n gwneud unrhyw benderfyniadau dim ond argymhellion.

(defnyddiwch dudalen ychwanegol ar wahân os oes angen)

4. SAIL AR GYFER RHOI GOLLYNGIAD

Mae **Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Rhoi Gollyngiadau)(Cymru) 2001** yn pennu o dan ba amgylchiadau y gall y Pwyllgor Moeseg a Safonau roi gollyngiad. Nodir isod y sail ar gyfer rhoi gollyngiad.

Ar ba sail o blith y canlynol y credwch y dylid rhoi gollyngiad yn yr achos hwn? Ticiwch bob bocs sy'n briodol.

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw;	☐
(b) os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (d) neu baragraff (e) hefyd yn gymwys;	☐
(c) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai analluogrwydd aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio;	☐
(d) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal;	☐x
(e) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd;	☐x
(f) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod;	☐x
(g) os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolwg a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol	☐

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

(h) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; neu	☐
(i) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r anallu gael ei godi, ar yr amod bod hysbysiad ysgrifenedig bod y gollyngiad yn cael ei ganiatáu yn cael ei roi i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o fewn saith diwrnod a hynny mewn unrhyw fodd y gall ei bennu.	☐

5. SAIL AR GYFER RHOI GOLLYNGIAD - MWY O WYBODAETH

Nodwch isod y rhesymau pam rydych chi'n credu y dylai'r Pwyllgor Moeseg a Safonau roi gollyngiad yn yr achos hwn (hynny yw, esboniwch pam rydych chi'n credu y bodlonwyd un neu fwy o'r meini prawf ar gyfer rhoi gollyngiad)
(Os na chwblheir y rhan hon, fe gaiff y ffurflen gais ei dychwelyd atoch)

Yn sgil fy ngwybodaeth eang fel defnyddiwr harbwr yn harbwr Ceinewydd, hoffwn rannu a chyfrannu at unrhyw drafodaethau ynghylch yr harbwr yng Ngheinewydd. Yr harbwr a'r traeth sy'n gwneud Ceinewydd y lle ydyw; ac os bydd materion yn ymwneud â'r harbwr a'r traeth yn cael eu trafod, hoffwn fod yn bresennol fel Cynghorydd Sir i glywed y materion a phryderon defnyddwyr eraill yr harbwr / rhanddeiliaid sy'n bresennol sef yr RNLI, Teithiau Cychod Ceinewydd, Regata Bae Ceredigion, Clwb Hwylio Ceinewydd, Harbwrfeistr Cynorthwyol, Pysgotwyr, a Chanolfan Chwaraeon Dŵr Ceinewydd.

(defnyddiwch dudalen ychwanegol ar wahân os oes angen)

6. CAIS

A ydych chi'n gwneud cais am ollyngiad i siarad yn unig, ynteu i siarad a phleidleisio?

Siarad yn Unig: ☐ x

Siarad a Phleidleisio: ☐

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

Rhowch reswm dros hyn:

Er mwyn i mi fedru rhannu fy arbenigedd am faterion sy'n ymwneud â'r harbwr gyda'r Pwyllgor.

7. HYD Y GOLLYNGIAD

Am ba hyd y gofynnir am y gollyngiad hwn?

Penodol:

Cyfarfod(ydd) Penodol:☐

Nodwch ddyddiad(au)'r cyfarfod(ydd): ______Mawrth a Hydref 2021_________________________

Cyffredinol:

Chwe mis: ☐ Deuddeg mis: ☐

8. DATGANIAD

Yr wyf yn gofyn am ollyngiad ynglŷn â'r mater uchod.

Yr wyf yn cadarnhau fod y wybodaeth a roddir ar y ffurflen hon yn wir hyd eithaf fy ngwybodaeth.

Llofnod: Dan Potter

Dyddiad: 12 / 11 /2021

Anfonwch y ffurflen hon yn ôl i:

Moeseg a Safonau
Neuadd Cyngor Ceredigion
Penmorfa
Aberaeron
Ceredigion
SA46 0PA

Ffôn: 01545 570881

moesegasafonau@ceredigion.llyw.cymru / ethicsandstandards@ceredigion.gov.uk

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

CAIS I'R PWYLLGOR MOESEG A SAFONAU AM OLLYNGIAD

Gwybodaeth

Darllenwch gynnwys y siart llif a fydd yn eich helpu i benderfynu a oes angen gollyngiad arnoch.

Dylai Cynghorwyr fod yn ymwybodol o'r Cod Ymddygiad a'i gynnwys. Os ydych chi'n ansicr ynglŷn ag unrhyw beth, mae croeso ichi gysylltu â'r Swyddog Monitro.

Dylech sicrhau mai **DIM OND UN** mater sydd dan sylw ar bob ffurflen. Os oes mwy nag un mater (achosion gwahanol) dylech ddefnyddio ffurflenni ar wahân ar eu cyfer.

Os oes arnoch angen gollyngiad ar gyfer Cyngor Tref/Cymuned **A'R** Cyngor Sir mae rhaid defnyddio **gwahanol** ffurfleni am bob cais.

Anfonwch y ffurflen wedi'i chwblhau i:

moesegasafonau@ceredigion.llyw.cymru / ethicsandstandards@ceredigion.gov.uk

Moeseg a Safonau
Neuadd Cyngor Ceredigion,
Penmorfa,
Aberaeron,
Ceredigion,
SA46 0PA
Ffôn: 01545 570881

Am ragor o wybodaeth neu gyngor, cysylltwch â:

Swyddog Monitro - Elin Prysor
Neuadd Cyngor Ceredigion,
Penmorfa,
Aberaeron,
Ceredigion,
SA46 0PA

SwyddogMonitro@ceredigion.gov.uk / MonitoringOfficer@ceredigion.gov.uk

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

CAIS I'R PWYLLGOR MOESEG A SAFONAU AM OLLYNGIAD

Mae'n RHAID cwblhau pob rhan o'r ffurflen. Darllenwch y Canllawiau wrth lanw'r ffurflen.

1. EICH MANYLION
Eich enw llawn: Daniel John Potter
Cyngor: Sir: ☒ Tref/Cymuned: ☐ Enw eich Cyngor: Cyngor Sir Ceredigion
Eich cyfeiriad: 8 Cwm Ifor, Cei Newydd Cod post: SA45 9QW
Rhif(au) ffôn: 07971 101811
Cyfeiriad e-bost: Dan.Potter@ceredigion.gov.uk

2. MANYLION EICH BUDDIANT
Beth yw'r mater y bydd y Cyngor yn ei drafod? Beth yw'r mater y bydd y Cyngor yn ei drafod? Materion yn ymwneud â'r harbwr a'r traeth yng Nghei newydd.

Disgrifiwch eich buddiant sy'n rhagfarnu yn y mater uchod, gan gynnwys eich cysylltiad chi ag ef: [1]Rwy'n berchen ar fusnes Cychod a morol yng Nghei Newydd sy'n trwsio cychod yn yr harbwr. Mae Cyngor Sir Ceredigion yn fy nghyflogi'n flynyddol i fod yn gontractwr ardal nofio'n diogel. Mae hefyd gennyf dwy angorfa ar brydles oddi wrth Gyngor Sir Ceredigion ac rwy'n berchen ar sied y tu allan i'r orsaf bad achub ac hen orsaf gwylwyr y glannau yn Paragon. Rwyf hefyd yn derbyn £40 yr wythnos fel llywiwr cwch Bad Achub /RNLI Ceinewydd

Ble caiff y mater uchod ei drafod? (er enghraifft, Cabinet, Cyngor Sir, Cyngor Tref/Cymuned) [2]

Sir - Cyngor	☒	**Sir – Cabinet**	☐
Sir - Pwyllgor	☐	**Tref / Cymuned**	☐
Arall (rhowch fanylion)	☐	____________________	

I ba baragraff o'r Cod Ymddygiad i Gynghorwyr (argraffiad 20 Mai 2016) y mae'r buddiant hwn yn berthnasol?
Paragraff 10 (2) (a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt —

(i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg; ☒

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrm yr ydych yn bartner ynddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl; ☒

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a dynnwyd gennych wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel aelod; ☐

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw; ☐

(v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu weithfeydd a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod; ☐

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod; ☐

(vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno; ☐

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno; ☒

(ix) unrhyw — ☒

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusennol;

(cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;

(chch) undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod, yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy; ☐

Paragraff 10 (2) (b) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio —

(i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef; ☒

(ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgymerir â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i); ☐

(iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i), unrhyw ffyrm y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno; ☐

(iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i) fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu ☐

(v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo, ☐

a hynny i raddau mwy—

(aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu

(bb) ym mhob achos arall, na’r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Paragraff 13 Bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o'r fath) —

(a) os bydd y busnes hwnnw'n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p'un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a ☐

(b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o'r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cyd-bwyllgor neu'r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a'ch bod chi'n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw. ☐

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

3. GWYBODAETH I ATEGU'CH CAIS

Nodwch unrhyw wybodaeth ychwanegol (cefndir/ffeithiol) i gadarnhau/esbonio eich buddiant ymhellach. Bydd hyn yn cynorthwyo'r Pwyllgor wrth iddo drafod eich cais am ollyngiad.
(Os na chwblheir y rhan hon, fe gaiff y ffurflen gais ei dychwelyd atoch)

O ganlyniad i'm gwaith rwy'n aml iawn yn bresennol yn yr harbwr gyda defnyddwyr eraill yr harbwr megis cynrychiolwyr o'r clwb hwylio, perchnogion cychod teithio, pobl o'r ganolfan ddŵr ayb . Hoffem gyflwyno eu sylwadau a'u pryderon / problemau parthed yr harbwr i'r Cyngor Sir a chyrff allanol eraill megis Llywodraeth Cymru. Os bydd unrhyw brosiectau neu newidiadau ayb sy'n cynnwys yr harbwr hoffem fedru cyfrannu fy arbenigedd a bwydo'r wybodaeth yma yn ôl i'r gymuned rwy'n ei chynrychioli. Yr harbwr yw'r prif ased i'r gymuned rwy'n ei chynrychioli ac o'r herwydd mae'n naturiol yr hoffem fod yn rhan o bethau.

(defnyddiwch dudalen ychwanegol ar wahân os oes angen)

4. SAIL AR GYFER RHOI GOLLYNGIAD

Mae **Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Rhoi Gollyngiadau)(Cymru) 2001** yn pennu o dan ba amgylchiadau y gall y Pwyllgor Moeseg a Safonau roi gollyngiad. Nodir isod y sail ar gyfer rhoi gollyngiad.

Ar ba sail o blith y canlynol y credwch y dylid rhoi gollyngiad yn yr achos hwn? Ticiwch bob bocs sy'n briodol.

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw;	☐
(b) os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (d) neu baragraff (e) hefyd yn gymwys;	☐
(c) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai analluedd aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio;	☐
(d) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal;	☐x
(e) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd;	☐x
(f) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod;	☐x
(g) os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolwg a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol	☐

(h) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; neu	☐
(i) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r analluu gael ei godi, ar yr amod bod hysbysiad ysgrifenedig bod y gollyngiad yn cael ei ganiatáu yn cael ei roi i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o fewn saith diwrnod a hynny mewn unrhyw fodd y gall ei bennu.	☐

5. SAIL AR GYFER RHOI GOLLYNGIAD - MWY O WYBODAETH

Nodwch isod y rhesymau pam rydych chi'n credu y dylai'r Pwyllgor Moeseg a Safonau roi gollyngiad yn yr achos hwn (hynny yw, esboniwch pam rydych chi'n credu y bodlonwyd un neu fwy o'r meini prawf ar gyfer rhoi gollyngiad)
(Os na chwblheir y rhan hon, fe gaiff y ffurflen gais ei dychwelyd atoch)

O ganlyniad i'm gwybodaeth helaeth fel defnyddiwr yr harbwr yng Nghei newydd hoffem rannu a chyfrannu at unrhyw drafodaeth am yr harbwr. Yr harbwr a'r traeth yw Ceinewydd; ac os caiff materion am yr harbwr a'r traeth eu trafod; hoffem fod yn bresennol i drafod materion a godwyd ar ran y gymuned ac adrodd yn ôl ar y materion yma hefyd.

(defnyddiwch dudalen ychwanegol ar wahân os oes angen)

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

6. CAIS

A ydych chi'n gwneud cais am ollyngiad i siarad yn unig, ynteu i siarad a phleidleisio?

Siarad yn Unig: ☐ Siarad a Phleidleisio: x☐

Rhowch reswm dros hyn:

Er mwyn i mi fedru rhannu fy arbenigedd am faterion sy'n ymwneud â'r harbwr gyda'r Pwyllgor.

7. HYD Y GOLLYNGIAD

Am ba hyd y gofynnir am y gollyngiad hwn?

Penodol:

Cyfarfod(ydd) Penodol:☐

Nodwch ddyddiad(au)'r cyfarfod(ydd):

Cyffredinol:

Chwe mis: ☐ Deuddeg mis: x☐

8. DATGANIAD

Yr wyf yn gofyn am ollyngiad ynglŷn â'r mater uchod.

Yr wyf yn cadarnhau fod y wybodaeth a roddir ar y ffurflen hon yn wir hyd eithaf fy ngwybodaeth.

Llofnod: Dan Potter

Dyddiad: 12 / 11 /2021

Anfonwch y ffurflen hon yn ôl i:

Moeseg a Safonau
Neuadd Cygnor Ceredigion
Penmorfa
Aberaeron

Ceredigion
SA46 0PA

Ffôn: 01545 570881

moesegasafonau@ceredigion.llyw.cymru / ethicsandstandards@ceredigion.gov.uk

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

CAIS I'R PWYLLGOR MOESEG A SAFONAU AM OLLYNGIAD

Gwybodaeth

Darllenwch gynnwys y siart llif a fydd yn eich helpu i benderfynu a oes angen gollyngiad arnoch.

Dylai Cynghorwyr fod yn ymwybodol o'r Cod Ymddygiad a'i gynnwys. Os ydych chi'n ansicr ynglŷn ag unrhyw beth, mae croeso ichi gysylltu â'r Swyddog Monitro.

Dylech sicrhau mai **DIM OND UN** mater sydd dan sylw ar bob ffurflen. Os oes mwy nag un mater (achosion gwahanol) dylech ddefnyddio ffurflenni ar wahân ar eu cyfer.

Os oes arnoch angen gollyngiad ar gyfer Cyngor Tref/Cymuned **A'R** Cyngor Sir mae rhaid defnyddio **gwahanol** ffurfleni am bob cais.

Anfonwch y ffurflen wedi'i chwblhau i:

moesegasafonau@ceredigion.llyw.cymru / ethicsandstandards@ceredigion.gov.uk

Moeseg a Safonau
Neuadd Cyngor Ceredigion,
Penmorfa,
Aberaeron,
Ceredigion,
SA46 0PA
Ffôn: 01545 570881

Am ragor o wybodaeth neu gyngor, cysylltwch â:

Swyddog Monitro - Elin Prysor
Neuadd Cyngor Ceredigion,
Penmorfa,
Aberaeron,
Ceredigion,
SA46 0PA

SwyddogMonitro@ceredigion.gov.uk **/** MonitoringOfficer@ceredigion.gov.uk

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

CAIS I'R PWYLLGOR MOESEG A SAFONAU AM OLLYNGIAD

Mae'n RHAID cwblhau pob rhan o'r ffurflen. Darllenwch y Canllawiau wrth lanw'r ffurflen.

1. EICH MANYLION

Eich enw llawn: Daniel John Potter

Cyngor:

Sir: ☐ Tref/Cymuned: ☒

Enw eich Cyngor: Cyngor Tref Cei Newydd

Eich cyfeiriad: 8 Cwm Ifor, Cei Newydd

Cod post: SA45 9QW

Rhif(au) ffôn: 07971 101811

Cyfeiriad e-bost:
Dan.Potter@ceredigion.gov.uk

2. MANYLION EICH BUDDIANT

Beth yw'r mater y bydd y Cyngor yn ei drafod? Beth yw'r mater y bydd y Cyngor yn ei drafod?
Materion yn ymwneud â'r harbwr a'r traeth yng Nghei newydd.

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

Disgrifiwch eich buddiant sy’n rhagfarnu yn y mater uchod, gan gynnwys eich cysylltiad chi ag ef: [(1]Rwy’n berchen ar fusnes Cychod a morol yng Nghei Newydd sy’n trwsio cychod yn yr harbwr. Mae Cyngor Sir Ceredigion yn fy nghyflogi’n flynyddol i fod yn gontractwr ardal nofio’n diogel. Mae hefyd gennyf dwy angorfa ar brydles oddi wrth Gyngor Sir Ceredigion ac rwy’n berchen ar sied y tu allan i’r orsaf bad achub ac hen orsaf gwylwyr y glannau yn Paragon. Rwyf hefyd yn derbyn £40 yr wythnos fel llywiwr cwch Bad Achub /RNLI Ceinewydd

Ble caiff y mater uchod ei drafod? (er enghraifft, Cabinet, Cyngor Sir, Cyngor Tref/Cymuned) [(2)]

Sir - Cyngor	☐	**Sir – Cabinet**	☐
Sir - Pwyllgor	☐	**Tref / Cymuned**	☒
Arall (rhowch fanylion)	☐	________________________	

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

I ba baragraff o’r Cod Ymddygiad i Gynghorwyr (argraffiad 20 Mai 2016) y mae’r buddiant hwn yn berthnasol?
Paragraff 10 (2) (a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt —

(i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg; ☒

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrm yr ydych yn bartner ynddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl; ☒

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a dynnwyd gennych wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel aelod; ☐

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na’r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw; ☐

(v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu weithfeydd a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o’r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod; ☐

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod; ☐

(vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o’r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno; ☐

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno; ☒

(ix) unrhyw — ☒

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusennol;

(cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;

(chch) undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod, yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy; ☐

Paragraff 10 (2) (b) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio —

(i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef; ☒

(ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgymerir â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i); ☐

(iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i), unrhyw ffyrm y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno; ☐

(iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i) fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu ☐

(v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo, ☐

a hynny i raddau mwy—

(aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu

(bb) ym mhob achos arall, na’r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Paragraff 13 Bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o'r fath) —

(a) os bydd y busnes hwnnw'n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p'un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a ☐

(b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o'r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cyd-bwyllgor neu'r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a'ch bod chi'n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw. ☐

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

3. GWYBODAETH I ATEGU'CH CAIS

Nodwch unrhyw wybodaeth ychwanegol (cefndir/ffeithiol) i gadarnhau/esbonio eich buddiant ymhellach. Bydd hyn yn cynorthwyo'r Pwyllgor wrth iddo drafod eich cais am ollyngiad.
(Os na chwblheir y rhan hon, fe gaiff y ffurflen gais ei dychwelyd atoch)

O ganlyniad i'm gwaith rwy'n aml iawn yn bresennol yn yr harbwr gyda defnyddwyr eraill yr harbwr megis cynrychiolwyr o'r clwb hwylio, perchnogion cychod teithio, pobl o'r ganolfan ddŵr ayb . Hoffem gyflwyno eu sylwadau a'u pryderon / problemau parthed yr harbwr i'r Cyngor Sir a chyrff allanol eraill megis Llywodraeth Cymru. Os bydd unrhyw brosiectau neu newidiadau ayb sy'n cynnwys yr harbwr hoffem fedru cyfrannu fy arbenigedd a bwydo'r wybodaeth yma yn ôl i'r gymuned rwy'n ei chynrychioli. Yr harbwr yw'r prif ased i'r gymuned rwy'n ei chynrychioli ac o'r herwydd mae'n naturiol yr hoffem fod yn rhan o bethau.

(defnyddiwch dudalen ychwanegol ar wahân os oes angen)

4. SAIL AR GYFER RHOI GOLLYNGIAD

Mae **Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Rhoi Gollyngiadau)(Cymru) 2001** yn pennu o dan ba amgylchiadau y gall y Pwyllgor Moeseg a Safonau roi gollyngiad. Nodir isod y sail ar gyfer rhoi gollyngiad.

Ar ba sail o blith y canlynol y credwch y dylid rhoi gollyngiad yn yr achos hwn? Ticiwch bob bocs sy'n briodol.

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw;	☐
(b) os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (d) neu baragraff (e) hefyd yn gymwys;	☐
(c) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai anallu aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio;	☐
(d) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal;	☐x
(e) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd;	☐x
(f) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod;	☐x
(g) os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolwg a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol	☐

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

(h) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; neu	☐
(i) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r analluFgael ei godi, ar yr amod bod hysbysiad ysgrifenedig bod y gollyngiad yn cael ei ganiatáu yn cael ei roi i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o fewn saith diwrnod a hynny mewn unrhyw fodd y gall ei bennu.	☐

5. SAIL AR GYFER RHOI GOLLYNGIAD - MWY O WYBODAETH

Nodwch isod y rhesymau pam rydych chi'n credu y dylai'r Pwyllgor Moeseg a Safonau roi gollyngiad yn yr achos hwn (hynny yw, esboniwch pam rydych chi'n credu y bodlonwyd un neu fwy o'r meini prawf ar gyfer rhoi gollyngiad)
(Os na chwblheir y rhan hon, fe gaiff y ffurflen gais ei dychwelyd atoch)

O ganlyniad i'm gwybodaeth helaeth fel defnyddiwr yr harbwr yng Nghei newydd hoffem rannu a chyfrannu at unrhyw drafodaeth am yr harbwr. Yr harbwr a'r traeth yw Ceinewydd; ac os caiff materion am yr harbwr a'r traeth eu trafod; hoffem fod yn bresennol i drafod materion a godwyd ar ran y gymuned ac adrodd yn ôl ar y materion yma hefyd.

(defnyddiwch dudalen ychwanegol ar wahân os oes angen)

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

6. CAIS

A ydych chi'n gwneud cais am ollyngiad i siarad yn unig, ynteu i siarad a phleidleisio?

Siarad yn Unig: ☐ Siarad a Phleidleisio: x☐

Rhowch reswm dros hyn:

Er mwyn i mi fedru rhannu fy arbenigedd am faterion sy'n ymwneud â'r harbwr gyda'r Pwyllgor.

7. HYD Y GOLLYNGIAD

Am ba hyd y gofynnir am y gollyngiad hwn?

Penodol:

Cyfarfod(ydd) Penodol:☐

Nodwch ddyddiad(au)'r cyfarfod(ydd):

Cyffredinol:

Chwe mis: ☐ Deuddeg mis: x☐

8. DATGANIAD

Yr wyf yn gofyn am ollyngiad ynglŷn â'r mater uchod.

Yr wyf yn cadarnhau fod y wybodaeth a roddir ar y ffurflen hon yn wir hyd eithaf fy ngwybodaeth.

Llofnod: Dan Potter

Dyddiad: 21 / 11 /2021

Anfonwch y ffurflen hon yn ôl i:

Moeseg a Safonau
Neuadd Cyngor Ceredigion
Penmorfa
Aberaeron

Ceredigion
SA46 0PA

Ffôn: 01545 570881

moesegasafonau@ceredigion.llyw.cymru / ethicsandstandards@ceredigion.gov.uk

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

CAIS I'R PWYLLGOR MOESEG A SAFONAU AM OLLYNGIAD

Gwybodaeth

Darllenwch gynnwys y siart llif a fydd yn eich helpu i benderfynu a oes angen gollyngiad arnoch.

Dylai Cynghorwyr fod yn ymwybodol o'r Cod Ymddygiad a'i gynnwys. Os ydych chi'n ansicr ynglŷn ag unrhyw beth, mae croeso ichi gysylltu â'r Swyddog Monitro.

Dylech sicrhau mai **DIM OND UN** mater sydd dan sylw ar bob ffurflen. Os oes mwy nag un mater (achosion gwahanol) dylech ddefnyddio ffurflenni ar wahân ar eu cyfer.

Os oes arnoch angen gollyngiad ar gyfer Cyngor Tref/Cymuned **A'R** Cyngor Sir mae rhaid defnyddio **gwahanol** ffurflenni am bob cais.

Anfonwch y ffurflen wedi'i chwblhau at:

moesegasafonau@ceredigion.llyw.cymru / ethicsandstandards@ceredigion.gov.uk

Moeseg a Safonau
Neuadd Cyngor Ceredigion,
Penmorfa,
Aberaeron,
Ceredigion,
SA46 0PA
Ffôn: 01545 570881

Am ragor o wybodaeth neu gyngor, cysylltwch â:

Swyddog Monitro - Elin Prysor
Neuadd Cyngor Ceredigion,
Penmorfa,
Aberaeron,
Ceredigion,
SA46 0PA

SwyddogMonitro@ceredigion.gov.uk **/** MonitoringOfficer@ceredigion.gov.uk

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

CAIS I'R PWYLLGOR MOESEG A SAFONAU AM OLLYNGIAD

Mae'n RHAID cwblhau pob rhan o'r ffurflen. Darllenwch y Canllawiau wrth lenwi'r ffurflen.

1. EICH MANYLION

Eich enw llawn: Rowland Rees-Evans

Cyngor:
Sir: ☒ Tref/Cymuned: ☐

Enw eich Cyngor: Cyngor Sir Ceredigion

Eich cyfeiriad: Ystrad-Teilo, Llanrhystud, Ceredigion

Cod post: SA23 5AY

Rhif(au) ffôn: 07971 844269

Cyfeiriad e-bost: rowlandre@ceredigion.gov.uk

2. MANYLION EICH BUDDIANT

Beth yw'r mater y bydd y Cyngor yn ei drafod?

Adroddiad Archwilio Cymru ar y Gwasanaeth Cynllunio yng Ngheredigion.

Disgrifiwch eich buddiant sy'n rhagfarnu yn y mater uchod, gan gynnwys eich cysylltiad chi ag ef: **(1)** Disgwylir i'r adroddiad hwn gael ei drafod gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ddydd Llun 17eg Ionawr 2022. Rwy'n eistedd ar y Pwyllgor Rheoli Datblygu ac rwy'n Is-gadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Mae nifer o faterion yn adroddiad Archwilio Cymru wedi'u cyfeirio at y Pwyllgor Rheoli Datblygu.
Ble caiff y mater uchod ei drafod? (er enghraifft, Cabinet, Cyngor Sir, Cyngor Tref/Cymuned) **(2)** Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ddydd Llun 17eg Ionawr 2022.

I ba baragraff o'r Cod Ymddygiad i Gynghorwyr (argraffiad 20 Mai 2016) y mae'r buddiant hwn yn berthnasol?
Paragraff 10 (2) (a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt —

(i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg; ☐

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrm yr ydych yn bartner ynddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl; ☐

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a dynnwyd gennych wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel aelod; ☐

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw; ☐

(v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu weithfeydd a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod; ☐

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod; ☐

(vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno; ☐

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno; ☒

(ix) unrhyw — ☐

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusennol;

(cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;

(chch) undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod, yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy; ☐

Paragraff 10 (2) (b) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio —

(i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef; ☐

(ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgymerir â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel y disgrifir yn 10(2)(b)(i); ☐

(iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i), unrhyw ffyrm y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno; ☐

(iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel y disgrifir yn 10(2)(b)(i) fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu ☐

(v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo, ☐

a hynny i raddau mwy—

(aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu

(bb) ym mhob achos arall, na’r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Paragraff 13 Bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o'r fath) —

(a) os bydd y busnes hwnnw'n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p'un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a ☒

(b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o'r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cydbwyllgor neu'r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a'ch bod chi'n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw. ☐

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

3. GWYBODAETH I ATEGU'CH CAIS

Nodwch unrhyw wybodaeth ychwanegol (cefndir/ffeithiol) i gadarnhau/esbonio eich buddiant ymhellach. Bydd hyn yn cynorthwyo'r Pwyllgor wrth iddo drafod eich cais am ollyngiad.
(Os na chwblheir y rhan hon, fe gaiff y ffurflen gais ei dychwelyd atoch)

Rwyf wedi bod yn aelod o'r Pwyllgor Rheoli Datblygu er 2004 a chredaf y byddwn yn gallu cyfrannu at y drafodaeth ar adroddiad Archwilio Cymru oherwydd fy mhrofiad. Nid wyf yn credu y byddwn yn niweidio hyder y cyhoedd, yn enwedig gan fod llawer o'r argymhellion yn yr adroddiad eisoes yn cael sylw, wedi'u peri yn bennaf gan y grŵp Gorchwyl a Gorffen yr wyf hefyd yn eistedd arno.

Rwy'n credu bod yr adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i gael sylwadau arno a sicrwydd bod yr argymhellion yn cael eu gweithredu, nid wyf yn credu bod penderfyniadau i'w gwneud gan fod yr adroddiad hwn eisoes wedi'i gyhoeddi ac yn eiddo cyhoeddus.

Dim ond caniatâd sydd ei angen arnaf i siarad.

(defnyddiwch dudalen ychwanegol ar wahân os oes angen)

4. SAIL AR GYFER RHOI GOLLYNGIAD

Mae **Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Rhoi Gollyngiadau)(Cymru) 2001** yn pennu o dan ba amgylchiadau y gall y Pwyllgor Moeseg a Safonau roi gollyngiad. Nodir isod y sail ar gyfer rhoi gollyngiad.

Ar ba sail o blith y canlynol y credwch y dylid rhoi gollyngiad yn yr achos hwn? Ticiwch bob bocs sy'n briodol.

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw;	☐
(b) os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (d) neu baragraff (e) hefyd yn gymwys;	☐
(c) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai anallu aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio;	☐
(d) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal;	X
(e) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd;	☐
(f) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod;	X
(g) os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolwg a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol	☐
(h) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; neu	☐

(i) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r analluedd gael ei godi, ar yr amod bod hysbysiad ysgrifenedig bod y gollyngiad yn cael ei ganiatáu yn cael ei roi i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o fewn saith diwrnod a hynny mewn unrhyw fodd y gall ei bennu.	☐

5. SAIL AR GYFER RHOI GOLLYNGIAD - MWY O WYBODAETH

Nodwch isod y rhesymau pam rydych chi'n credu y dylai'r Pwyllgor Moeseg a Safonau roi gollyngiad yn yr achos hwn (hynny yw, esboniwch pam rydych chi'n credu y bodlonwyd un neu fwy o'r meini prawf ar gyfer rhoi gollyngiad)
(Os na chwblheir y rhan hon, fe gaiff y ffurflen gais ei dychwelyd atoch)

Rwy'n credu bod yr adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i gael sylwadau arno a sicrwydd bod yr argymhellion yn cael eu gweithredu, nid wyf yn credu bod penderfyniadau i'w gwneud gan fod yr adroddiad hwn eisoes wedi'i gyhoeddi ac yn eiddo cyhoeddus.

Dim ond caniatâd sydd ei angen arnaf i siarad.

(defnyddiwch dudalen ychwanegol ar wahân os oes angen)

6. CAIS

A ydych chi'n gwneud cais am ollyngiad i siarad yn unig, ynteu i siarad a phleidleisio?

Siarad yn Unig: **x** Siarad a Phleidleisio: ☐

Rhowch reswm dros hyn:

7. HYD Y GOLLYNGIAD

Am ba hyd y gofynnir am y gollyngiad hwn?

Penodol:

Cyfarfod(ydd) Penodol: **x**

Nodwch ddyddiad(au)'r cyfarfod(ydd): 17/01/22 Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

Cyffredinol:

Chwe mis: Deuddeg mis: ☐

8. DATGANIAD

Yr wyf yn gofyn am ollyngiad ynglŷn â'r mater uchod.

Yr wyf yn cadarnhau fod y wybodaeth a roddir ar y ffurflen hon yn wir hyd eithaf fy ngwybodaeth.

Llofnod:

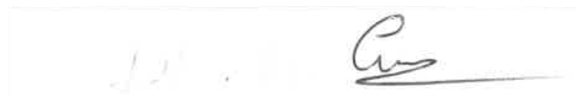

Dyddiad: 18 / 12 / 2021

Anfonwch y ffurflen hon yn ôl at:

Moeseg a Safonau
Neuadd Cyngor Ceredigion
Penmorfa
Aberaeron
Ceredigion
SA46 0PA

Ffôn: 01545 570881

moesegasafonau@ceredigion.llyw.cymru / ethicsandstandards@ceredigion.gov.uk

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

CAIS I'R PWYLLGOR MOESEG A SAFONAU AM OLLYNGIAD

Gwybodaeth

Darllenwch gynnwys y siart llif a fydd yn eich helpu i benderfynu a oes angen gollyngiad arnoch.

Dylai Cynghorwyr fod yn ymwybodol o'r Cod Ymddygiad a'i gynnwys. Os ydych chi'n ansicr ynglŷn ag unrhyw beth, mae croeso ichi gysylltu â'r Swyddog Monitro.

Dylech sicrhau mai **DIM OND UN** mater sydd dan sylw ar bob ffurflen. Os oes mwy nag un mater (achosion gwahanol) dylech ddefnyddio ffurflenni ar wahân ar eu cyfer.

Os oes arnoch angen gollyngiad ar gyfer Cyngor Tref/Cymuned **A'R** Cyngor Sir mae rhaid defnyddio **gwahanol** ffurflenni am bob cais.

Anfonwch y ffurflen wedi'i chwblhau i:

moesegasafonau@ceredigion.llyw.cymru / ethicsandstandards@ceredigion.gov.uk

Moeseg a Safonau
Neuadd Cyngor Ceredigion,
Penmorfa,
Aberaeron,
Ceredigion,
SA46 0PA
Ffôn: 01545 570881

Am ragor o wybodaeth neu gyngor, cysylltwch â:

Swyddog Monitro - Elin Prysor
Neuadd Cyngor Ceredigion,
Penmorfa,
Aberaeron,
Ceredigion,
SA46 0PA

SwyddogMonitro@ceredigion.gov.uk **/** MonitoringOfficer@ceredigion.gov.uk

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

CAIS I'R PWYLLGOR MOESEG A SAFONAU AM OLLYNGIAD

Mae'n RHAID cwblhau pob rhan o'r ffurflen. Darllenwch y Canllawiau wrth lanw'r ffurflen.

1. EICH MANYLION	
Eich enw llawn: Y Cynghorydd Thomas Peter Lloyd Davies	
Cyngor: Sir: ☒ Tref/Cymuned: ☐ Enw eich Cyngor: Cyngor Sir Ceredigion	
Eich cyfeiriad:	Hafan Hedd, Aberbanc, Penrhiwllan, Llandysul, Ceredigion Cod post: SA44 5NP
Rhif(au) ffôn:	0777 2844279
Cyfeiriad e-bost:	peter.davies@fuw.org.uk

2. MANYLION EICH BUDDIANT
Beth yw'r mater y bydd y Cyngor yn ei drafod? Bydd cyfarfod o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn trafod adolygiad Archwilio Cymru o'r Gwasanaeth Cynllunio.

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

Disgrifiwch eich buddiant sy'n rhagfarnu yn y mater uchod, gan gynnwys eich cysylltiad chi ag ef: **(1)** Rwy'n aelod o Bwyllgor Rheoli Datblygu Cyngor Sir Ceredigion.
Ble caiff y mater uchod ei drafod? (er enghraifft, Cabinet, Cyngor Sir, Cyngor Tref/Cymuned) **(2)** **Sir - Cyngor** ☐ **Sir – Cabinet** ☐ **Sir - Pwyllgor** ☒ **Tref / Cymuned** ☐ **Arall** ☐ **(rhowch fanylion)** ______________________________

I ba baragraff o’r Cod Ymddygiad i Gynghorwyr (argraffiad 20 Mai 2016) y mae’r buddiant hwn yn berthnasol?
Paragraff 10 (2) (a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt —

(i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg; ☐

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrm yr ydych yn bartner ynddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl; ☐

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a dynnwyd gennych wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel aelod; ☐

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na’r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw; ☐

(v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu weithfeydd a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o’r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod; ☐

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod; ☐

(vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o’r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno; ☐

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno; ☒

(ix) unrhyw —
x ☐

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusennol;

(cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;

(chch) undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod, yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy; ☐

Paragraff 10 (2) (b) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio —

(i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef; ☐

(ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgymerir â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i); ☐

(iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i), unrhyw ffyrm y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno; ☐

(iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i) fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu ☐

(v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(b)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo, ☐

a hynny i raddau mwy—

(aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu

(bb) ym mhob achos arall, na’r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Paragraff 13 Bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o'r fath) —

(a) os bydd y busnes hwnnw'n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p'un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a ☐

(b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o'r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cyd-bwyllgor neu'r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a'ch bod chi'n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw. ☐

3. GWYBODAETH I ATEGU'CH CAIS

Nodwch unrhyw wybodaeth ychwanegol (cefndir/ffeithiol) i gadarnhau/esbonio eich buddiant ymhellach. Bydd hyn yn cynorthwyo'r Pwyllgor wrth iddo drafod eich cais am ollyngiad.
(Os na chwblheir y rhan hon, fe gaiff y ffurflen gais ei dychwelyd atoch)

Rwy'n aelod o Bwyllgor Rheoli Datblygu'r Cyngor ac felly, mae gennyf fuddiant – proffesiynol – o ran y mater sydd i'w drafod.

(defnyddiwch dudalen ychwanegol ar wahân os oes angen)

4. SAIL AR GYFER RHOI GOLLYNGIAD

Mae **Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Rhoi Gollyngiadau)(Cymru) 2001** yn pennu o dan ba amgylchiadau y gall y Pwyllgor Moeseg a Safonau roi gollyngiad. Nodir isod y sail ar gyfer rhoi gollyngiad.

Ar ba sail o blith y canlynol y credwch y dylid rhoi gollyngiad yn yr achos hwn? Ticiwch bob bocs sy'n briodol.

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw;	☐
(b) os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (d) neu baragraff (e) hefyd yn gymwys;	☐
(c) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai anallu aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio;	☐
(d) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal;	X
(e) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd;	☐
(f) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod;	X
(g) os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolwg a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol	☐
(h) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; neu	☐

(i) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r analluogi gael ei godi, ar yr amod bod hysbysiad ysgrifenedig bod y gollyngiad yn cael ei ganiatáu yn cael ei roi i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o fewn saith diwrnod a hynny mewn unrhyw fodd y gall ei bennu.	☐

5. SAIL AR GYFER RHOI GOLLYNGIAD - MWY O WYBODAETH

Nodwch isod y rhesymau pam rydych chi'n credu y dylai'r Pwyllgor Moeseg a Safonau roi gollyngiad yn yr achos hwn (hynny yw, esboniwch pam rydych chi'n credu y bodlonwyd un neu fwy o'r meini prawf ar gyfer rhoi gollyngiad)
(Os na chwblheir y rhan hon, fe gaiff y ffurflen gais ei dychwelyd atoch)

Nid wyf, ar hyn o bryd, yn rhan o unrhyw gais cynllunio ac nid wyf yn rhagweld y byddaf yn rhan o unrhyw gais cynllunio y byddai gofyn i'r Cyngor Sir ei ystyried.

(defnyddiwch dudalen ychwanegol ar wahân os oes angen)

6. CAIS

A ydych chi'n gwneud cais am ollyngiad i siarad yn unig, ynteu i siarad a phleidleisio?

Siarad yn Unig: ☐ Siarad a Phleidleisio: X

Ffurflen diwygiedig 23/03/20

Rhowch reswm dros hyn:
Gan fy mod yn aelod o'r Pwyllgor, rwyf yn dymuno cymryd rhan lawn yn y drafodaeth. Byddwn yn gobeithio bod y ffaith fy mod yn aelod o'r Pwyllgor Rheoli Datblygu ers tua 17 mlynedd yn caniatáu i mi wneud cyfraniad defnyddiol i'r drafodaeth.

7. HYD Y GOLLYNGIAD

Am ba hyd y gofynnir am y gollyngiad hwn?

Penodol:

Cyfarfod(ydd) Penodol:X

Nodwch ddyddiad(au)'r cyfarfod(ydd): 17 Ionawr 2022 ____________

Cyffredinol:

Chwe mis: ☐ Deuddeg mis: ☐

8. DATGANIAD

Yr wyf yn gofyn am ollyngiad ynglŷn â'r mater uchod.

Yr wyf yn cadarnhau fod y wybodaeth a roddir ar y ffurflen hon yn wir hyd eithaf fy ngwybodaeth.

Llofnod: Y Cynghorydd Peter Davies

Dyddiad: 10 / 01 /2022

Anfonwch y ffurflen hon yn ôl i:

Moeseg a Safonau
Neuadd Cyngor Ceredigion
Penmorfa
Aberaeron
Ceredigion
SA46 0PA

Ffôn: 01545 570881

moesegasafonau@ceredigion.llyw.cymru / ethicsandstandards@ceredigion.gov.uk

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Eitem Agenda 8

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	**Pwyllgor Moeseg a Safonau**
Dyddiad y cyfarfod:	**17 Ionawr 2022**
Teitl:	**Fframwaith Datblygu ar gyfer Cynghorwyr yng Nghymru 2021**
Pwrpas yr adroddiad:	**I'r Pwyllgor ystyried Fframwaith Datblygu Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ar gyfer Cynghorwyr**

Cyflwyniad

Datblygwyd y fframwaith hwn gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, fel canllaw defnyddiol i nodi blaenoriaethau ar gyfer datblygiad personol a phroffesiynol parhaus ac ar gyfer darparu cymorth a hyfforddiant i aelodau. Mae'n cynnwys ystod o gymwyseddau generig sydd eu hangen ar bob Cynghorydd yn ogystal â chymwyseddau arbenigol sy'n gysylltiedig â rolau penodol ar y Cyngor.

Mae'r cymwyseddau generig yn cynnwys: sgiliau sylfaenol fel deall rôl y Cynghorydd, a'r Awdurdod Lleol, ymddygiad, cydraddoldeb ac amrywiaeth, sgiliau TGCh a chydbwysedd rhwng bywyd a gwaith ac ati; sgiliau sydd eu hangen ar bob cynghorydd yn eu rolau fel arweinwyr cymunedol fel ymgynghori ac ymgysylltu; gwaith achos ar ran y cyhoedd; partneriaeth a chynrychiolaeth; a gweithio mewn amgylchedd gwleidyddol. Mae cymwyseddau penodol rolau yn cynnwys dealltwriaeth o rôl Craffu, datblygu ac adolygu polisi, dwyn y Weithrediaeth i gyfrif, monitro perfformiad; Sgiliau cadeirio; gwasanaethu ar bwyllgorau statudol / rheoleiddiol; Aelodau Gweithrediaeth; ac Arweinyddiaeth y Cyngor.

Bydd y fframwaith yn bwydo i'r rhaglen hyfforddi / cynefino ar gyfer Cynghorwyr.

Adrannau perthnasol i'r Pwyllgor Moeseg a Safonau

Mae Tabl A yn cyfeirio at yr hanfodion: Amrywiaeth o sgiliau cyffredinol sydd eu hangen ar yr holl Aelodau. Mae Rhan B yn berthnasol i gynghorwyr sy'n cyflawni rolau arbenigol.

Cyf	Gofyniad	Gwybodaeth a Sgiliau	Ymddygiadau effeithiol
A3	Ymddygiad	Y fframwaith moesegol y mae'n rhaid i Gynghorwyr weithio yn ei ôl. Y Cod Ymddygiad. Rôl y Swyddog Monitro, y Pwyllgor Safonau, y Protocol Datrysiadau Lleol. rôl Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a chyfarwyddyd ganddo.	Bob amser yn cadw at y Cod Ymddygiad. Bob amser yn datgelu ac yn diffinio buddiannau pan fo angen. Yn gofyn am gyngor gan y swyddog monitro pan fo angen.

A17	Gweithio gyda Swyddogion	Rôl swyddogion yn gyffredinol a’r ‘rheolau’ y mae angen iddynt gadw atynt gan gynnwys dealltwriaeth ddyfnach o rôl uwch swyddogion fel y Prif Weithredwr, y Tîm Uwch-reolwyr, y Swyddog Monitro a Phenaethiaid Cyllid, Cyfreithiol a Gwasanaethau Democrataidd. Sgiliau wrth weithredu fel cyflogwr corfforaethol. Deall y broses benodi a sgiliau cyfweld.	Yn cynnal perthnasoedd proffesiynol â swyddogion, gan gydnabod ffiniau a chadw at Brotocol yr Aelodau a’r Swyddogion. Yn gweithredu fel aelod effeithiol o banel penodi, gan weithredu egwyddorion cadarn o ran Adnoddau Dynol, cydraddoldeb ac amrywiaeth i wneud penodiadau.
A38	Disgyblaeth Grŵp	Dealltwriaeth o ymddygiadau ac ymddygiad sydd eu hangen gan aelod o'r grŵp	Yn gweithio yn unol â'r safonau ymddygiad sy'n ofynnol gan Arweinydd y Grŵp.
B8	Arweinyddiaeth Pwyllgor	Dealltwriaeth drylwyr o rôl y pwyllgor a'i gwmpas. Y gallu i gysylltu â swyddogion, aelodau ac asiantaethau perthnasol. Ymrwymiad i alluogi holl aelodau'r pwyllgor i ddatblygu sgiliau a chymryd rhan yn effeithiol mewn cyfarfodydd.	Yn hyrwyddo gwaith a gwerth y pwyllgor yn y Cyngor ac i'r cyhoedd. Gweithio gyda'r pwyllgor y tu allan i gyfarfodydd i wneud iddo weithio'n fwy effeithiol. Cyfathrebu ag aelodau a swyddogion sydd â diddordeb yn nhrafodion y pwyllgor. Yn meithrin perthnasoedd â Phenaethiaid/Cyfarwyddwyr perthnasol Gwasanaethau i sicrhau bod gwaith y pwyllgor yn berthnasol, yn wybodus ac yn rhoi'r canlyniadau sydd eu hangen.
B16	Safonau	Y gyfraith a'r cyfansoddiad mewn perthynas ag ymddygiad. Protocolau datrysiadau lleol. Anghenion y Cyngor Sir a Chynghorau Tref a Chymuned ar gyfer Hyfforddiant mewn	Yn dangos gwrthrychedd trwy wneud penderfyniadau annibynnol yn seiliedig ar dystiolaeth a'r cyfrifoldeb cyfreithiol a roddir ar bwyllgorau sy'n gweithredu mewn rôl led-farnwrol. Yn dryloyw yn cadw at y Cod Ymddygiad. Yn gofyn am gyngor priodol gan

		perthynas â'r Cod Ymddygiad. Ymddygiad aelodau, delio ag adroddiadau gan Arweinwyr Grwpiau ac adroddiadau blynyddol	swyddogion proffesiynol, datblygiad personol neu friffio cyn gwneud penderfyniadau.

Argymhelliad: Nodi'r Fframwaith Datblygu ar gyfer Cynghorwyr a sut mae'n berthnasol i'r Pwyllgor Moeseg a Safonau.

Atodiad: Atodiad A – Fframwaith Datblygu Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ar gyfer Cynghorwyr yng Nghymru 2021

Enw Cyswllt: Lisa Evans
Swydd: Swyddog Craffu a Safonau
Dyddiad yr Adroddiad: 16 Rhagfyr 2021
Acronymau:

Rhan A – yn berthnasol i holl gynghorwyr

Hanfodion: Ystod o sgiliau cyffredinol sy'n ofynnol gan holl aelodau

CYF.	Gofynion	Gwybodaeth a Sgiliau	Ymddygiadau Effeithiol
A1	**Deall rôl y Cynghorydd**	Graddfeydd a chyfyngiadau cyfrifoldebau unigol Cynghorwyr, a'r pwerau a chyfrifoldebau sydd eu hangen ar gyfer llywodraethu'r Cyngor.	Cyflawni rôl yr aelod yn effeithiol yn y Cyngor, y gymuned a gydag asiantaethau partner. Yn gweithredu i ddarparu canlyniadau. Deall pryd mae'n briodol neu'n amhriodol i weithredu ar gyfer y Ward neu er budd yr ardal gyfan.
A2	**Deall rôl yr Awdurdod Lleol**	Y gwasanaethau a ddarperir gan neu ar ran y Cyngor yn statudol ac yn ôl disgresiwn, a'r polisïau, gweithdrefnau, cynlluniau a strategaethau sy'n eu tanategu. Rhannu cyfrifoldeb rhwng yr haenau gwahanol o lywodraeth, y sectorau gwirfoddol ac iechyd. Cydweithio rhwng Awdurdodau Lleol, sectorau a sefydliadau gwahanol, a'r cyhoedd.	Yn gweithio o fewn cwmpas gwaith y Cyngor ac yn cynrychioli hyn yn briodol i'r cyhoedd. Yn cyfrannu tuag at ddatblygu cynlluniau a strategaethau'r cyngor ac yn gwneud penderfyniadau wrth ystyried y rhain. Cydweithio gydag asiantaethau cyflenwi gwasanaethau cyhoeddus eraill a'r cyhoedd.
A3	**Ymddygiad**	Y fframwaith moesegol sydd rhaid i Gynghorwyr lynu ato. Cod Ymddygiad. Rôl y Swyddog Monitro, Pwyllgor Safonau, Protocol Datrysiad Lleol. Rôl ac arweiniad gan yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.	Bob amser yn cadw at y Cod Ymddygiad. Bob amser yn datgan a diffinio cysylltiad pan fo angen. Ceisio cyngor y swyddog monitro lle bo angen.
A4	**Llywodraethu Corfforaethol**	Egwyddorion llywodraethu corfforaethol da. Sut mae'r Cyngor yn deall a bodloni anghenion y gymuned yn foesegol, yn gyfrifol ac yn effeithlon. Cod Llywodraethu Corfforaethol y Cyngor a'r dull i risg.	Gweithredu'n effeithiol ar draws ystod o rolau'r cyngor, gan gefnogi llywodraethu corfforaethol da trwy geisio barn y cyhoedd, gwneud neu graffu ar benderfyniadau yn foesegol, a sicrhau bod gwasanaethau yn cael eu

		Dyletswydd i Annog y Cyhoedd i Gymryd Rhan mewn gwneud penderfyniadau. Strwythur gwneud penderfyniadau ac atebolrwydd y Cyngor, gan gynnwys rôl a gwerth Craffu. Rôl a'r berthynas rhwng y Cabinet, Craffu, Cyngor Llawn, Rheoleiddio a phwyllgorau eraill. Cydweithio rhwng y Cynghorau a'r sectorau. Strwythurau gan gynnwys Bargeinion Twf a Chyd-Bwyllgorau Corfforaethol.	darparu'n gyfrifol ac yn effeithlon.
A5	**Cydraddoldeb ac Amrywiaeth**	Parchu eraill a gwneud penderfyniadau yn seiliedig ar egwyddorion cydraddoldeb. Tuedd Diarwybod. Yr angen i ystyried nodweddion a ddiogelir gan unigolion, - rhyw, hil, crefydd, oedran, anabledd, ailbennu rhywedd, priodas a partneriaeth sifil, beichiogrwydd a mamolaeth a chyfeiriadedd rhywiol, ymhob agwedd o waith y cyngor a'r gymuned. Angen a barn y rhai sydd dan anfantais gymdeithasol-economaidd. Cyfraith cydraddoldeb ac amrywiaeth mewn perthynas â gwaith y Cyngor a rôl y Cynghorydd.	Yn dangos gwerthoedd cydraddoldeb mewn ymddygiad personol a gweithrediadau'r Cyngor. Ystyried anghenion holl aelodau o gymdeithas. Gweithredu o fewn cyfraith cydraddoldeb am amrywiaeth. Herio ymddygiad amhriodol. Cydnabod a gwneud yn iawn am duedd personol.
A6	**Moesgarwch**	Ymddygiad parchus a'r hyn sy'n cael ei adnabod fel camdriniaeth, aflonyddwch a bwlio.	Bob amser yn trin pawb, swyddogion, aelodau o'r cyhoedd ac aelodau eraill gyda pharch, yn y Cyngor, yn y gymuned nei grŵp gwleidyddol. Wyneb yn wyneb, mewn cyfatebiaeth ac ar y cyfryngau cymdeithasol. Herio ymddygiad amhriodol ymysg eraill. Cefnogi'r rhai sy'n dioddef o gamdriniaeth, aflonyddwch neu fwlio.
A7	**Cydbwyso disgwyliadau a chyfrifoldebau'r Cyngor a'r gymuned**	Cyfrifoldebau penodol cynghorydd fel aelod o gorff corfforaethol ac fel cynrychiolydd Ward.	Gwneud penderfyniadau mewn perthynas â'r Cyngor neu Ward yn foesegol. Yn rheoli disgwyliadau'r gymuned a'r Cyngor trwy gyfathrebu'n effeithiol.
A8	**Rheoleiddio ac Archwilio**	Rôl cyrff Archwilio a Rheoleiddio a phrosesau cysylltiol y Cyngor.	Yn ymgysylltu'n effeithiol gyda phrosesau rheoleiddio ac archwilio o fewn y cyngor, gan ddefnyddio'r wybodaeth hon i wneud penderfyniadau,

			monitro perfformiad, herio a chefnogi'r gwasanaethau a effeithir mewn modd adeiladol.
A9	**Cydbwysedd bywyd a gwaith**	Egwyddorion rheoli amser gan gynnwys blaenoriaethu a dirprwyo. Rheoli gwybodaeth.	Cynnal cydbwysedd effeithiol rhwng y cyngor, bywyd personol, ac ymrwymiadau gwaith eraill. Rheoli'r amser sydd ar gael ar gyfer gwaith y Cyngor i ganolbwyntio ar faterion sydd â'r canlyniadau mwyaf sylweddol.
A10	**Hunan-ofal**	Lles, gan gynnwys rheoli straen a chadernid personol.	Yn cynnal ymwybyddiaeth o'r effaith y gall fod yn gynghorydd ei gael ar les. Ceisio cefnogaeth a chymorth cyn i'r pwysau ddod yn straen.
A11	**Rheoli a delio â gwybodaeth a data**	Deall a dehongli gwybodaeth a data. Delio â gwybodaeth gyfrinachol. Deddfwriaeth Rhyddid Gwybodaeth. Deall rôl Cynghorydd fel rheolydd a thriniwr data.	Yn defnyddio a dehongli data i wneud penderfyniadau a monitro ac asesu perfformiad. Gweithredu'n gymwys del rheolydd data neu driniwr data mewn cyd-destunau gwahanol wrth weithredu ar ran y cyngor neu mewn rôl arweinyddiaeth cymuned.
A12	**Sgiliau TGCh**	Y gallu i ddefnyddio holl raglenni 'Office'. E-bost, Word, PowerPoint, Excel. Medrusrwydd mewn gweithio o bell a mynychu cyfarfodydd yn electronig. Datrys problemau TG cyffredinol.	Cynnal busnes y cyngor ac ymgysylltu â'r gymuned yn electroneg ac o bell fel dull diffygdaliad. Defnyddio dull wyneb yn wyneb lle bo'n bosibl neu'n fwy priodol.
A13	**Sgiliau cyfryngau cymdeithasol**	Y gallu i ddefnyddio Cyfryngau Cymdeithasol trwy lwyfannau ac apiau gwahanol. Cydnabod pa gynnwys sy'n briodol. Polisi Defnyddio Cyfryngau Cymdeithasol y Cyngor. Canllawiau gan dimoedd cyfathrebu'r Cyngor.	Yn cynnal presenoldeb effeithiol, cadarnhaol a moesegol ar-lein yn unol â pholisi Cyfryngau Cymdeithasol y Cyngor.
A14	**Paratoi a chyfranogi mewn cyfarfodydd**	Cyfarfodydd aml-leoliad, o bell, hybrid neu wyneb yn wyneb. Rheolau Sefydlog, protocolau cyfarfodydd a chwrteisi, rheolau trafodaethau. Siarad cyhoeddus, trafod a gofyn cwestiynau.	Cyfranogi yn effeithiol mewn cyfarfodydd ffurfiol ac anffurfiol, o bell ac wyneb yn wyneb. Paratoi yn effeithiol ar gyfer cyfarfodydd trwy ddarllen adroddiadau a dadansoddi data. Cyflawni ymchwil bersonol a chymryd rhan mewn unrhyw

			cyfarfodydd paratoadol. Cyfrannu tuag at ganlyniadau cyfarfodydd cadarnhaol trwy geisio penderfyniadau neu weithrediadau. Cyfrannu'n effeithiol tuag at gyfarfodydd trwy wneud pwyntiau yn eglur a chlir. Parhau i ganolbwyntio ar y busnes dan sylw. Deall a defnyddio 'rheolau' cyfarfod. Ceisio arweiniad gan swyddogion ac Arweinyddion Grŵp cyn cyfarfodydd fel bo'n briodol.
A15	**Gweithio gyda'r cyfryngau**	Adeiladu perthnasau gyda'r Cyfryngau. Sgiliau cyfweld ar gyfer y teledu, radio, y wasg a chyfryngau ar-lein.	Yn ffynhonnell gredadwy gydnabyddedig o wybodaeth ar gyfer y Cyfryngau. Siarad yn hyderus, gydag awdurdod ac yn briodol mewn cyfweliadau. Gwella enw da'r Cyngor wrth ymddangos ar sgrin neu mewn print.
A16	**Hunan-hyrwyddo**	Datblygu proffil yn y gymuned trwy weithgareddau lleol a chyfathrebu ac ymgynghori effeithiol.	Adrodd ar gyflawniadau a gweithgareddau. Yn weledol iawn yn y gymuned. Yn cynnal safon uchel o ran enw da personol ac enw da'r Cyngor.
A17	**Gweithio gyda swyddogion**	Rôl swyddogion yn gyffredinol a'r 'rheolau' sydd angen iddynt lynu atynt gan gynnwys dealltwriaeth ddyfnach o rôl yr uwch swyddogion megis y Prif Weithredwr, Yr Uwch Dîm Rheoli, Swyddog Monitro a Phenaethiaid y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd a Chyllid. Sgiliau i weithredu fel gweithiwr corfforaethol. Deall y proses apwyntiadau a sgiliau cyfweld.	Cynnal perthnasau proffesiynol gyda swyddogion, gan gydnabod ffiniau a glynu at y Protocol Aelodau Swyddogion. Gweithredu fel aelodau effeithiol o banel penodi, gan gymhwyso AD cadarn ac egwyddorion cydraddoldeb ac amrywiaeth i wneud penodiadau.
A18	**Diogelwch personol**	Sut i ddiogelu eich hunain yn y Cyngor, yn y gymuned, wrth deithio a gartref ac ar-lein. Gan gynnwys wrth weithio ar eich pen eich hun, neu mewn gyfarfodydd gyda thrigolion.	Gweithredu er mwyn cymryd y mesurau diogelwch angenrheidiol. Ddim yn rhoi eu hunain mewn perygl. Yn gofyn am gymorth y Cyngor neu'r Heddlu lle bynnag bo hynny'n angenrheidiol.
A19	**Cymorth i Aelodau**	Y pwysigrwydd o ddysgu parhaus. Y ffynonellau a'r deunyddiau ar gyfer datblygiad proffesiynol Cynghorwyr ar gael gan y Cyngor. Cyflogau a lwfansau. Cyfleoedd rhannu swydd.	Yn chwilio'n weithredol am gyfleoedd dysgu a datblygu. Yn derbyn adolygiadau datblygu personol. Canfod anghenion datblygu a chymorth. Yn cymryd rhan

		Absenoldeb teulu.	mewn holl gyfleoedd dysgu perthnasol. Yn hawlio lwfansau a chyflogau iawn.
A20	**Galluedd Ariannol**	O ble mae cyllid y Cyngor yn dod. Cynllunio ariannol a gosod cyllideb. Sgiliau ariannol personol. Effaith Diwygio'r Gyfundrefn Les, Brexit, Caledi a Covid gan gynnwys y bobl diamddiffyn a'r rhai gyda nodweddion a ddiogelir.	Yn ymgysylltu'n effeithiol yn y broses gosod cyllideb. Yn barod i wneud penderfyniadau anodd yn seiliedig ar dystiolaeth. Yn dangos sgiliau mewn rhifedd wrth ddehongli data a gofyn cwestiynau.
A21	**Sgiliau rhyngbersonol**	Hunan-ymwybyddiaeth, a sgiliau mewn hunan-reoli, cwrteisi, parch. Deallusrwydd Emosiynol, gwrando, trafod, rheoli gwrthdaro a sgiliau cyfryngu.	Yn gweithredu mewn modd proffesiynol a pharchus tuag at bawb ac ymhob man. Yn hunanymwybodol ac yn gallu datblygu a rheoli perthnasau o fewn a thu allan i'r Cyngor. Delio â pherthnasau a rheoli gwrthdaro yn y gymuned a'r Cyngor a rhwng y ddau.
A22	**Rhianta Corfforaethol**	Rôl a chyfrifoldebau'r Cynghorydd fel Rhiant Corfforaethol.	Yn cymryd cyfrifoldeb corfforaethol ar gyfer lles plant sy'n derbyn gofal, chwilio'n weithredol am wybodaeth am eu sefyllfa a'r cynnydd, ond peidio â dod yn rhan o waith achos unigol.
A23	**Cynaliadwyedd**	Gofynion y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Gan gynnwys nodau ar gyfer cynaliadwyedd a'r ffyrdd o weithio i'w bodloni.	Yn cydweithio a gwneud penderfyniadau gydag eraill er mwyn sicrhau bod anghenion cenedlaethau'r dyfodol yn ogystal; â'r boblogaeth bresennol, yn cael eu hystyried. Yn ceisio atal unrhyw broblemau rhag digwydd yn y lle cyntaf.
A24	**Diogelu**	Y gofynion cyfreithiol, a'r cyfrifoldebau a roddir ar awdurdodau a chynghorwyr unigol i ddiogelu plant ac oedolion diamddiffyn sydd mewn risg o gamdriniaeth, gan gynnwys mecanweithiau adrodd.	Yn wyliadwrus, ac yn gweithredu er mwyn sicrhau bod plant ac oedolion diamddiffyn yn cael ei diogelu rhag camdriniaeth, gan wneud penderfyniadau ac adrodd am ddigwyddiadau.

Arweinyddiaeth Leol. Ystod o sgiliau sydd eu hangen gan holl gynghorwyr yn eu rôl fel arweinwyr cymunedol

CYF.	**Gofynion**	**Gwybodaeth a Sgiliau**	**Ymddygiadau Effeithiol**

A25	**Gweithio gyda'r gymuned**	Cysylltiadau ar gyfer arweinwyr a grwpiau cymunedol lleol. Materion a phryderon y gymuned. Cynlluniau'r Cyngor sy'n effeithio ar faterion lleol.	Yn deall anghenion y gymuned leol. Yn sicrhau bod y Cyngor yn gweithredu ar ran pobl leol. Yn cyfathrebu gyda'r gymuned, unigolion a'r Cyngor i sicrhau ymgysylltiad a dealltwriaeth holl bartïon. Yn gweithio gyda'r gymuned a'r Cyngor i ddod o hyd i ddatrysiadau i broblemau lleol. Yn sicrhau cyllid ar gyfer mentrau lleol.
A26	**Ymgynghori ac ymgysylltu**	Y Ddyletswydd i Annog y Cyhoedd i Gymryd Rhan. Y Strategaeth leol i annog y cyhoedd i gymryd rhan. Dulliau gwahanol i ymgysylltu yn amrywio o gyfathrebu i gyd-gynhyrchu fel y nodir yn egwyddorion ymgysylltu cenedlaethol Cymru http://www.participationcymru.org.uk/national-principles	Dangos canlyniadau cadarnhaol yn sgil eu hymgysylltiad effeithiol. Yn defnyddio ystod o adnoddau cyfathrebu ac ymgynghori gan gynnwys y cyfryngau cymdeithasol i ddeall anghenion a safbwyntiau'r gymuned. Yn gweithio o fewn egwyddorion cenedlaethol ar gyfer ymgysylltu.
A27	**Y Sector Gwirfoddol**	Rôl, cyfrifoldebau, gwasanaethau a ddarperir a chysylltiadau ar gyfer y sector gwirfoddol yn yr ardal.	Yn gweithio gyda sefydliadau'r sector gwirfoddol. Yn cyfeirio pobl tuag at asiantaethau gwirfoddol a all eu helpu nhw.
A28	**Gweithio gyda chynghorau cymuned a thref**	Cyfrifoldebau'r Cynghorau Cymuned a Thref, rôl eu haelodau, cysylltiadau ar gyfer y Clercod a'u rhaglenni gwaith i'r dyfodol. Gwasanaethau sydd wedi'u trosglwyddo neu a fydd yn cael eu trosglwyddo i gynghorau cymuned.	Yn gweithio gyda chynghorau cymuned i gyflawni canlyniadau ar gyfer y gymuned. Yn meithrin perthnasau cadarnhaol a chyfathrebu gweithredol gydag aelodau o'r Cyngor Cymuned a'r Clerc.

Gwaith achos ar ran y cyhoedd

CYF.	Gofynion	Gwybodaeth a Sgiliau	Ymddygiadau Effeithiol
A29	**Bod yn hygyrch i'r cyhoedd**	Dealltwriaeth a gallu i drefnu a rhoi gwybod am gyfleoedd i drafod gwaith achos gyda'r cyhoedd.	Sicrhau eu bod ar gael trwy'r ffyrdd mwyaf defnyddiol i gysylltu gyda'r nifer fwyaf o bobl. Defnyddio sesiynau galw heibio, sesiynau ar y stryd, lleoliadau anffurfiol a'r cyfryngau cymdeithasol fel bo'n briodol. Cymryd camau i sicrhau diogelwch personol. Gwneud addewidion os oes sicrwydd y gallent gael eu cyflawni yn unig.

A30	**Rheoli gwaith achos**	Argaeledd a defnydd o dechnegau a meddalwedd rheoli achos. Gall y swyddogion helpu. Gweithdrefnau'r Cyngor i gefnogi Aelodau gyda gwaith achos.	Yn ymateb yn brydlon i geisiadau am gymorth. Rhoi gwybod i'r bobl rydych yn gweithio ar eu rhan, o'r cynnydd a wneir. Yn monitro cynnydd achosion ar ôl iddynt gael eu cyfeirio ar swyddogion neu asiantaethau eraill. Yn defnyddio'r cynlluniau atgyfeirio sefydledig o fewn y Cyngor.
A31	**Atgyfeirio**	Ffynonellau o wybodaeth a chyngor o fewn a thu allan i'r Cyngor sy'n ddefnyddiol i holl grwpiau cymunedol.	Yn gwneud cysylltiadau rhwng aelodau o'r cyhoedd a'r ffynhonnell briodol i gymorth yn y Cyngor neu yn y gymuned.

Partneriaeth a chynrychiolaeth

CYF.	Gofynion	Gwybodaeth a Sgiliau	Ymddygiadau Effeithiol
A32	**Gwaith ar gyrff allanol**	Ym mha gapasiti caiff Aelodau eu penodi. Er enghraifft, cynrychiolydd y Cyngor, cynrychiolydd ardal leol neu fel unigolyn. Os ydych yn ymddiriedolwr. Rôl y corff allanol. Ei statws, er enghraifft cwmni, ymddiriedolaeth, elusen, cymdeithas anghorfforedig. Y berthynas rhwng y Cyngor a'r corff ac unrhyw wrthdaro buddiannau.	Yn adrodd i ac oddi wrth y Cyngor a'r corff allanol fel bo'n briodol. Cynrychioli barn y Cyngor, barn bersonol neu'r gymuned yn effeithiol ac yn briodol yn unol â'r rôl. Yn ymgysylltu mewn briffio a hyfforddiant a ddarperir gan y cyrff allanol. Yn gweithredu o fewn y Cod Ymddygiad perthnasol.
A33	**Gweithio fel llywodraethwr ysgol**	Polisi Addysg. Trefniadaeth Ysgol. Cylch gwaith llywodraethwr. Egwyddorion ymddygiad ar gyfer llywodraethwyr. Gweler hefyd Llywodraethiant ysgolion | Is-bwnc | LLYW.CYMRU	Goruchwylio perfformiad yr ysgol. Yn herio rheolaeth yr ysgol fel cyfaill beirniadol. Cymryd rhan mewn hyfforddiant i lywodraethwyr.
A34	**Gweithio fel aelod o gyngor tref neu gymuned**	Llywodraethu Cyngor Cymuned. Rôl y cyngor cymuned a'i gyfyngiadau. Trosglwyddo asedau a gwasanaethau.	Yn cyfrannu tuag at lywodraethu cyngor cymuned neu dref. Yn gwneud cysylltiadau rhwng y Cyngor Cymuned a'r Cyngor Unedol, yn

		Protocolau rhwng Cynghorau Cymuned neu Dref a Chynghorau Unedol. Gweler hefyd [The Good Councillors Guide - One Voice Wales]	cymryd rhan mewn hyfforddiant Cyngor Cymunedol.

Gweithio mewn amgylchedd gwleidyddol

	Gofynion	Gwybodaeth a Sgiliau	Ymddygiadau Effeithiol
A35	**Polisi plaid (os yn aelod o blaid)**	Ymwybyddiaeth o werthoedd a maniffestos yn genedlaethol ac yn lleol.	Yn cydbwyso anghenion pobl leol, Plaid, Grŵp a'r Cyngor
A36	**Cysylltu gyda Llywodraeth y DU, Llywodraeth Cymru a'r Senedd**	Deall swyddogaethau'r haenau gwahanol o lywodraethau a dulliau ymgysylltu.	Yn cysylltu gydag ASau. Yn dod a materion lleol i sylw LlC lle bo'n briodol.
A37	**Aelodaeth Grŵp Plaid**	Rheolau plaid a strwythur a pholisïau grŵp etholaeth.	Gweithio'n effeithiol ac yn barchus gydag aelodau a swyddogion Grŵp Plaid.
A38	**Disgyblaeth Grŵp**	Dealltwriaeth o'r ymarweddiad a'r ymddygiad sydd ei angen gan aelod o grŵp.	Gweithio'n unol a'r safonau ymddygiad sydd eu hangen gan Arweinydd y Grŵp.

Rhan B – yn berthnasol i'r cynghorwyr sy'n cyflawni rolau arbenigol

Craffu

CYF.	Gofynion	Gwybodaeth a Sgiliau	Ymddygiadau Effeithiol
B1	**Rôl Craffu**	Gwerth Craffu fel rhan hanfodol o lywodraethu corfforaethol y Cyngor. Rôl swyddogaeth Craffu i: Gyfrannu canlyniadau gwell – gyrru gwelliannau mewn gwasanaethau. Penderfyniadau gwell – sicrhau bod penderfyniadau democrataidd yn atebol, yn gynhwysol ac yn gadarn. Ymgysylltiad gwell – sicrhau bod y cyhoedd yn cymryd rhan mewn	Yn cyfrannu tuag at ddatblygiad y rhaglenni gwaith i'r dyfodol. Yn dewis testunau lle gall Craffu gael effaith mawr. Yn hyrwyddo gwaith Craffu o fewn y Cyngor. Yn gweithredu mewn dull amhlwyfol ac amhleidiol wrth gyflawni gwaith Craffu.

		trafodaeth ddemocrataidd am y ddarpariaeth gyfredol ac yn y dyfodol o wasanaethau cyhoeddus.	
B2	**Adolygu a Datblygu Polisi**	Dealltwriaeth gyffredinol o bolisïau, cynlluniau, gwasanaethau a swyddogaethau wrth ddatblygu neu adolygu.	Yn gwneud argymhellion gwybodus, yn seiliedig ar dystiolaeth ar gyfer datblygu polisi.
B3	**Galw'r Weithrediaeth i gyfrif**	Dealltwriaeth o gylch gwaith y Weithrediaeth yn gyffredinol ac eitemau ar y Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol. Prosesau ar gyfer herio penderfyniadau gweithredol mewn modd adeiladol a phryd a sut i ddefnyddio'r pŵer i alw penderfyniadau i mewn.	Yn monitro ac yn herio'r broses gwneud penderfyniadau'r weithrediaeth mewn modd adeiladol, er lles gorau'r gymuned.
B4	**Monitro Perfformiad**	Dehongli data, gwybodaeth ariannol. Risg, adroddiadau o archwilio, arolygon a chyrff rheoleiddio, a gwybodaeth eraill sydd ei angen ar gyfer mesur perfformiad.	Yn nodi a herio perfformiadau gwael yn seiliedig ar dystiolaeth, i wella gwasanaethau.
B5	**Sgiliau Craffu Unigol**	Delio â data ac ymchwil. Paratoi ar gyfer cyfarfodydd a grwpiau craffu ffurfiol ac anffurfiol. Cyfrannu tuag at gwestiynu strategaethau a gofyn cwestiynau. Gwrando gweithredol.	Paratoi yn drylwyr ar gyfer bob gweithgaredd a chyfarfodydd Craffu trwy ddarllen adroddiadau, paratoi llwybrau ymholi a chyflawni ymchwil personol. Yn cyfrannu tuag at gwestiynu strategaethau a gofyn cwestiynau perthnasol ac effeithiol. Yn ceisio canlyniadau ar gyfer bob gweithgaredd Craffu.
B6	**Ymgysylltu â'r cyhoedd mewn Craffu**	Sut mae'r ddyletswydd i Annog y Cyhoedd i Gymryd Rhan mewn gwneud penderfyniadau yn cael ei gefnogi gan Graffu. Sefydliadau ac unigolion lleol priodol a all gyfrannu tuag at waith Craffu, yn arbennig y rhai sydd wedi'u heithrio yn draddodiadol.	Yn codi ymwybyddiaeth y cyhoedd o waith Craffu a rhaglenni gwaith. Yn annog y cyhoedd i ddod yn rhan o'r broses gwneud penderfyniadau a pholisi trwy Graffu.
B7	**Craffu ar y Cyd**	Craffu ar y Cyd – deall cylch gwaith a chylch gorchwyl o unrhyw bwyllgorau craffu. Craffu trefniadau ar y cyd – rôl, cyfrifoldebau ac atebolrwydd sefydliadau, partneriaethau a chyrff rhanbarthol tu allan i'r Cyngor sy'n destun Craffu.	Yn ceisio canlyniadau o gydweithio effeithiol gydag aelodau craffu o awdurdodau, partneriaethau a sefydliadau eraill.

Cadeirio

CYF.	Gofynion	Gwybodaeth a Sgiliau	Ymddygiadau Effeithiol
B8	**Arweinyddiaeth Pwyllgor**	Dealltwriaeth fanwl o rôl y pwyllgor a'i gwmpas. Y gallu i gysylltu â swyddogion, aelodau ac asiantaethau perthnasol. Ymrwymiad i alluogi holl aelodau pwyllgor i ddatblygu sgiliau a chymryd rhan yn effeithiol mewn cyfarfodydd.	Hyrwyddo gwaith a gwerth y pwyllgor yn y Cyngor ac yn gyhoeddus. Yn gweithio gyda'r pwyllgor tu allan i gyfarfodydd i sicrhau ei fod yn gweithio yn fwy effeithiol. Yn cyfathrebu gydag aelodau a swyddogion gyda diddordeb mewn trafodion y pwyllgor. Adeiladu perthnasau gyda Phenaethiaid Gwasanaeth / Cyfarwyddwyr perthnasol er mwyn sicrhau bod gwaith y pwyllgor yn perthnasol, llawn gwybodaeth ac yn darparu canlyniadau angenrheidiol.
B9	**Rheoli a datblygu rhaglen waith**	Y testunau o fewn cwmpas y pwyllgor a sut mae'r rhain yn rhyngweithio'n gyffredinol â pholisïau'r cyngor a rolau pwyllgorau eraill. Unrhyw flaenoriaethau'r Cyngor a chymuned a ddylai lywio'r rhaglen waith.	Yn gweithio gyda swyddogion ac aelodau pwyllgor i ddatblygu'r cynllun gwaith. Yn sicrhau bod y rhaglen waith yn ystyried y Cynllun Gwaith Gweithredol, risgiau i'r Cyngor, rhaglenni pwyllgor eraill, polisïau a chynlluniau cenedlaethol, rhanbarthol a lleol, ac anghenion y gymuned am wasanaethau. Sicrhau bod y pwyllgor yn defnyddio'r adroddiadau o archwilio, a chyrff rheoleiddio.
B10	**Rheoli a pharatoi cyfarfod**	Rheoli cyfarfod mewn amrywiaeth o leoliadau a gan ddefnyddio sianeli gwahanol ar gyfer cyfarfodydd wyneb yn wyneb, hybrid ac o bell. Darlledu. Protocolau cyfarfod a rheolau'r drafodaeth. Rheoli'r rhaglen gan gynnwys cyfraniadau ac amser teg. Cyfranogiad y cyhoedd a'r wasg.	Y Cadeirydd yn gweithredu'n glir a gydag awdurdod er mwyn gorfodi rheolau'r cyfarfod ac annog cyfranogiad teg wedi'i ffocysu. Rheoli'r rhaglen drwy gyflwyno eitemau, crynhoi'r drafodaeth, canolbwyntio ar ganlyniadau a chyfyngu cyfraniadau nad ydynt yn cyfrannu tuag y canlyniadau. Yn sicrhau bod y cyhoedd yn teimlo'n groesawgar, yn deall pwrpas y

			cyfarfod a sut y gallent gyfrannu.
B11	**Cymorth Pwyllgor**	Y cymorth, lefel briodol ac amrywiaeth y wybodaeth ac arian mae'r pwyllgor ei angen i weithredu'n effeithiol.	Yn trafod a sicrhau'r cymorth sydd ei angen gan y pwyllgor.

Gwasanaethu ar bwyllgorau statudol/rheoleiddio

CYF.	**Gofynion**	**Gwybodaeth a Sgiliau**	**Ymddygiadau Effeithiol**
B12	**Cynllunio**	Rôl statudol y pwyllgor. Cyfraith cyffredinol hawliau tramwy a chynllunio. Sut i gymhwyso'r Cod Ymddygiad i faterion cynllunio. Datgan cysylltiad mewn Cynllunio. Cynllunio Datblygiadau Lleol. Rheoli Datblygu Egwyddorion a deddfwriaethau Datblygu Cynaliadwy gan gynnwys ystyriaethau amgylcheddol, lles, cenedlaethau'r dyfodol a dylunio. Rolau Llywodraeth Cymru ac Awdurdodau Lleol. Asesiad o'r effaith amgylcheddol mewn cyd-destun cynllunio.	Yn dangos gwrthrychedd wrth wneud penderfyniadau annibynnol yn seiliedig ar dystiolaeth a chyfrifoldeb cyfreithiol a roddir ar bwyllgorau sy'n gweithredu mewn rôl lled farnwrol. Yn glynu'n glir i'r Cod Ymddygiad. Yn ceisio cyngor swyddog proffesiynol, datblygiad personol neu friffio cyn gwneud penderfyniadau.
B13	**Llywodraethu ac Archwilio**	Rôl statudol y pwyllgor. Rheoli perfformiad a llywodraethu effeithiol. Fframweithiau adrodd ar berfformiad y Cyngor a chenedlaethol. Delio â chwynion o fewn y Cyngor. Craffu ar berfformiad ariannol. Rheoli Risg a'r Strategaeth Rheoli Risg lleol. Trefniadau archwilio mewnol ac allanol y Datganiad Llywodraethu BLynyddol. Rolau pwyllgorau Craffu ac Archwilio.	
B14	**Trwyddedu**	Rheoliadau Trwyddedu a Pholisi Trwyddedu. Polisïau lleol sy'n effeithio ar yr ardal, megis y Cynllun Cymunedol ac ystyriaethau ehangach o ran cynaliadwyedd.	
B15	**Gwasanaethau Democrataidd**	Gofynion deddfwriaethol ar gyfer y Pwyllgor gwasanaethau	

		democrataidd. Gofynion lleol a chenedlaethol ar gyfer cefnogaeth a datblygiad i aelodau. Rôl Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd/ Swyddog Monitro (os yw ar wahân). Cydweithio a rôl yr Aelod Arweiniol/Cefnogwr cefnogi a datblygu aelodau. Amrywiaeth mewn Democratiaeth.	
B16	**Safonau**	Y gyfraith a chyfansoddiad mewn perthynas ag ymddygiad. Protocolau penderfyniadau lleol. Anghenion y Cyngor Sir a'r Cynghorau Tref a Chymuned mewn perthynas â Chod Ymddygiad. Ymddygiad yr Aelod, delio gydag adroddiadau gan Arweinwyr Grŵp ac adrodd blynyddol.	

Aelodau gweithredol

CYF.	Gofynion	Gwybodaeth a Sgiliau	Ymddygiadau Effeithiol
B17	**Cydgyfrifoldeb**	Datblygu gweledigaeth ar y cyd ar gyfer y Cyngor. Y rôl weithredol i alluogi'r cyhoedd i gymryd rhan o fewn y Strategaeth Annog y Cyhoedd i Gymryd Rhan. Gwybodaeth, arferion da a chasglu a delio â thystiolaeth. Gwneud penderfyniadau ar y cyd. Blaenoriaethu materion sydd bwysicaf i'r Awdurdod. Gweithio gydag awdurdodau ac asiantaethau eraill i ddiogelu gwasanaethau ar gyfer y Cyngor. Gweithio'n effeithiol ac yn adeiladol gyda'r uwch dîm rheoli a'r Prif Weithredwr.	Cydweithio i ddatblygu gweledigaeth ar gyfer y Cyngor. Sicrhau cyfranogiad y cyhoedd yn y broses gwneud penderfyniadau. Gwneud penderfyniadau strategol effeithiol. Sicrhau'r perfformiad gorau bosibl i'r Cyngor. Arwain a galluogi perfformiad y Prif Weithredwr a'r Uwch Dîm Rheoli.
B18	**Arweinydd Portffolio**	Gwybodaeth drylwyr o bolisi lleol a chenedlaethol yn ymwneud â'r meysydd gwasanaeth perthnasol. Cydweithio'n effeithiol ac yn barchus gyda'r swyddogion arweiniol a'r cadeiryddion craffu perthnasol. Datblygu gweledigaeth ar gyfer y portffolio. Sefydlu gwaith y portffolio gyda'r rhaglen weithredol ehangach. Sgiliau cyfryngau lefel uchel.	Yn darparu cyfeiriad gwleidyddol i swyddogion yn y maes portffolio. Yn atebol yn gyhoeddus am gyfathrebu, polisi a pherfformiad y maes portffolio. Gweithio gyda swyddogion i ystyried materion, blaenoriaethau a gwneud penderfyniadau. Cynrychioli'r Cyngor yn y cyfryngau.

B19	**Gweithio gyda Chraffu**	Gwerthfawrogi a gweithio'n adeiladol gyda Chraffu, er mwyn sicrhau bod y weithrediaeth yn atebol am benderfyniadau ac yn cymryd ac adolygu penderfyniadau sydd wedi cael eu craffu'n drylwyr.	Ceisio a gwerthfawrogi mewnbwn Craffu i ddatblygu polisi a monitro perfformiad.
B20	**Cyfrifoldebau Dirprwyedig**	Y cynllun dirprwyo a'r broses o gymryd cyfrifoldeb am benderfyniadau o dan y cynllun.	Gwneud penderfyniadau ar ôl ymchwil ac ymgynghoriad priodol.

Arweinyddiaeth y Cyngor

CYF.	Gofynion	Gwybodaeth a Sgiliau	Ymddygiadau Effeithiol
B21	**Hyrwyddo a rheoli enw da'r Cyngor**	Gweithredu fel llysgennad ar gyfer yr Awdurdod Lleol.	Cynrychioli'r Cyngor yn effeithiol, gan sicrhau bod y wybodaeth am y Cyngor a'i wasanaethau a'i drigolion yn cael ei gyfathrebu'n gadarnhaol gyda dilysrwydd ac uniondeb.
B22	**Arwain y weledigaeth ar gyfer yr ardal.**	Datblygu gweledigaeth ar gyfer ardal y Cyngor neu'r rhanbarth ehangach.	Cydweithio gyda'r gymuned, aelodau, swyddogion a phleidiau gwleidyddol (os yn aelod) i greu a chyfathrebu gweledigaeth a rennir ar gyfer yr ardal.
B23	**Arwain y Cyngor**	Datblygu gweledigaeth trwy waith, diwylliant a chanlyniadau'r Cyngor. Uwch Llywodraethu Corfforaethol	Cydweithio gyda'r gymuned, aelodau, swyddogion a phleidiau gwleidyddol (os yn aelod) i greu a chyfathrebu gweledigaeth a rennir ar gyfer y Cyngor. Goruchwylio darpariaeth llywodraethu corfforaethol effeithiol yn y Cyngor.
B24	**Perthnasau gyda'r Prif Weithredwr a'r Uwch Dîm Rheoli**	Adeiladu perthynas a chyfathrebu uwch. Dealltwriaeth ac empathi ar gyfer gwaith y Prif Weithredwr a'r Uwch Swyddogion. Rheoli perfformiad a gwerthusiad yr uwch swyddogion.	Cyfarfod a chyfathrebu'n agored ac yn rheolaidd. Gwneud disgwyliadau'n glir a darparu arweinyddiaeth wleidyddol. Cyflawni adolygiadau perfformiad gydag uwch swyddogion fel bo'n briodol.

Arweinyddiaeth Sifil

CYF.	Gofynion	Gwybodaeth a Sgiliau	Ymddygiadau Effeithiol

B25	**Cadeirio'r Cyngor Llawn**	Sgiliau cadeirio uwch. Dealltwriaeth manwl o reolau sefydlog a rheolau ymgysylltu. Cyfarfodydd o bell, hybrid a wyneb yn wyneb. Sgiliau darlledu cyfarfod.	Cadeirio cyfarfodydd y Cyngor Llawn yn effeithiol ac yn hyderus trwy amrywiaeth o sianeli. Yn gosod y safonau a disgwyliadau ar gyfer ymddygiad priodol.
B26	**Cynrychioli'r Cyngor mewn gweithgarwch sifil**	Tact a diplomyddiaeth. Sgiliau siarad cyhoeddus uwch Adeiladu perthynas.	Dangos lefel uchel o gyfathrebu rhyngbersonol, a sgiliau cymdeithasol, priodol i'r cyd-destun.

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Eitem Agenda 9

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	**Pwyllgor Moeseg a Safonau**
Dyddiad y cyfarfod:	**17 Ionawr 2022**
Lleoliad:	**cynhelir o bell trwy gynhadledd fideo**
Teitl:	**Materion y Cod Ymddygiad**
Pwrpas yr adroddiad:	**Er Gwybodaeth**

Cyflwyniad

Gweler y ddolen i erthyglau yn y wasg ynghylch y materion Cod Ymddygiad canlynol: -

Testun: Newyddion y BBC: Cynghorydd Casnewydd wedi'i atal dros dro ar ôl bygwth staff meddyg teulu

https://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-58960040

Testun: Cynghorydd Tywyn yn euog o dorri cod ymddygiad

https://www.cambrian-news.co.uk/article.cfm?id=138365&headline=Tywyn%20councillor%20guilty%20of%20code%20of%20conduct%20breaches&sectionIs=news&searchyear=2021

Argymhelliad:	**Nodi'r erthyglau er gwybodaeth.**
Rheswm dros y penderfyniad:	**Er Gwybodaeth**
Atodiadau:	Dolenni ar-lein i wefannau
Swyddog Adrodd:	Dana Jones, Swyddog Gwasanaethau Democrataidd a Safonau
Dyddiad:	22 Rhagfyr 2021

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

Eitem Agenda 10

Cyngor Sir CEREDIGION

ADRODDIAD I'R:	**Pwyllgor Moeseg a Safonau**
DYDDIAD:	**17 Ionawr 2022**
TEITL:	**Coflyfr Cod Ymddygiad Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru – Rhif 25**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Er Gwybodaeth**

Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ystyried cwynion sy'n ymwneud â Chod Ymddygiad yr Aelodau, o dan ddarpariaethau Rhan III Deddf Llywodraeth Leol 2000 a'r Gorchmynion perthnasol a wnaed gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan y Ddeddf honno.

Mae Coflyfr diweddaraf y Cod Ymddygiad sef rhif 25 wedi'i gynnwys er gwybodaeth.

LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL:	**A gwblhawyd Asesiad Effaith Integredig? Naddo, nid oes newid o ran polisi.** ***Crynodeb:*** **Tymor hir:** **Integreiddio:** **Cydweithio:** **Cyfranogiad:** **Atal:**

ARGYMHELLIAD:

Nodi cynnwys Coflyfr Cod Ymddygiad yr Ombwdsmon – Rhifyn 25

Enw Cyswllt:	Dana Jones
Swydd:	Swyddog Gwasanaethau Democrataidd a Safonau
Dyddiad yr Adroddiad:	21/12/2021

Ombwdsmon
OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU

Coflyfr

Y Cod Ymddygiad

Rhifyn 25 Tachwedd 2021

Cyflwyniad

Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ystyried cwynion bod aelodau o awdurdodau perthnasol yng Nghymru wedi gweithredu'n groes i'r Cod Ymddygiad. Mae'r Ombwdsmon yn ymchwilio i gwynion o'r fath o dan ddarpariaethau Rhan III Deddf Llywodraeth Leol 2000 a'r Gorchmynion perthnasol a wneir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan y Ddeddf.

Pan fydd yr Ombwdsmon yn penderfynu y dylid ymchwilio i gŵyn, mae yna bedwar canfyddiad, sydd wedi'u nodi yn adran 69 Deddf Llywodraeth Leol 2000, y gall yr Ombwdsmon eu datgan:

a) nad oes tystiolaeth bod unrhyw achos o weithredu'n groes i god ymddygiad yr awdurdod;

b) nad oes angen cymryd unrhyw gamau mewn cysylltiad i'r materion a fu'n destun i'r ymchwiliad;

c) bod angen cyfeirio'r mater i swyddog monitro'r awdurdod, i'w ystyried gan y pwyllgor safonau;

d) (ch) bod angen cyfeirio'r mater i Lywydd Panel Dyfarnu Cymru ar gyfer dyfarniad gan dribiwnlys (mae hyn yn digwydd mewn achosion mwy difrifol fel arfer).

Yn amgylchiadau (c) a (d) uchod, mae'n ofynnol i'r Ombwdsmon gyflwyno adroddiad am yr ymchwiliad i'r pwyllgor safonau neu dribiwnlys Panel Dyfarnu Cymru, yna byddant hwy'n ystyried y dystiolaeth a ganfuwyd gan yr Ombwdsmon, ynghyd ag unrhyw amddiffyniad a gyflwynir gan yr aelod dan sylw. Hwy hefyd fydd yn penderfynu a oes achos o weithredu'n groes i'r Cod ai peidio, ac os oes, pa gosb (os o gwbl) y dylid ei chyflwyno.

Mae'r Llyfr Achosion Cod Ymddygiad yn cynnwys crynodebau o'r adroddiadau hynny lle cafwyd un o'r canfyddiadau wedi'u gosod allan uchod. Er hynny, yn achos canfyddiadau (c) a (d), bydd y Coflyfr Cod Ymddygiad ond yn cynnwys crynodebau'r achosion hynny y mae gwrandawiadau wedi'u cynnal gan y pwyllgor safonau neu Banel Dyfarnu Cymru, a bod canlyniad y gwrandawiad hwnnw'n hysbys. Mae'r rhifyn hwn yn adrodd ar y cyfnod Ionawr i Fawrth 2021.

Coflyfr

Y Cod Ymddygiad

Rhifyn 25 Tachwedd 2021

Cynnwys

Dim tystiolaeth o dorri'r cod....3
Nid oes angen gweithredu....3
Cyfeiriwyd at Bwyllgor Safonau....3
Cyfeiriwyd at Banel Dyfarnu Cymru....4

Crynodebau Achosion

Dim tystiolaeth o dorri'r Cod

Ni does crynodebau yn gysylltiedig â'r canfyddiad hwn.

Nid oes angen gweithredu

Ni does crynodebau yn gysylltiedig â'r canfyddiad hwn.

Cyfeiriwyd at Bwyllgor Safonau

Cyngor Tref Tref-y-clawdd – Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch

Rhif Achos: 201907610 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Ionawr 2021

Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn gan aelod o'r cyhoedd bod Aelod ("yr Aelod") o Gyngor Tref Tref-y-clawdd ("y Cyngor") wedi methu â chadw at y Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau'r Cyngor.

Honnwyd bod yr Aelod wedi gweiddi, a defnyddio iaith sarhaus, wedi'i anelu at bobl a oedd yn bresennol mewn cyfarfod cyhoeddus a gynhaliwyd i drafod ymateb y gymuned leol i frigiad coronafirws (COVID-19). Honnwyd hefyd fod yr Aelod wedi rhegi a defnyddio ymddygiad bwlio tuag at yr achwynydd. Derbyniodd yr Aelod Rybuddiad Amodol gan yr Heddlu am ei ymddygiad yn y cyfarfod.

Canfu'r Ombwdsmon fod tystiolaeth i awgrymu bod yr Aelod wedi gweiddi a defnyddio iaith sarhaus yn y cyfarfod ac wedi defnyddio ymddygiad bwlio.

Daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad y gallai'r Aelod fod wedi torri Cod Ymddygiad y Cyngor, yn benodol, paragraffau 4(b) a 4(c) gan iddo fethu â dangos parch ac ystyriaeth, ynghyd â defnyddio ymddygiad bwlio, tuag at aelodau o'r cyhoedd a oedd yn bresennol yn y cyfarfod. Canfu'r Ombwdsmon hefyd y gellid ystyried gweithredodd yr Aelod yn rhesymol fel ymddygiad a allai ddwyn anfri ar swyddfa'r aelod neu'r Cyngor, ynghyd ag achos posibl o dorri paragraff (6(1)(a) y Cod Ymddygiad.

Cyfeiriodd yr Ombwdsmon ei adroddiad ymchwilio at Swyddog Monitro Cyngor Sir Powys i'w ystyried gan ei Bwyllgor Safonau.

Canfu'r Pwyllgor Safonau fod yr Aelod wedi torri paragraffau 4(b), 4(c), a 6(1)(a) o'r Cod Ymddygiad ac felly fe waharddwyd yr Aelod am gyfnod o 6 mis.

Cyngor Tref y Waun – Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch

Rhif Achos: 201904568 – Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Ionawr 2021

Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn bod Aelod ("yr Aelod") o Gyngor Tref y Waun ("y Cyngor") wedi torri'r Cod Ymddygiad.

Honnwyd bod yr Aelod wedi anfon e-bost at gyflogwr yr achwynydd, lle ceisiodd fardduo ei henw yn ei gweithle a gwneud iddi deimlo dan fygythiad ac yn agored i niwed.

Ystyriodd yr ymchwiliad a oedd yr Aelod wedi torri'r paragraffau canlynol o'r Cod Ymddygiad:

- 4(b) - dangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt.
- 4(c) - peidio ag ymddwyn fel bwli neu harasio unrhyw berson.
- 7(a) - rhaid iddo beidio, yn ei gapasiti swyddogol neu fel arall, â defnyddio neu geisio defnyddio ei safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais i'w hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i'w hun neu i unrhyw berson arall.

Canfu'r Ombwdsmon fod yr Aelod wedi anfon e-bost at gyflogwr yr achwynydd lle'r oedd yn bygwth cymryd camau cyfreithiol yn erbyn yr achwynydd. Copïodd yr Aelod ei e-bost hefyd at Gyngor y Gweithlu Addysg. Ystyriwyd hyn yn ffactor gwaethygol.

Daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad bod ymddygiad yr Aelod yn golygu y gallai fod yn gyfystyr ag achos o dorri paragraffau 4(b), 4(c) a 7(a) o'r Cod Ymddygiad. Cyfeiriwyd y mater at Swyddog Monitro Cyngor Bwrdeistref Siriol Wrecsam, i'w ystyried gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor.

Cyfeiriwyd at Banel Dyfarnu Cymru

Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili – Datgelu a chofrestru buddiannau

Rhif Achos: 201903571 - Cyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Chwefror 2021

Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn hunangyfeirio bod Aelod ("yr Aelod") o Gyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili ("y Cyngor") wedi torri'r Cod Ymddygiad.

Roedd yr Aelod yn cynrychioli'r Cyngor fel aelod o Gabinet Rhanbarthol y Fargen Ddinesig, Prifddinas-Ranbarth Caerdydd ("CCR").   Honnwyd bod yr Aelod wedi prynu cyfranddaliadau mewn cwmni ("y Cwmni") a oedd wedi cael mangreoedd ar brydles gan Fargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd, i weithgynhyrchu lled-ddargludyddion cyfansawdd a datblygu ceisiadau. Wedi hynny, honnwyd iddo fethu â datgan buddiant yn y Cwmni yn ystod Cyfarfodydd Cyd-bwyllgor y Fargen Ddinesig, Prifddinas-Ranbarth Caerdydd.

Ymchwiliwyd i'r gŵyn ar y sail y gallai methiant wedi bod i gydymffurfio â darpariaethau canlynol y Cod Ymddygiad:

- 6(1)(a) - ni ddylai aelodau ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei ystyried yn un sy'n dwyn anfri ar eu swydd neu ar eu hawdurdod;
- 7(a) – ni ddylai aelodau, yn eu capasiti swyddogol neu fel arall, ddefnyddio neu geisio

defnyddio eu safle i roi neu i sicrhau mantais iddynt eu hunain.

- 10(2)(viii) – rhaid i aelodau ystyried bod ganddynt fuddiant personol mewn unrhyw fusnes eu hawdurdod, os yw'n ymwneud ag, neu'n debygol o effeithio… unrhyw gorff y maent wedi'u hethol iddo, eu penodi neu eu henwebu gan eu hawdurdod.
- 11(1) – Pan fydd gan aelod fuddiant personol mewn unrhyw fusnes ei awdurdod a phan fydd yn bresennol mewn cyfarfod lle y caiff y busnes hwnnw ei ystyried, rhaid iddo ddatgelu ar lafar gerbron y cyfarfod hwnnw fodolaeth a natur y buddiant hwnnw cyn i'r cyfarfod ystyried y busnes neu ar ddechrau'r ystyriaeth, neu pan ddaw'r buddiant i'r amlwg.
- 14(1)(a) – Pan fydd gan aelod fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes ei awdurdod, oni roddwyd gollyngiad iddo gan bwyllgor safonau ei awdurdod, mae'n rhaid iddo ymadael â'r ystafell, y siambr neu'r man lle y mae cyfarfod i ystyried y busnes yn cael ei gynnal.

Canfu'r ymchwiliad fod gan yr Aelod fynediad at wybodaeth gyfrinachol yn rhinwedd ei swydd ar Gabinet Rhanbarthol y Fargen Ddinesig, Prifddinas-Ranbarth Caerdydd ("CCR"), a'i alluogodd i brynu cyfranddaliadau yn y Cwmni am bris isel gyda disgwyliad rhesymol y gallai werthu'r cyfranddaliadau hynny'n ddiweddarach am werth uwch. Roedd yr Ombwdsmon o'r farn nad oedd ei weithredoedd yn unol ag ysbryd yr Egwyddorion sy'n sail i'r Cod Ymddygiad, yn enwedig yr egwyddor o uniondeb, sy'n disgwyl i aelodau beidio â gweithredu neu wneud penderfyniad er mwyn cael buddion ariannol drostynt eu hunain. Roedd yr Ombwdsmon hefyd o'r farn bod ymddygiad yr Aelod yn awgrymu ei fod wedi torri paragraff 7(a) a 6(1)(a) o'r Cod Ymddygiad.

O ran yr honiad bod yr Aelod wedi methu â datgan buddiant yn y Cwmni yn ystod cyfarfodydd Cabinet Rhanbarthol Prifddinas-Ranbarth Caerdydd, canfu'r ymchwiliad fod yr Aelod wedi methu â datgan buddiant yn y Cwmni yn ystod cyfarfod Cabinet Rhanbarthol Prifddinas-Ranbarth Caerdydd ar 18 Chwefror 2019 ac, er na wnaed unrhyw benderfyniadau mewn perthynas â'r Cwmni yn ystod y cyfarfod hwn, roedd methiant yr Aelod i ddatgan buddiant personol a buddiant sy'n rhagfarnu, a thynnu'n ôl o'r cyfarfod yn awgrymu achosion o dorri paragraffau 11(1) a 14(1)(a) o'r Cod Ymddygiad.

Daeth yr ymchwiliad i'r casgliad y dylid cyfeirio adroddiad yr Ombwdsmon ar yr ymchwiliad at Lywydd Panel Dyfarnu Cymru, er mwyn ystyried y toriad posibl o baragraffau 6(1)(a), 7(a), 11(1) a 14(1)(a) o'r Cod Ymddygiad.

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	**Pwyllgor Moeseg a Safonau**
Dyddiad y cyfarfod:	**17 Ionawr 2022**
Teitl:	**Penodi Cynghorwyr Tref a Chymuned i'r Pwyllgor Moeseg a Safonau – Cynllunio ar gyfer Olyniaeth**

Diben yr adroddiad:

Cefndir
Yn unol â'r Rheoliadau, mae'r Pwyllgor Moeseg a Safonau yn cynnwys y canlynol:

- x5 aelod lleyg annibynnol
- x2 aelod etholedig: Cynghorwyr Sir
- x2 aelod etholedig: Cynghorwyr Tref a Chymuned

Nodir y weithdrefn a'r meini prawf ar gyfer penodi aelodau annibynnol yn Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) (Diwygio) 2006 (2001/2283).

Ar 29/6/17, cymeradwyodd y Cyngor benodiad yr Aelodau Etholedig (Cynrychiolwyr y Cynghorau Cymuned) canlynol, sef Julian Evans a Gill Hopley.

Bydd eu cyfnod yn y swydd yn dod i ben ar ddiwedd y tymor gweinyddol ym mis Mai 2022. Bydd angen penodi dau gynrychiolydd newydd yn dilyn etholiad mis Mai 2022.

Yn hanesyddol, mae Un Llais Cymru wedi darparu enwau dau gynghorydd i fod yn aelodau o'r Pwyllgor Moeseg a Safonau.

Y sefyllfa bresennol
Cydnabyddir bod angen proses agored a theg i sicrhau bod pob Cynghorydd Tref a Chymuned yng Ngheredigion sy'n mynegi diddordeb yn gallu cael ei ystyried i fod yn aelod o'r Pwyllgor Moeseg a Safonau.
Y bwriad, felly, yw cysylltu â phob clerc cyn etholiad mis Mai 2022, gan ofyn am enwau'r Cynghorwyr sy'n aelodau'r Cynghorau Tref a Chymuned ac sydd â diddordeb mewn cael eu hystyried ar gyfer rôl:
Aelodau Etholedig: Cynghorwyr Tref a Chymuned
ar Bwyllgor Moeseg a Safonau'r Cyngor. Bydd angen darparu'r wybodaeth hon erbyn dyddiad penodedig yn dilyn etholiad Mai 2022.

Bydd gwybodaeth ymsefydlu briodol a pherthnasol am y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn cael ei darparu gan gynnwys y canlynol:

- y rôl a'i swyddogaethau
- y Cylch Gorchwyl
- gweledigaeth y Pwyllgor
- y cymwyseddau/sgiliau sydd eu hangen – Swydd Ddisgrifiad / Manyleb y Person

Pe digwydd i fwy na dau enw gael eu cyflwyno, bydd angen proses ddethol addas. Cynigir bod y Panel Dethol yn cynnwys y canlynol:

- Cadeirydd Cyngor Sir Ceredigion (yn ei absenoldeb yr Is-gadeirydd)
- Cadeirydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau – aelod annibynnol lleyg (yn ei absenoldeb, yr Is-gadeirydd neu aelod annibynnol addas o'r Pwyllgor Moeseg a Safonau i gymryd ei le)
- Is-gadeirydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau – aelod annibynnol lleyg (yn ei absenoldeb aelod o'r Pwyllgor Moeseg a Safonau i gymryd ei le)
- 1x Cynghorydd Sir sy'n aelod o'r Pwyllgor Moeseg (yn ei absenoldeb Cynghorydd Sir i gymryd ei le)
- 1x Cynghorydd Tref neu Gymuned sy'n aelod o'r Pwyllgor Moesau a Safonau (yn ei absenoldeb neu os bydd gwrthdaro o ran buddiant, cymerir ei le gan Gynghorydd Tref/Cymuned a enwebwyd gan Un Llais Cymru).

Bydd angen i ymgeiswyr llwyddiannus gael eu cymeradwyo'n ffurfiol gan y Cyngor.

Argymhelliad/Argymhellion:	Bod y Pwyllgor Moeseg a Safonau'n cymeradwyo'r broses arfaethedig ar gyfer dethol Cynghorwyr Tref a Chymuned i fod ar y Pwyllgor Moeseg a Safonau am y cyfnod gweinyddol rhwng mis Mai 2022 a mis Mai 2027
Y rhesymau dros y penderfyniad:	Er mwyn sicrhau bod y Pwyllgor yn parhau'n addas i'r diben a'i fod yn cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth ac â'r Cyfansoddiad

Enw Cyswllt:	Elin Prysor
Swydd:	Swyddog Monitro
Dyddiad yr Adroddiad:	20 Rhagfyr 2021
Acronymau:	

Eitem Agenda 12

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	**Pwyllgor Moeseg a Safonau**
Dyddiad y cyfarfod:	**17 Ionawr 2022**
Teitl:	**Y GWEITHDREFNAU AR GYFER YMDRIN Â CHWYNION A GYFEIRIR AT Y PWYLLGOR MOESEG A SAFONAU A CHYNNAL GWRANDAWIADAU**
Pwrpas yr adroddiad:	**Adolygu a diweddaru'r gweithdrefnau ar gyfer cynnal gwrandawiadau Moeseg a Safonau**

Cefndir

Mae'r ddogfen "Y Gweithdrefnau ar gyfer Ymdrin â Chwynion a gyfeirir at y Pwyllgor Moeseg a Safonau a Chynnal Gwrandawiadau" 2010 yn pennu'r weithdrefn y bydd Pwyllgor Moeseg a Safonau'r Cyngor yn ei dilyn pan fo gofyn i'r pwyllgor hwnnw benderfynu ynghylch ymddygiad Cynghorwyr yn sgil ymchwiliadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru neu Swyddog Monitro'r Cyngor o dan Ran III Deddf Llywodraeth Leol 2000 a'r rheoliadau cysylltiedig.

Y Sefyllfa Bresennol

Yn yr adroddiad ynghylch yr Adolygiad Annibynnol o'r Fframwaith Safonau Moesegol i Gymru (paragraff 1.6) argymhellir y dylai Pwyllgorau Safonau gwblhau hyfforddiant ynghylch sut i gynnal gwrandawiadau er mwyn sicrhau bod yr aelod y cwynir amdano, yr achwynydd ac unrhyw dystion yn cael eu trin mewn ffordd agored a theg. Mae'r adroddiad hefyd yn nodi bod Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn derbyn bod angen mwy o atgyfeiriadau at Bwyllgorau Safonau pan fo'n gwrthod ymchwilio i gwynion.

Adolygwyd y ddogfen er mwyn cynnwys unrhyw newidiadau yn y Rheoliadau (yn 2016) a chymharwyd hefyd â'r gweithdrefnau sydd ar waith mewn awdurdodau eraill er mwyn sicrhau bod gweithdrefnau presennol y Cyngor yn gyfredol ac yn addas i'w diben.
Gweler y ddogfen ddiwygiedig yn Atodiad A gyda'r newidiadau arfaethedig wedi'u nodi yn goch.

Argymhelliad / Argymhellion:	**Dylai'r Pwyllgor Moeseg a Safonau ystyried y ddogfen ddiwygiedig ynghylch y Weithdrefn ar gyfer Cynnal Gwrandawiadau (Atodiad 1) ac argymell y dylai'r Cyngor ei chymeradwyo.**
Rhesymau dros y penderfyniad:	Er mwyn sicrhau bod y Weithdrefn Safonau yn gyfredol ac yn addas i'w diben.

Enw Cyswllt:	Elin Prysor
Swydd:	Swyddog Monitro
Dyddiad yr Adroddiad:	20 Rhagfyr 2021
Acronymau:	

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Y PWYLLGOR MOESEG A SAFONAU

Y GWEITHDREFNAU AR GYFER YMDRIN Â CHWYNION A GYFEIRIR AT Y PWYLLGOR MOESEG A SAFONAU A CHYNNAL GWRANDAWIADAU

Rhagarweiniad

1. Mae'r ddogfen hon yn pennu'r weithdrefn y bydd Pwyllgor Moeseg a Safonau'r Cyngor yn ei dilyn pan fo gofyn i'r pwyllgor hwnnw benderfynu ynghylch ymddygiad Cynghorwyr yn sgil ymchwiliadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru neu Swyddog Monitro'r Cyngor dan Ran III Deddf Llywodraeth Leol 2000 a'r rheoliadau cysylltiedig.
2. Pe bai'r ddogfen hon mewn unrhyw ffordd yn gwrthdaro ag unrhyw ofynion statudol, yna'r gofynion statudol fydd drechaf.
3. Yn ddarostyngedig i unrhyw ddarpariaeth bendant yn y Rheoliadau, mater i'r Pwyllgor Moeseg a Safonau fydd penderfynu ar yr arferion a'r weithdrefn sydd i'w dilyn wrth arfer ei swyddogaethau o dan y Rheoliadau.

Dehongliad

4. Yn y weithdrefn hon:

   (a) Mae 'y Ddeddf' yn golygu Rhan III Deddf Llywodraeth Leol 2000.

   (b) Mae 'y Cyngor' yn golygu Cyngor Sir Ceredigion.

   (c) Mae 'y Cod Ymddygiad' yn golygu'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau y bu i'r Cyngor a'r cynghorau tref / cymuned yn ardal y Cyngor ei fabwysiadu yn 2008 (fel y'i diwygiwyd yn 2016), yn unol ag Adran 51 y Ddeddf.

   (d) Mae 'yr Achwynydd' yn golygu unrhyw un sydd wedi gwneud unrhyw honiad a arweiniodd at gynnal yr ymchwiliad.

   (e) Mae 'Aelodau Cyfetholedig' yn golygu'r sawl a benodwyd gan y Cyngor i eistedd fel aelodau annibynnol neu aelodau lleyg ar y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio neu'r Pwyllgor Moeseg a Safonau.

   (f) Mae 'y Swyddog Ymchwilio' yn golygu'r sawl a fu'n cynnal ymchwiliad i unrhyw honiad o dorri'r Cod Ymddygiad ac a luniodd adroddiad ar yr ymchwiliad hwnnw, sef naill ai'r Ombwdsmon (neu rywun yn gweithredu ar ei ran neu ar ei rhan) neu'r Swyddog Monitro.

   (g) Mae 'adroddiad yr ymchwiliad' yn golygu adroddiad ynglŷn â chanlyniadau unrhyw ymchwiliad i honiad o dorri'r Cod Ymddygiad, wedi'i lunio naill ai gan yr Ombwdsmon dan adran 69, 70 neu 71(2) y Ddeddf, neu gan y Swyddog Monitro dan y Rheoliadau.

   (h) Mae 'yr Aelod' yn golygu unrhyw un sy'n destun ymchwiliad i honiad o dorri'r Cod Ymddygiad.

(i) Mae 'y Swyddog Monitro' yn golygu'r swyddog sydd bryd hynny wedi'i benodi gan y Cyngor dan adran 5 Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989.

(j) Mae 'yr Ombwdsmon' yn golygu Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

(k) Mae 'y Rheoliadau' yn golygu Rheoliadau Ymchwiliadau Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) (Cymru) 2001 fel y'u diwygiwyd (xx).

(l) Mae 'y Swyddog Safonau' yn golygu'r swyddog sydd bryd hynny wedi'i benodi gan y Cyngor i gynorthwyo â gwaith y Pwyllgor Moeseg a Safonau.

4) Crynodeb o'r weithdrefn

1) Dan **adran 69** y Ddeddf, gall yr Ombwdsmon ymchwilio i unrhyw honiad o dorri'r Cod Ymddygiad a wneir yn erbyn aelodau neu aelodau cyfetholedig (neu gyn-aelodau neu gyn-aelodau cyfetholedig) o'r Cyngor neu unrhyw gyngor cymuned yn ardal y Cyngor.

2) Dan **adran 70(4)** y Ddeddf, pan fo'r Ombwdsmon yn dod ag ymchwiliad o'r fath i ben cyn ei gwblhau:

a) gall gyfeirio'r materion dan sylw yn yr ymchwiliad at y Swyddog Monitro.
b) Yna bydd y Swyddog Monitro yn ymchwilio i'r materion hynny yn unol â'r Rheoliadau, cyn cyhoeddi adroddiad, a gwneud argymhellion i'r Pwyllgor Moeseg a Safonau fel y bo'n briodol. Gweler y weithdrefn yn fanwl yn adran 5) isod.

3) Dan **adran 71(2)** y Ddeddf, bydd yr Ombwdsmon, pe bai'n penderfynu y buasai'n briodol gwneud hynny ar ôl cynnal ymchwiliad, yn gwneud y canlynol:
a) llunio adroddiad ynghylch canlyniadau'r ymchwiliad ac yn ei anfon at y Swyddog Monitro a Phwyllgor Moeseg a Safonau'r Cyngor.
b) Yna bydd y Swyddog Monitro yn ystyried adroddiad yr Ombwdsmon yn unol â'r Rheoliadau, cyn gwneud argymhellion i'r Pwyllgor Moeseg a Safonau fel y bo'n briodol.
c) Gweler y weithdrefn yn fanwl yn adran 6) isod.

d) Yna bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn gwneud un o'r dyfarniadau cychwynnol isod (Rheoliad 7):

i) nid oes tystiolaeth o unrhyw ddiffyg cydymffurfiaeth â'r Cod Ymddygiad, neu
ii) dylid gwahodd yr Aelod i gyflwyno sylwadau, naill ai'n ysgrifenedig neu ar lafar, mewn perthynas â chasgliadau'r ymchwiliad ac unrhyw honiad ei fod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad.

e) Pan roddir gwahoddiad i Aelod wneud sylwadau, bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn cynnal gwrandawiad i ystyried unrhyw ymateb gan yr Aelod.

Dyfarniadau'r Pwyllgor Moeseg a Safonau

(1) Ar ôl ystyried unrhyw sylwadau, rhaid i'r Pwyllgor Moeseg a Safonau (dan Reoliad 9(1)) ddyfarnu:

i) nad oes dim tystiolaeth o unrhyw fethu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad, ac felly nad oes angen cymryd dim camau mewn perthynas â'r materion sy'n destun yr ymchwiliad;
ii) bod yr Aelod neu aelod cyfetholedig (neu gyn-aelod neu gyn-aelod cyfetholedig) wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad, ond nad oes angen cymryd dim camau mewn perthynas â'r methiant hwnnw;
iii) bod yr Aelod neu aelod cyfetholedig (neu gyn-aelod neu gyn-aelod cyfetholedig) wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad, a dylai gael ei geryddu; neu
iv) bod yr Aelod neu aelod cyfetholedig (neu gyn-aelod neu gyn-aelod cyfetholedig) wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad a dylai gael ei atal neu ei atal yn rhannol rhag bod yn aelod neu'n aelod cyfetholedig o'i awdurdod am gyfnod heb fod yn hwy na chwe mis

a gweithredu yn unol â'r dyfarniad hwnnw.

(2) Pan fydd tribiwnlys apelau a dynnir o blith aelodau Panel Dyfarnu Cymru yn gwneud argymhelliad y dylid gosod cosb wahanol (Rheoliad 12), rhaid i'r Pwyllgor Moeseg a Safonau ddyfarnu hefyd a ddylai gadarnhau ei ddyfarniad gwreiddiol, neu dderbyn yr argymhelliad.

5) Ymchwiliadau gan y Swyddog Monitro (a gyfeiriwyd dan adran 70(4) y Ddeddf)

1) Pan fo'r Ombwdsmon yn dod â'i ymchwiliad i ben cyn ei gwblhau ac yn cyfeirio'r materion sydd dan sylw at y Swyddog Monitro dan adran 70(4) y Ddeddf, mae'n rhaid i'r Swyddog Monitro:-

   a. gynnal ymchwiliad; a
   b. llunio adroddiad, a gwneud argymhellion i Bwyllgor Moeseg a Safonau'r Cyngor fel y bo'n briodol.

2) Bydd y Swyddog Monitro yn cynnal ymchwiliad yn unol â'r Rheoliadau, a gall ddilyn unrhyw weithdrefnau y mae'n credu eu bod yn briodol dan amgylchiadau'r achos dan sylw.

3) Ar ôl cynnal ymchwiliad, mae'n rhaid i'r Swyddog Monitro:

   a. lunio adroddiad ynghylch canlyniadau ei ymchwiliad, a gwneud argymhellion i'r Pwyllgor Moeseg a Safonau fel y bo'n briodol,
   b. anfon copi o'r adroddiad at yr Aelod, a
   c. chymryd camau rhesymol i anfon copi o'r adroddiad at yr Achwynydd.

4) Bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn ystyried adroddiad y Swyddog Monitro ynghyd ag unrhyw argymhellion, yn unol â'r weithdrefn a nodir isod.

6) Ymchwiliadau gan yr Ombwdsmon (a gyfeiriwyd dan adran 71(2) y Ddeddf)

1) Pan fo'r Ombwdsmon yn cwblhau ei adroddiad ac yn anfon copi at y Swyddog Monitro a Phwyllgor Moeseg a Safonau'r Cyngor dan adran 71(2) y Ddeddf, bydd yn rhaid i'r Swyddog Monitro:
   a) ystyried adroddiad yr Ombwdsmon, a
   b) gwneud argymhellion i Bwyllgor Moeseg a Safonau'r Cyngor fel y bo'n briodol.

2) Bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn ystyried adroddiad yr Ombwdsmon ynghyd ag unrhyw argymhellion gan y Swyddog Monitro yn unol â'r weithdrefn a nodir isod.

7) Cam 1 – Y Pwyllgor Moeseg a Safonau – Gwrandawiad ar gyfer gwneud y Dyfarniad Cychwynnol

1) Ar ôl i'r Swyddog Monitro:

   a. lunio adroddiad yr ymchwiliad yn unol â pharagraff 10; neu
   b. ystyried adroddiad ymchwiliad yr Ombwdsmon yn unol â pharagraff 12

bydd yn trefnu cyfarfod o'r Pwyllgor Moeseg a Safonau cyn gynted ag y bo modd.

Anfonir copi o adroddiad yr ymchwiliad, ynghyd ag unrhyw argymhellion gan y Swyddog Monitro (os oes rhai), at bob aelod o'r Pwyllgor Moeseg a Safonau.

2) Rhoddir hysbysiad ynghylch amser a lleoliad y cyfarfod yn unol â Rhan VA Deddf Llywodraeth Leol 1972, fel y'i diwygiwyd gan y Rheoliadau.

3) Os mai'r Ombwdsmon fydd yn darparu adroddiad yr ymchwiliad, bydd y Swyddog Monitro yn cynghori'r Pwyllgor Moeseg a Safonau, fel Swyddog Cynghori.

4) Os mai'r Swyddog Monitro fydd yn darparu adroddiad yr ymchwiliad, bydd y Swyddog Safonau neu rywun arall addas a chymwys yn cynghori'r Pwyllgor Moeseg a Safonau, fel Swyddog Cynghori.

5) Cyfyngir trafodaethau Gwrandawiad Dyfarniad Cychwynnol y Pwyllgor Moeseg a Safonau i'r canlynol:
   i) ystyried adroddiad yr ymchwiliad
   ii) ac unrhyw argymhellion gan y Swyddog Monitro (os oes rhai), a
   iii) dod i un o'r dyfarniadau cychwynnol isod:-

(a) nad oes dim tystiolaeth o fethu cydymffurfio â'r Cod Ymddygiad, neu
(b) dylid gwahodd yr Aelod i gyflwyno sylwadau, naill ai'n ysgrifenedig neu ar lafar, mewn perthynas â chasgliadau'r ymchwiliad ac unrhyw honiad ei fod wedi methu, neu y gallai fod wedi methu, â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad.

9) Cam 2 - Ar ôl cyfarfod cyntaf y Pwyllgor Moeseg a Safonau

1) Pan benderfyna'r Pwyllgor Moeseg a Safonau nad oes tystiolaeth o unrhyw ddiffyg cydymffurfiaeth â'r Cod Ymddygiad, bydd y Swyddog Safonau yn hysbysu'r Aelod, yr Achwynydd a'r Ombwdsmon yn unol â hynny. Gweler 8 (a) uchod.

2) Pan benderfyna'r Pwyllgor Moeseg a Safonau y dylid gwahodd yr Aelod i gyflwyno sylwadau, bydd y Swyddog Safonau yn hysbysu'r Aelod ynghylch dyfarniad cychwynnol y Pwyllgor a'r weithdrefn y mae'r Pwyllgor yn argymell ei mabwysiadu wrth dderbyn ac ystyried unrhyw sylwadau y dymuna'r Aelod eu cyflwyno. Gweler 8(b) uchod a Cham 3 isod.

Cam 3 - Paratoi ar gyfer y gwrandawiad i ystyried sylwadau'r Aelod

1) A) Bydd y Swyddog Safonau, gan ymgynghori â Chadeirydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau, yn ysgrifennu at yr Aelod i gynnig dyddiad ar gyfer gwrandawiad i ystyried unrhyw sylwadau y dymuna'r Aelod eu cyflwyno, a bydd yn gofyn i'r Aelod lenwi a dychwelyd holiadur ymhen 14 diwrnod, gan gadarnhau'r naill ffordd neu'r llall a fydd:

(a) yn bwriadu bod yn bresennol yn y gwrandawiad;

(b) yn dymuno cyflwyno sylwadau, naill ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, ac os felly, dylai'r Aelod gynnwys unrhyw sylwadau ysgrifenedig yn yr ymateb;

(c) yn anghytuno ag unrhyw rai o'r canfyddiadau ffeithiol a geir yn adroddiad yr ymchwiliad, ac os felly, dylai'r Aelod nodi pa faterion penodol y mae'n anghytuno â hwy, a'r rhesymau dros hynny;

(d) yn dymuno cynrychioli ei hun, neu gael cynrychiolydd cyfreithiol neu unrhyw un arall i'w gynrychioli yn y gwrandawiad, yn unol â'r Rheoliadau;

(e) yn dymuno rhoi tystiolaeth i'r Pwyllgor Moeseg a Safonau, naill ai ar lafar neu'n ysgrifenedig;

(f) yn dymuno galw tystion perthnasol i roi tystiolaeth i'r Pwyllgor Moeseg a Safonau, ac os felly dylai nodi'r tystion hynny, a chadarnhau a ydynt yn dystion o ffaith neu gymeriad;

(g) yn dymuno bod unrhyw ran o'r cyfarfod yn cael ei chynnal yn breifat, ac os felly dylai esbonio'r rhesymau dros hynny;

(h) yn dymuno bod y cyhoedd yn cael eu hatal rhag gweld unrhyw ran o adroddiad yr ymchwiliad neu unrhyw ddogfennau perthnasol eraill, ac os felly, dylai esbonio'r rhesymau dros hynny.

1(B) Bydd y Pwyllgor yn penderfynu a ddylid gofyn i'r Swyddog Ymchwilio ddod i'r gwrandawiad i gyflwyno'r adroddiad ac esbonio unrhyw faterion yn yr adroddiad hwnnw.

2) Bydd y Swyddog Safonau yn hysbysu'r Swyddog Ymchwilio ynghylch dyddiad arfaethedig y gwrandawiad, ac yn gofyn a fydd yn bresennol yn y gwrandawiad neu beidio. Dylid cadw dau ddyddiad amgen wrth gefn rhag ofn.

3) Bydd y Swyddog Safonau yn anfon copi o ymateb yr Aelod dan baragraff 20 at y Swyddog Ymchwilio ac yn gofyn i'r swyddog hwnnw anfon cadarnhad ysgrifenedig ymhen 7 diwrnod i ddatgan:

(a) a oes ganddo unrhyw sylwadau ynglŷn ag ymateb yr Aelod;

(b) a yw'n dymuno cael ei gynrychioli yn y gwrandawiad;

(c) a yw'n dymuno galw tystion perthnasol i roi tystiolaeth i'r Pwyllgor Moeseg a Safonau, ac os felly dylai nodi'r tystion hynny;

(d) a yw'n dymuno bod unrhyw ran o'r cyfarfod yn cael ei chynnal yn breifat, os felly dylai nodi'r rhesymau dros hynny;

(e) a yw'n dymuno bod y cyhoedd yn cael eu hatal rhag gweld unrhyw ran o adroddiad yr ymchwiliad neu unrhyw ddogfennau perthnasol eraill, os felly dylai nodi'r rhesymau dros hynny.

4) Bydd y Swyddog Safonau yn ysgrifennu at aelodau'r Pwyllgor Moeseg a Safonau, yr Aelod a'r Swyddog Ymchwilio o leiaf 14 diwrnod cyn y gwrandawiad er mwyn:

(a) cadarnhau dyddiad, amser a lleoliad y gwrandawiad;

(b) rhoi crynodeb o'r honiad(au);

(c) rhoi braslun o brif ffeithiau'r achos y mae pawb yn gytûn yn eu cylch;

(d) rhoi braslun o'r prif ffeithiau nad yw pawb yn gytûn yn eu cylch;

(e) nodi a fydd yr Aelod neu'r Swyddog Ymchwilio yn bresennol yn y gwrandawiad neu'n cael eu cynrychioli;

(f) rhestru unrhyw dystion y gofynnir iddynt roi tystiolaeth;

(g) amgáu adroddiad yr ymchwiliad, unrhyw ddogfennau perthnasol, ymateb yr Aelod ac unrhyw ymateb pellach gan y Swyddog Ymchwilio;

(h) rhoi braslun o weithdrefn arfaethedig y gwrandawiad;

(i) gofyn iddynt gadarnhau a ydynt yn bwriadu dod i'r gwrandawiad; a

(j) darparu'r dystiolaeth y maent yn bwriadu dibynnu arni.

5) Bydd yr wybodaeth ganlynol yn cael ei hanfon at aelodau'r Pwyllgor, yr Aelod a'r Swyddog Ymchwilio cyn y gwrandawiad:

- Adroddiad y Swyddog Ymchwilio

- Ymateb yr Aelod
- Unrhyw ymateb pellach gan y Swyddog Ymchwilio
- Amlinelliad o'r prif ffeithiau sydd wedi'u cytuno / heb eu cytuno
- Rhestr o dystion
- A fydd yr Aelod yn bresennol yn y gwrandawiad ac a fydd yn cael ei gynrychioli gan rywun arall
- Y weithdrefn ar gyfer y gwrandawiad.

Cam 4 – Y Weithdrefn ar gyfer y Gwrandawiad

Egwyddorion

Gall y Pwyllgor Moeseg a Safonau:

1)

- yn unol â gofynion cyfiawnder cynhenid, gynnal y cyfarfod ym mha bynnag fodd y mae'n ystyried i fod fwyaf addas ar gyfer sicrhau eglurder ynghylch y materion sydd gerbron, ac yn gyffredinol er mwyn cynnal y gwrandawiad yn gyfiawn.
- Rhaid i'r Pwyllgor, cyn belled ag y gwêl yn briodol, geisio osgoi bod yn ffurfiol ac yn anhyblyg wrth gynnal y gwrandawiad.
- Bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn penderfynu ynghylch tystiolaeth ffeithiol yn ôl yr hyn sy'n debygol.
- Bydd y Pwyllgor yn ystyried unrhyw feini prawf sydd ar gael i gynorthwyo'r Pwyllgor i sicrhau cysondeb mewn penderfyniadau.

2) Gall rhywun gynrychioli'r Aelod neu'r Swyddog Ymchwilio neu ddod gyda hwy i'r cyfarfod os ydynt â chymwysterau cyfreithiol neu beidio, ond gall y Pwyllgor Moeseg a Safonau wrthod caniatáu unigolyn penodol i gynorthwyo neu gynrychioli rhywun yn y gwrandawiad, pe bai'r Pwyllgor yn fodlon fod yno reswm da dros wneud hynny.

3) Gall y Pwyllgor Moeseg a Safonau gael cyngor cyfreithiol gan Swyddog y mae'r Cyngor wedi'i benodi at y diben hwnnw ar unrhyw adeg yn ystod y cyfarfod, neu wrth iddynt ystyried y canlyniad. Bydd unrhyw gyngor cyfreithiol a roddir i'r Pwyllgor yn cael ei rannu â'r Aelod a'r Swyddog Ymchwilio os ydynt yn bresennol.

4) Cynhelir y gwrandawiad yn gyhoeddus oni bai bod y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn argyhoeddedig fod yno reswm da dros eithrio'r cyhoedd.

5) Y bwriad yw y bydd pob parti yn y gwrandawiad yn gallu cyfrannu gyda dealltwriaeth lawn o'r materion sydd dan ymchwiliad, gan sicrhau bod y gwrandawiad yn deg, tryloyw a diduedd.

6) Pennir gweithdrefn y cyfarfod isod, yn amodol ar unrhyw newidiadau y creda'r Cadeirydd ei bod yn briodol eu gwneud er mwyn sicrhau gwrandawiad teg ac effeithlon.

<u>Rhagarweiniad</u>

1) Bydd Cadeirydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn cyflwyno’r bobl hynny sy’n bresennol ac yn egluro dull a threfn y gwrandawiad, gan gynnwys unrhyw drefniadau corfforol.

Cam cyntaf: Materion rhagarweiniol o drefn

2) Bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn datrys unrhyw faterion neu anghydfod ynghylch y modd y dylai’r gwrandawiad fynd yn ei flaen, sydd heb eu datrys fel rhan o’r weithdrefn cyn y gwrandawiad. Gan gynnwys y canlynol:
   - A ddylid gwahardd y cyhoedd neu’r wasg rhag dod i’r gwrandawiad neu ran ohono.
   - Unrhyw faterion newydd a godwyd ers paratoi’r agenda.
   - Os codir unrhyw dystiolaeth neu fater newydd y gallai fod wedi’i godi cyn y gwrandawiad, rhagdybir na fydd yn cael ei ganiatáu oni bai bod rheswm da dros wneud hynny.
   - A oes reswm da dros fwrw ymlaen â’r gwrandawiad yn absenoldeb unrhyw barti, y rhesymau a nodwyd dros unrhyw absenoldeb ac i fodloni ei hun fod pob parti wedi cael gwybod am ddyddiad y gwrandawiad. Fel arall, gellir penderfynu gohirio’r gwrandawiad.
   - Gwneud trefniadau ar gyfer ymdrin â’r mater yn deg, pan fo’r Pwyllgor yn fodlon fod unrhyw barti (ar ôl derbyn tystiolaeth feddygol) yn methu â bod yn bresennol ac yn debygol o fethu â bod yn bresennol am amser maith.
   - Ni chaniateir croesholi tystion. Rhaid cyfeirio’r cwestiynau drwy’r Cadeirydd.

Ail gam: Canfyddiadau Ffeithiol

3) Bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn ystyried a oes yno anghytundeb arwyddocaol ynghylch y ffeithiau a nodir yn adroddiad yr ymchwiliad.

4) Os oes anghytundeb ynghylch y ffeithiau:-

(a) gwahoddir y Swyddog Ymchwilio, os yw’n bresennol, i wneud unrhyw sylwadau fel y bo’r gofyn i ategu’r canfyddiadau ffeithiol a geir yn adroddiad yr ymchwiliad.

(b) gall y Swyddog Ymchwilio alw unrhyw dystion angenrheidiol i roi tystiolaeth, gyda chaniatâd y Pwyllgor Moeseg a Safonau, a gall y Pwyllgor roi cyfle i’r Aelod herio unrhyw dystiolaeth a roddir gan unrhyw dyst y mae’r Swyddog Ymchwilio yn ei alw.

(c) yna gwahoddir yr Aelod i gyflwyno ei achos ac i wneud sylwadau i gefnogi ei fersiwn o’r ffeithiau.

(d) gall yr Aelod alw unrhyw dystion angenrheidiol i roi tystiolaeth, gyda chaniatâd y Pwyllgor Moeseg a Safonau, a gall y Pwyllgor roi cyfle i’r

Swyddog Ymchwilio herio unrhyw dystiolaeth a roddir gan unrhyw dyst y mae'r Aelod yn ei alw.

5) Ar unrhyw adeg, gall y Pwyllgor Moeseg a Safonau holi unrhyw rai o'r bobl sy'n rhan o'r gwrandawiad, neu unrhyw rai o'r tystion.

6) Pe bai'r Aelod yn anghytuno ag unrhyw ffaith berthnasol yn adroddiad yr ymchwiliad, heb fod wedi crybwyll y mater ymlaen llaw, rhaid iddo ef neu hi roi rhesymau da dros beidio â chrybwyll y mater cyn y gwrandawiad. Pe bai'r Swyddog Ymchwilio yn absennol, bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn ystyried a fyddai er lles y cyhoedd i barhau yn ei absenoldeb neu beidio. Ar ôl ystyried eglurhad yr Aelod am beidio â chrybwyll y mater yn gynt, gall y Pwyllgor:

(a) barhau â'r gwrandawiad, gan ddibynnu ar yr wybodaeth sydd yn adroddiad yr ymchwiliad;

(b) caniatáu'r Aelod i wneud sylwadau am y mater, a gwahodd y Swyddog Ymchwilio i ymateb a galw unrhyw dystion, fel y bo'r gofyn; neu

(c) gohirio'r gwrandawiad a threfnu bod tystion priodol yn cael eu galw, neu fynnu presenoldeb y Swyddog Ymchwilio os yw'n absennol.

(d) Rhoddir cyfle i'r Swyddog Ymchwilio a'r Aelod grynhoi eu hachos.

7) Ar ôl gorffen y sylwadau ynghylch materion o ffaith, bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn gadael yr ystafell i ystyried y sylwadau yn breifat.
8) Bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn ailymgynnull a bydd Cadeirydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn cyhoeddi eu canfyddiadau ffeithiol.

<u>Cam tri: Penderfynu a yw'r Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod</u>

9) Bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau, ar sail ei ganfyddiadau ffeithiol, yn ystyried a yw'r Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod.

10) Bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn gwahodd y Swyddog Ymchwilio i wneud sylwadau, ac ar sail canfyddiadau ffeithiol y Pwyllgor, i nodi a yw'r Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad ai peidio.

11) Bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn gwahodd yr Aelod i ymateb i sylwadau'r Swyddog Ymchwilio ac ar sail canfyddiadau ffeithiol y Pwyllgor, i nodi a yw ef neu hi wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad ai peidio.

12) Gall y Pwyllgor Moeseg a Safonau, ar unrhyw adeg, holi unrhyw un yn y gwrandawiad ynglŷn ag unrhyw fater y maent yn ei grybwyll wrth wneud eu sylwadau.

13) Gwahoddir yr Aelod i wneud unrhyw bwyntiau perthnasol i gloi a chyflwyno unrhyw sylwadau lliniaru.

14) Bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn gadael yr ystafell i ystyried y sylwadau yn breifat, ac i benderfynu a yw'r Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad.

15) Bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn ystyried pa gosb sydd ei hangen.

16) Bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn ailymgynnull a bydd Cadeirydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn cyhoeddi eu canfyddiadau.

Cam pedwar: Gweithredu

17) Pe bai'r Pwyllgor Moeseg a Safonau yn penderfynu nad yw'r Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad, bydd yn
   a) cofnodi'n ffurfiol nad oes tystiolaeth o unrhyw fethiant o ran yr Aelod i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad, ac felly nid oes angen gweithredu.
   b) Gall y Pwyllgor Moeseg a Safonau dal ystyried a ddylid gwneud unrhyw argymhellion i'r Cyngor er mwyn osgoi gweld sefyllfa debyg yn codi eto.

18) Pe bai'r Pwyllgor Moeseg a Safonau yn penderfynu bod yr Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad, bydd yn gwahodd yr Aelod a'r Swyddog Ymchwilio i wneud sylwadau ynghylch:

(a) a ddylai'r Pwyllgor roi cosb ai peidio; ac
(b) yr hyn y dylid ei roi fel cosb.

19) Bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn gadael yr ystafell i ystyried y sylwadau a'r cosbau yn breifat, ac yn dod i un o'r penderfyniadau isod:

(a) nid oes angen gweithredu ar sail y diffyg cydymffurfiaeth â'r Cod Ymddygiad;

(b) dylid ceryddu'r Aelod; neu

(c) dylid gwahardd yr Aelod yn llwyr neu'n rhannol rhag bod yn aelod neu'n aelod cyfetholedig o'i awdurdod am gyfnod na fydd yn hwy na chwe mis

20) Bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn ailymgynnull a bydd Cadeirydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn cyhoeddi'r penderfyniad.

21) Ar ôl penderfynu, bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn gofyn i'r Swyddog Safonau lunio cadarnhad ysgrifenedig o'r penderfyniad hwnnw a'r rhesymau dros ei wneud, ac anfon copi (gan gynnwys manylion ynghylch hawl yr Aelod i wneud apêl) at yr Aelod, yr Achwynydd a'r Ombwdsmon cyn gynted ag y bo'n ymarferol bosibl, ac yn unol â'r Rheoliadau.

Materion Amrywiol

a) Methu â chyflwyno sylwadau / bod yn bresennol yn y gwrandawiad

Pe bai'r Aelod yn methu â chyflwyno sylwadau, bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau:

i. oni bai ei fod yn fodlon bod yno reswm da dros y methiant, yn medru ystyried adroddiad yr ymchwiliad a phenderfynu er bod yr Aelod yn absennol; neu
ii. yn medru rhoi cyfle arall i'r Aelod gyflwyno sylwadau.

22) Pe bai unrhyw barti yn methu â bod yn bresennol mewn gwrandawiad neu'n methu â chael rhywun i'w cynrychioli yno, bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau, os yw'n fodlon y rhoddwyd rhybudd priodol ynglŷn â'r gwrandawiad i'r unigolyn dan sylw, ac nad oes rheswm da dros yr absenoldeb -

a. yn medru gwrando'r achos a phenderfynu er nad yw'r unigolyn yn bresennol; neu
b. yn medru gohirio'r gwrandawiad.

b) **Salwch neu Analluogrwydd**

23)Os yw'r Pwyllgor Moeseg a Safonau yn fodlon nad yw'r parti yn gallu dod i'r gwrandawiad oherwydd salwch neu nam corfforol neu feddyliol, a bod y sefyllfa honno'n debygol o barhau am beth amser, gall y Pwyllgor Moeseg a Safonau wneud unrhyw drefniadau sy'n ymddangos yn addas, gan ystyried holl amgylchiadau'r achos, er mwyn ymdrin â'r mater yn deg.

Gwahardd

24) Bydd unrhyw waharddiad, boed yn llwyr neu'n rhannol, yn cychwyn y diwrnod ar ôl:

(a) diwedd y cyfnod pan fedr yr Aelod gyflwyno rhybudd o apêl i dribiwnlys apêl dan y Rheoliadau (hynny yw, ymhen 21 diwrnod ar ôl derbyn hysbysiad o benderfyniad y Pwyllgor Moeseg a Safonau);

(b) derbyn hysbysiad o gasgliadau unrhyw apêl yn unol â'r Rheoliadau;

(c) penderfyniad pellach y Pwyllgor Moeseg a Safonau ar ôl derbyn argymhelliad gan dribiwnlys apêl dan y Rheoliadau,

pa un bynnag sy'n digwydd olaf.

Atgyfeiriad at Dribiwnlys Apêl

25) Pan fo'r Pwyllgor Moeseg a Safonau yn penderfynu bod yr Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad, gall yr Aelod gyflwyno apêl yn

erbyn y penderfyniad i dribiwnlys apêl a ffurfir gan Banel Dyfarnu Cymru. Efallai y bydd angen caniatâd i apelio yn unol â'r Rheoliadau.

26) Gall tribiwnlys apêl gymeradwyo penderfyniad y Pwyllgor Moeseg a Safonau, cyfeirio'r mater yn ôl gan argymell bod cosb wahanol yn cael ei rhoi, neu wrthdroi'r penderfyniad.

27) Pe bai:

(a) y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn penderfynu bod yr Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad;
(b) yr Aelod yn apelio i dribiwnlys apêl a ffurfir gan Banel Dyfarnu Cymru; a
(c) bod y tribiwnlys dan sylw yn cyfeirio'r mater yn ôl at y Pwyllgor Moeseg a Safonau gan argymell bod cosb wahanol yn cael ei rhoi,

bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn cwrdd cyn gynted ag y bo'n ymarferol bosibl i ystyried argymhelliad y tribiwnlys apêl, a bydd yn penderfynu a ddylai gadw at ei benderfyniad gwreiddiol, neu dderbyn yr argymhelliad.

28) Ar ôl penderfynu, bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau yn gofyn i'r Swyddog Safonau lunio cadarnhad ysgrifenedig o'r penderfyniad a'r rhesymau dros ei wneud, ac anfon copi o'r penderfyniad ysgrifenedig at yr Aelod, yr Achwynydd, yr Ombwdsmon a llywydd Panel Dyfarnu Cymru cyn gynted ag y bo'n ymarferol bosibl.

Cyhoeddi adroddiad y Pwyllgor Moeseg a Safonau

29) Bydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau ymhen 14 diwrnod ar ôl:

(a) diwedd y cyfnod pan ellir cyflwyno rhybudd o apêl dan y Rheoliadau, neu
(b) derbyn hysbysiad ynghylch casgliadau unrhyw apêl yn unol â'r Rheoliadau, neu
(c) penderfyniad pellach y Pwyllgor Moeseg a Safonau ar ôl derbyn argymhelliad y tribiwnlys apêl dan y Rheoliadau,

pa un bynnag sy'n digwydd olaf, yn achosi cyhoeddiad adroddiad ar ganlyniad yr ymchwiliad, a bydd yn anfon copi at yr Ombwdsmon, y Swyddog Monitro a'r Aelod ac yn cymryd camau rhesymol i anfon copi at yr Achwynydd.

30) Ar ôl derbyn adroddiad y Pwyllgor Moeseg a Safonau, bydd y Swyddog Monitro:

(a) yn cyhoeddi'r adroddiad ar wefan y Cyngor am 21 diwrnod ac yn sicrhau y gall aelodau o'r cyhoedd weld copïau yn rhad ac am ddim ar unrhyw adeg resymol yn swyddfeydd y Cyngor, lle bydd gan bobl yr hawl i wneud copïau o'r adroddiad neu dynnu detholiadau ohono pan fydd ar gael,

(b) yn darparu copi o'r adroddiad i unrhyw unigolyn ar gais, os yw'r unigolyn hwnnw'n talu'r swm y creda'r Cyngor ei bod yn rhesymol ei godi, ac

(c) yn cyhoeddi hysbysiad cyhoeddus ymhen 7 diwrnod ar ôl derbyn adroddiad y Pwyllgor Moeseg a Safonau, drwy osod hysbyseb mewn papurau newydd sy'n cylchredeg yn yr ardal a thrwy unrhyw ddulliau eraill sy'n ymddangos yn

rhesymol i'r Swyddog Monitro, er mwyn hysbysu'r cyhoedd y bydd copïau o'r adroddiad ar gael yn unol ag is-baragraffau (a) a (b) uchod, a bydd yn nodi'r dyddiad (heb fod yn fwy na 7 diwrnod ar ôl hysbysu'r cyhoedd am y tro cyntaf) pan fydd y cyfnod 21 diwrnod yn cychwyn.

Costau

31) Nid yw'r Pwyllgor Moeseg a Safonau yn meddu ar unrhyw rymoedd i ddyfarnu costau na threuliau sy'n deillio o wrandawiadau neu unrhyw gyfarfodydd eraill.

Deddfwriaeth
Deddf Llywodraeth Leol 2000 - Rhan III:
https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/22/part/III/chapter/III

Y Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau:

Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu / Gwasanaethau Democrataidd 2021.
Swyddog Monitro 20.12.21

Cyngor Sir CEREDIGION County Council

ADRODDIAD I'R:	**Pwyllgor Moeseg a Safonau**
DYDDIAD:	**17 Ionawr 2022**
LLEOLIAD:	**O bell trwy gynhadledd fideo**
TEITL:	**Diweddariad ar faterion Panel Dyfarnu Cymru**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Er Gwybodaeth**

Mae Panel Dyfarnu Cymru yn dribiwnlys annibynnol sydd wedi'i sefydlu i benderfynu ar doriadau honedig yn erbyn Cod Ymddygiad statudol awdurdod gan aelodau etholedig a chyfetholedig Cynghorau Sir, Cynghorau Bwrdeistref Sirol a Chynghorau Chymuned, Awdurdodau Tân ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol Cymru. Mae Tribiwnlys Apêl a gynullwyd gan Lywydd Panel Dyfarnu Cymru wedi ystyried apêl gan y Cyng. Gareth Baines yn erbyn penderfyniad Pwyllgor Safonau Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam ar 22ain Mehefin 2021 ei fod wedi torri cod ymddygiad Cyngor Tref y Waun a bod y gosb ganlynol yn cael ei rhoi:

1.1 Bod yr Apelydd yn cael ei atal dros dro fel Cynghorydd cymuned o Gyngor Tref y Waun am gyfnod o dri mis.

1.2 Y dylai'r Apelydd ymgymryd â hyfforddiant Cod Ymddygiad cyn gynted ag y bo modd.

1.3 Y dylai'r Apelydd anfon ymddiheuriad ysgrifenedig am yr achosion o dorri'r Cod at yr Achwynydd ac at Gadeirydd Cyngor Tref y Waun.

Gweler isod y ddolen i'r Apêl yn erbyn penderfyniad y gosb:-

https://paneldyfarnu.llyw.cymru/apw0032021-022at-cynghorydd-gareth-baines

https://paneldyfarnu.llyw.cymru/sites/adjudicationpanel/files/2021-12/apw-decision-gareth-baines-12-2021.pdf

LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL:	**Oes Asesiad Effaith Integredig wedi ei gwblhau?** **Ddim yn ofynnol** **Os nad oes, dywedwch pam** ***Crynodeb:*** **Hirdymor:** **Integreiddio:** **Cydweithio:** **Cynnwys:** **Atal:**
ARGYMHELLIAD:	

Nodi cynnwys yr adroddiad.

Enw Cyswllt:	Dana Jones
Swydd:	Swyddog Democrataidd a Safonau
Dyddiad yr Adroddiad:	20/12/2021
Acronymau:	

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	**Pwyllgor Moeseg a Safonau**
Dyddiad:	**17 Ionawr 2022**
Teitl:	**Pwyllgor Moeseg a Safonau:** **Ddisgrifiadau Rôl a Manyldeb Personol**
Pwrpas yr adroddiad:	**Er gwybodaeth**

Cefndir

Mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru wedi llunio set ddiwygiedig o Ddisgrifiadau Rôl ar gyfer Aelodau Etholedig ar y cyd ag Aelodau a Swyddogion yr Awdurdodau Lleol. Mae'r disgrifiadau hyn sy'n amlinellu cyfrifoldebau a swyddogaethau rôl yr aelod etholedig yn cael eu cyflwyno fel awgrymiadau yn hytrach na chyfarwyddiadau. Mae gan yr Aelodau Etholedig a lleyg amrywiaeth eang o rolau neu gyfrifoldebau y mae disgwyl iddynt eu cyflawni ac amcan y disgrifiadau hyn yw cynnig fframwaith a chanllawiau o ran y cyfrifoldebau hyn a'r ystod o weithgareddau y mae'r Aelodau yn ymgymryd â nhw.

Mae **Fframwaith o Ddisgrifiadau Rôl a Manylebau Person** ar gyfer Aelodau (Atodiad A) ynghlwm ac yn cynnwys y disgrifiadau rôl enghreifftiol ar gyfer rolau amrywiol gan gynnwys:

- Cadeirydd y Pwyllgor Safonau
- Aelod o'r Pwyllgor Safonau
- Arweinydd Grŵp Gwleidyddol

Ystyirwyd y ddogfen ar y cyd ag Aelodau a Swyddogion Awdurdodau Lleol yn y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar 12 Hydref 2021. Dolen i'r adroddiad:-

https://cyngor.ceredigion.gov.uk/documents/s2103/adroddiad%20-%20disgrifiadau%20rolau%20Aelodau.pdf?LLL=1

Mae'r cofnod fel a ganlyn:-.

"Nodwyd mai'r bwriad yw bod y disgrifiadau rôl hyn yn cael eu defnyddio ochr yn ochr â Fframwaith Datblygu Cymwyseddau Cynghorwyr Cymru. Nodwyd bod Swyddogion Cyngor Sir Ceredigion wedi bod ynghlwm â datblygu'r diwygiadau hyn ochr yn ochr â Swyddogion ac Aelodau sy'n cynrychioli holl Gynghorau Cymru.

Nododd yr Aelodau fod y disgrifiadau rôl yn cynnwys gweithgarwch gweithredol, gan ddweud bod diffyg ymwybyddiaeth ymhlith rhai Swyddogion o rôl yr Aelodau. Gwnaethant ofyn am i'r wybodaeth hon gael ei rhannu â'r Swyddogion.”
.
Gellir hefyd cyhoeddi'r ddogfen ar wefan y Cyngor fel rhan o'r dudalen we ‘Canllaw i Ymgeiswyr’.

Bydd y Cyngor hefyd yn ystyried y ddogfen.

Rhoddodd y Pwyllgor ystyriaeth i'r ddogfen mewn Gweithdy ar 17/11/21.
.
Gofynnir i'r Pwyllgor ystyried cynnwys y ddogfen sydd yn ymwneud â'r Pwyllgor Moeseg a Safonau (tudalennau 21-24 a 37-40).

Argymhelliad:	**Nodi'r adroddiad er gwybodaeth**
Atodiad:	**Atodiad A – Disgrifiadau generig Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru o rolau Aelodau (Mehefin 2021)**
Dogfennau cefndir:	**Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd 12 Hydref 2021**

Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru
Welsh Local Government Association

CLlLC • WLGA

Fframwaith o Ddisgrifiadau Rôl a Manylebau Person ar gyfer Aelodau

Mehefin 2021

Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

Prif ddibenion CLlLC yw hyrwyddo gwell llywodraeth leol, ei henw da a chefnogi awdurdodau i ddatblygu polisïau a blaenoriaethau a fydd yn gwella gwasanaethau cyhoeddus a democratiaeth.

Mae'n cynrychioli'r 22 awdurdod lleol yng Nghymru ac mae'r tri awdurdod tân ac achub ac awdurdodau'r tri pharc cenedlaethol yn aelodau cyswllt.

Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

Tŷ Llywodraeth Leol
Rhodfa Drake
Caerdydd CF10 4LG

029 2046 8600 | www.clilc.cymru
@WelshLGA

Cyhoeddwyd: Mehefin 2021
Hawlfraint: Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

Cefndir

Dyma set o ddisgrifiadau rôl a manylebau person cyffredinol ar gyfer aelodau etholedig. Maent yn berthnasol i bob awdurdod ac yn cael eu cynnig fel awgrymiadau yn hytrach na chyfarwyddiadau.

Mae'r disgrifiadau rôl yn pennu cyfrifoldebau a swyddogaethau'r aelod etholedig. Mae manyleb y person yn disgrifio'r rhinweddau a'r sgiliau y mae’r aelod eu hangen i gyflawni'r swydd, a gallant fod o gymorth wrth ystyried datblygiad personol.

Pan fo cynghorwyr yn cyflawni mwy nag un rôl, rhagwelir y bydd y disgrifiadau rôl yn cael eu cyfuno. Er enghraifft, byddai disgwyl i gadeirydd pwyllgor Trosolwg a Chraffu gyflawni rolau Aelod Etholedig, Aelod Trosolwg a Chraffu a Chadeirydd Trosolwg a Chraffu.

Dyluniwyd y disgrifiadau rôl hyn i’w defnyddio ochr yn ochr â Fframwaith Datblygu Cymwyseddau Cynghorwyr <https://www.wlga.cymru/councillor-development-competency-framework> Cymru, sy’n disgrifio’r sgiliau, yr wybodaeth a’r ymddygiad sy’n ofynnol gan Gynghorwyr.

Cynhyrchwyd y ddogfen hon ar y cyd gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ac aelodau a swyddogion holl awdurdodau Cymru. Mae'n rhoi ystyriaeth i holl ddeddfwriaeth Cymru a'r DU sy'n effeithio ar rôl yr aelodau, gan gynnwys yn fwyaf diweddar, Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Cysylltwch â Sarah Titcombe, Swyddog Polisi a Gwelliant (Gwasanaethau Democratig) CLlLC.
Ffôn: 029 2046 8638. Ebost: sarah.titcombe@wlga.gov.uk

Cynnwys

Disgrifiad o'r Rôl:	Tudalen
▪ Aelod Etholedig	5
▪ Arweinydd (a Dirprwy)	7
▪ Aelod Cabinet	10
▪ Cadeirydd y Cyngor	12
▪ Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd	15
▪ Aelod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd	17
▪ Cadeirydd y Pwyllgor Rheoleiddio	19
▪ Aelod y Pwyllgor Rheoleiddio	20
▪ Cadeirydd y Pwyllgor Safonau	21
▪ Aelod y Pwyllgor Safonau	23
▪ Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio	24
▪ Aelod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio	27
▪ Cadeirydd y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu	29
▪ Aelod y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu	32
▪ Arweinydd yr Wrthblaid	35
▪ Arweinydd Grŵp Gwleidyddol	37
▪ Diben a Rôl yr Aelod Eiriolwr	41
▪ Disgrifiad o Rôl yr Aelod Eiriolwr	43

Disgrifiad o Rôl Aelod Etholedig

1. Atebolrwydd

- I'r Cygnor Llawn
- I etholwyr eu ward

2. Diben a Gweithgareddau'r Rôl

Cynrychioli a chefnogi cymunedau

- Cynrychioli buddiannau'r ward.
- Hyrwyddo'r Cyngor yn y ward a'r cymunedau y maent yn eu gwasanaethu.
- Bod yn ddolen gyswllt â'r gymuned ynghylch strategaethau, polisïau, gwasanaethau a gweithdrefnau'r cyngor.
- Cynrychioli etholwyr unigol a sefydliadau lleol, gan ymgymryd ag achosion unigol ar eu rhan a gwasanaethu pawb mewn modd teg a chyfartal.
- Cysylltu â'r aelodau gweithredol, aelodau eraill y cyngor, swyddogion y cyngor a sefydliadau partner i ofalu eu bod yn adnabod, yn deall ac yn diwallu anghenion y cymunedau lleol.
- Bod yn wyliadwrus a gwneud pob ymdrech i ddiogelu oedolion a phlant sydd mewn perygl o gael eu cam-drin.
- Hyrwyddo goddefgarwch a chydlyniad yn y cymunedau lleol.

Gwneud penderfyniadau a chadw golwg ar berfformiad y cyngor

- Cymryd rhan yng Nghyfarfodydd Llawn y Cyngor, gan ddod i benderfyniadau doeth a chytbwys a chadw golwg ar berfformiad y Cyngor.
- Helpu unrhyw bwyllgor neu banel y maent wedi'u penodi iddynt i ddod i benderfyniadau doeth a chytbwys.
- Cadw at egwyddorion democratiaeth a chydgyfrifoldeb wrth wneud penderfyniadau.
- Ysgwyddo cyfrifoldeb corfforaethol am ddiogelu plant ac oedolion sy'n agored i niwed.
- Hyrwyddo a sicrhau trefniadau effeithiol ac effeithlon mewn perthynas â darparu gwasanaethau'r cyngor a gwasanaethau cyhoeddus eraill.

Cynrychioli'r Cyngor (yn amodol ar benodiad)

- Cynrychioli'r Cyngor ar unrhyw gorff allanol lleol y maent wedi'i benodi iddo.
- Cynrychioli'r Cyngor ar gyrff partneriaeth lleol, gan hyrwyddo'r buddiannau cyffredin a'r syniad o gydweithio er lles y naill a'r llall.
- Cynrychioli a hyrwyddo'r Cyngor ar gyrff cenedlaethol ac mewn digwyddiadau cenedlaethol.

Llywodraethu mewnol, safonau moesegol a chysylltiadau

- Hyrwyddo a chynnal llywodraethu da yn y Cyngor a'i waith.
- Arwain y gymuned a hyrwyddo dinasyddiaeth weithgar.
- Hyrwyddo a chynnal llywodraeth agored a thryloyw.
- Meithrin a chadw cysylltiadau parchus, priodol ac effeithiol â gweithwyr y Cyngor, y cyhoedd ac aelodau eraill y Cyngor.
- Cadw at God Ymddygiad yr Aelodau, protocolau’r aelodau/swyddogion a'r safonau ymddygiad uchaf mewn swydd gyhoeddus.
- Rhoi sylw i ofynion Arweinydd y Grŵp (os oes yna un) mewn materion sy’n ymwneud ag ymddygiad.
- Hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth.

Datblygiad personol a phroffesiynol

Mynd ati i adnabod anghenion unigol a chymryd rhan mewn cyfleoedd datblygu y mae'r cyngor yn eu cynnig i'r aelodau.

3. Gwerthoedd

Ymrwymo i werthoedd y Cyngor a'r gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb
- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaliadwyedd

Disgrifiad o Rôl yr Arweinydd (a'i Ddirprwy)

1. Atebolrwydd

- I'r Cyngor Llawn
- I'r Cyhoedd

2. Diben a Gweithgareddau'r Rôl

Cynnig arweiniad gwleidyddol i'r Cyngor

- Bod yn arweinydd gwleidyddol amlwg i'r Cyngor ac yn brif lefarwr gwleidyddol iddo.
- Cynnig arweiniad o ran meithrin consensws gwleidyddol mewn perthynas â pholisïau'r cyngor.
- Pennu gweledigaeth ar gyfer y Cyngor a'r gymuned.
- Cynnig arweiniad cryf a chlir o ran cydlynu polisïau, strategaethau a threfniadau darparu gwasanaethau.

Penodi'r Cabinet*

- Pennu'r portffolios priodol.
- Penodi aelodau etholedig priodol i bob portffolio.
- Dyrannu cyfrifoldebau i aelodau'r cabinet yn ôl eu galluoedd.
- Penodi'r Dirprwy Arweinydd.

Cynrychioli'r Awdurdod a bod yn Llysgennad iddo

- Cynrychioli'r Awdurdod at safon uchel. Cynrychioli'r Awdurdod mewn modd cadarn, cymwys a huawdl o fewn y Sir ac ar gyrff allanol, fel ei gilydd.
- Cynrychioli'r Awdurdod ym mhwyllgor cydlynu CLlLC a bwrdd partneriaeth rhanbarthol CLlLC.
- Cynnig arweiniad a chymorth i bartneriaethau a sefydliadau lleol.
- Cynrychioli'r Awdurdod ar gyrff rhanbarthol a chenedlaethol, fel bo'n briodol.

Cynnig arweiniad o fewn y portffolio

- Cyflawni rôl deiliad portffolio, gan roi sylw i ddiben a gweithgareddau'r rôl a manyleb rôl aelod etholedig.

Rheoli ac arwain gwaith y Cabinet a chadeirio ei gyfarfodydd

- Sicrhau effeithiolrwydd y Cabinet drwy reoli'r rhaglen gwaith i'r dyfodol a'i datblygu drwy'r amser.
- Gofalu bod gwaith y Cabinet yn bodloni amcanion polisïau cenedlethol.
- Cytuno ar amcanion gydag Aelodau'r Cabinet, a monitro cynnydd.
- Cynghori a mentora aelodau eraill o'r Cabinet yn eu gwaith.

- Cadeirio cyfarfodydd y Cabinet yn unol â'r Cyfansoddiad.
- Pan fo'r Arweinydd yn absennol, ei Ddirprwy ddylai gyflawni’r rôl hon.

Cymryd rhan ym mhroses benderfynu'r Cabinet

- Cydweithio'n agos ag aelodau eraill y Cabinet er mwyn gofalu bod polisïau a fframwaith cyllidebol y Cyngor yn effeithiol a bod gwasanaethau o'r radd flaenaf ar gael i'r bobl leol.
- Derbyn cyfrifoldeb ar y cyd a chefnogi penderfyniadau'r Cabinet ar ôl eu cyhoeddi.

Cydweithio â swyddogion i arwain y sefydliad

- Cysylltu â'r Prif Weithredwr a swyddogion priodol eraill yn rheolaidd.
- Cydweithio â gweithwyr y Cyngor mewn perthynas â’i weledigaeth a’i gyfeiriad strategol, rolau’r swyddogion ym maes rheoli a datblygu materion polisi.

Arwain partneriaethau a'r gymuned

- Cynnig arweiniad i bartneriaethau strategol lleol a phartneriaid lleol wrth geisio bodloni nodau a blaenoriaethau sy'n gyffredin iddynt.
- Bod yn gyfryngwr pan fo anghytuno ynghylch blaenoriaethau.
- Arwain y gymuned leol trwy ddangos dychymyg a chraffter.

Llywodraethu mewnol, safonau moesegol a chysylltiadau

- Hyrwyddo a chynnal llywodraethu da yn y Cyngor a'i waith.
- Arwain y gymuned a hyrwyddo dinasyddiaeth weithgar.
- Hyrwyddo a chynnal llywodraeth agored a thryloyw.
- Meithrin a chadw cysylltiadau parchus, priodol ac effeithiol â gweithwyr y Cyngor.
- Cadw at God Ymddygiad yr Aelodau, Protocol yr Aelodau/Swyddogion a'r safonau ymddygiad uchaf mewn swydd gyhoeddus.

3. Gwerthoedd

Ymrwymo i, a dangos y gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb
- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaliadwyedd
- Arweinyddiaeth gynhwysol
- Datblygu consensws

Dirprwy Arweinydd

- **Cyflawni dyletswyddau'r Arweinydd pan fo'n absennol**
- **Cynorthwyo'r Arweinydd gyda dyletswyddau penodol yn ôl yr angen**

***** Yn ôl trefniadau cyfansoddiadol ar gyfer model cabinet, gall naill ai'r Cyngor Llawn neu'r Arweinydd benodi Cabinet. Yng Nghymru, yr Arweinydd sy'n penodi'r Cabinet dan y model hwn fel arfer. Mae'r Disgrifiad Rôl hwn wedi'i ysgrifennu'n unol â hynny, gan nodi y gallai cynghorau amrywio'r trefniant hwn.

Disgrifiad o Rôl Aelod Cabinet

1. Atebolrwydd

- I'r Arweinydd
- I'r Cabinet (drwy gydgyfrifoldeb)
- I'r Cyngor Llawn

2. Diben a Gweithgareddau'r Rôl

Arwain portffolio

- Cynnig cyfeiriad gwleidyddol i swyddogion sy'n gweithio o fewn y portffolio.
- Ennill parch y swyddogion hynny a helpu swyddogion i roi rhaglenni portffolio ar waith.
- Cynnig arweiniad yn y portffolio.
- Cysylltu â chadeirydd y pwyllgor craffu priodol a derbyn adroddiadau craffu yn ôl yr angen.
- Bod yn atebol am ddewisiadau a pherfformiad yn y portffolio.
- Cadw golwg ar sut y mae perfformiad yn cael ei reoli a pha mor effeithlon ac effeithiol yw'r portffolio.
- Bod yn gyfrifol am benderfyniadau gweithredol o fewn y Portffolio.*

Helpu pennu agenda strategol a rhaglen waith ar gyfer y portffolio

- Cydweithio â swyddogion i lunio dogfennau polisi strategol a statudol.
- Gofalu bod y Cabinet yn gweithredu yn ôl ewyllys wleidyddol y mwyafrif.
- Helpu llunio a gweithredu rhaglen waith strategol, yn wleidyddol ac yn statudol.
- Ymgynghori â budd-ddeiliaid yn ôl yr angen.
- Gofalu bod rhaglen gwaith i'r dyfodol y portffolio yn gyfoes ac yn gywir.

Cynrychioli'r portffolio

- Cynrychioli'r portffolio mewn modd cadarn, cymwys a darbwyllol.
- Bod yn arweinydd amlwg mewn cyfarfodydd â budd-ddeiliaid.

Darparu adroddiadau a rhoi cyfrif

- Darparu adroddiadau i'r Arweinydd, y Cyngor Llawn, y Cabinet, cadeirydd y pwyllgor craffu priodol, y cyrff rheoleiddio a'r cyfryngau, fel bo'n briodol.
- Cytuno ar amcanion gyda'r Arweinydd a darparu adroddiadau cynnydd.
- Bod yn brif lefarwr gwleidyddol dros y portffolio.
- Ymddangos gerbron pwyllgorau craffu mewn perthynas â materion portffolio.

Cymryd rhan weithredol yng nghyfarfodydd a phenderfyniadau'r Cabinet

- Dangos diddordeb ym mhortffolios aelodau eraill, a'u cefnogi.
- Cydnabod materion trawsbynciol neu faterion y mae nifer o aelodau'n gyd-gyfrifol amdanynt, a chyfrannu i'r materion hyn.

Arwain partneriaethau a'r gymuned

- Cynnig arweiniad i bartneriaethau strategol lleol a phartneriaid lleol wrth geisio bodloni nodau a blaenoriaethau cyffredin.
- Bod yn gyfryngwr pan fo anghytuno ynghylch blaenoriaethau.
- Arwain y gymuned leol trwy ddangos dychymyg a chraffter.

Llywodraethu mewnol, safonau moesegol a chysylltiadau

- Hyrwyddo a chynnal llywodraethu da yn y Cyngor a'i waith.
- Arwain y gymuned a hyrwyddo dinasyddiaeth weithgar.
- Hyrwyddo a chynnal llywodraeth agored a thryloyw.
- Meithrin a chadw cysylltiadau parchus, priodol ac effeithiol â gweithwyr y Cyngor.
- Cadw at God Ymddygiad yr Aelodau, Protocol yr Aelodau/Swyddogion a'r safonau ymddygiad uchaf mewn swydd gyhoeddus.

3. Gwerthoedd

Ymrwymo i werthoedd y Cyngor a'r gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb
- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaladwyedd
- Arweinyddiaeth gynhwysol

***** Dim ond o dan drefniadau cyfansoddiadol, pan fo aelodau Cabinet unigol neu gyfuniad o aelodau Cabinet yn cael cyfrifoldeb unigol am wneud penderfyniadau ar ran y Weithrediaeth y mae hyn yn berthnasol.

Disgrifiad o Rôl Cadeirydd y Cyngor
Hefyd yn addas ar gyfer Maer* a Llywydd

1. Atebolrwydd

- I'r Cyngor Llawn

2. Diben a Gweithgareddau'r Rôl

Cynrychioli awdurdod democrataidd y Cyngor

- Fel pennaeth seremonïol y Cyngor, bod yn amhleidiol a chynnal gwerthoedd democrataidd y Cyngor.
- Cynrychioli'r cyngor mewn achlysuron dinesig a seremonïol.

Cadeirio cyfarfodydd y cyngor

- Cadeirio cyfarfodydd y Cyngor er mwyn iddo allu cyflawni ei waith yn effeithlon.
- Gofalu bod y Cyngor yn cynnal ei gyfarfodydd yn ôl ei Reolau Sefydlog.

Cynnal a hyrwyddo Cyfansoddiad y Cyngor

- Gofalu bod pawb yn cadw at y Cyfansoddiad a dyfarnu am ei ddehongli os bydd angen.

Llywodraethu mewnol, safonau moesegol a chysylltiadau

- Hyrwyddo a chynnal llywodraethu da yn y Cyngor a'i waith.
- Arwain y gymuned a hyrwyddo dinasyddiaeth weithgar.
- Hyrwyddo a chynnal llywodraeth agored a thryloyw.
- Meithrin a chadw cysylltiadau parchus, priodol ac effeithiol â gweithwyr y Cyngor.
- Cadw at Gôd Ymddygiad yr Aelodau, Protocol yr Aelodau/Swyddogion a'r safonau ymddygiad uchaf mewn swydd gyhoeddus.

Paratoi rhaglenni gwaith

- Paratoi a rheoli rhaglen waith flynyddol er mwyn i'r Cyngor gyflawni ei gyfrifoldebau cyfreithiol (e.e. pennu cyllideb a Threth y Cyngor, a gwneud penodiadau).

3. Gwerthoedd

Ymrwymo i werthoedd y Cyngor a'r gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb

- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at gwahaniaethau diwylliannol
- Cynaladwyedd

Is-gadeirydd

- **Cyflawni dyletswyddau'r Cadeirydd pan fo'n absennol.**
- **Cynorthwyo'r Cadeirydd gyda dyletswyddau penodol yn ôl yr angen.**

* Mae'r Disgrifiad Rôl hwn yn nodi dyletswyddau Cadeirydd neu Lywydd y Cyngor Llawn neu'r Maer wrth lywyddu Cyfarfodydd y Cyngor.
Nid yw’n rhoi manylion cyfrifoldebau llysgenhadol neu seremonïol ehangach y Maer.

Disgrifiad o Rôl Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd

1. Atebolrwydd

- I'r Cyngor Llawn

2. Diben a Gweithgareddau'r Rôl

Darparu arweiniad a chyfeiriad

- Rheoli cyfarfodydd mewn modd hyderus ac effeithiol er mwyn hwyluso cynwysoldeb, cyfranogiad a phenderfyniadau eglur.
- Arwain y pwyllgor wrth gyflawni ei rôl o ran:
- Dynodi pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd.
- Cadw golwg ar y staff, y swyddfeydd a'r adnoddau eraill sydd ar gael i Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd, gan sicrhau eu bod yn ddigonol.
- Darparu adroddiadau blynyddol i'r cyngor llawn mewn perthynas â'r mater uchod.
- Penodi aelodau a chadeiryddion is-bwyllgorau i gyflawni swyddogaethau y mae'r pwyllgor wedi'u dirprwyo.
- Ystyried adroddiadau y mae Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd wedi'u paratoi.
- Datblygu strategaeth y cyngor ar gyfer cynorthwyo a datblygu aelodau.
- Gofalu bod lefel resymol o weithgareddau hyfforddi a datblygu ar gael i'r aelodau yn unol â strategaeth yr Awdurdod ar gyfer eu datblygu a Breinlen Cynorthwyo a Datblygu Cynghorwyr Cymru.
- Gofalu bod digon o arian yn y gyllideb ar gyfer datblygu aelodau.
- Gofalu bod gweithgareddau datblygu personol ac adolygiadau blynyddol o ddatblygiad personol ar gael i aelodau.
- Cydweithio â'r eiriolwr cymorth a datblygiad aelodau pan fo'n berthnasol, i hybu rôl yr aelodau a mynnu'r cymorth a'r datblygiad angenrheidiol.
- Dangos agwedd onest a diduedd wrth wneud penderfyniadau, yn unol â gofynion y gyfraith, y cyfansoddiad a pholisïau perthnasol.

Hyrwyddo rôl y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd

- Gweithredu fel llysgennad dros y pwyllgor GD, gan helpu pobl i ddeall y rôl.
- Gweithredu yn ôl gofynion technegol, gweithdrefnol a chyfreithiol i oruchwylio swyddogaethau'r pwyllgor mewn modd teg a chywir.
- Gofalu bod y pwyllgor yn gweithio mewn modd gwrthrychol a thrylwyr, gan dderbyn ac ymateb i gyngor arbenigol am gynnal cyfarfodydd.

Llywodraethu mewnol, safonau moesegol a chysylltiadau

- Datblygu enw da a gonestrwydd y pwyllgor a'i benderfyniadau.

- Deall amryw rolau'r aelodau, y swyddogion a'r cyrff allanol sy'n gweithredu o fewn maes cyfrifoldeb y pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.
- Hyrwyddo a hwyluso llywodraethu da yn y Cyngor.

3. Gwerthoedd

Ymrwymo i werthoedd y Cyngor a'r gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb
- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaliadwyedd

Disgrifiad o Rôl Aelod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd

1. Atebolrwydd

- I'r Cyngor Llawn
- I Gadeirydd Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd

2 Diben a Gweithgareddau'r Rôl

Deall natur Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd:

- Bod yn ymwybodol o rôl y pwyllgor a'i chyflawni mewn perthynas â:
- Dynodi pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd.
- Cadw golwg ar y staff, y swyddfeydd a'r adnoddau eraill sydd ar gael i Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd, gan sicrhau eu bod yn ddigonol.
- Darparu adroddiadau blynyddol i'r cyngor llawn mewn perthynas â'r mater uchod.
- Penodi aelodau a chadeiryddion is-bwyllgorau i gyflawni swyddogaethau y mae'r pwyllgor wedi'u dirprwyo.
- Ystyried adroddiadau y mae pennaeth y gwasanaethau democrataidd wedi'u paratoi.
- Datblygu strategaeth yr Awdurdod ar gyfer cynorthwyo a datblygu aelodau.
- Gofalu bod digon o weithgareddau hyfforddi a datblygu ar gael i'r aelodau yn unol â strategaeth y cyngor ar gyfer eu datblygu a Breinlen Cynorthwyo a Datblygu Cynghorwyr Cymru.
- Gofalu bod digon o arian yn y gyllideb ar gyfer datblygu cynghorwyr.
- Gofalu bod gweithgareddau datblygu personol ac adolygiadau blynyddol o ddatblygiad personol ar gael i aelodau.
- Gwybod digon am faterion technegol, gweithdrefnol a chyfreithiol i gyfrannu mewn modd teg a chywir i waith y pwyllgor.
- Gweithredu mewn modd trylwyr a gwrthrychol wrth dderbyn ac ymateb i gyngor arbenigol am gynnal cyfarfodydd a'r materion sydd gerbron y pwyllgor.

Cymryd rhan mewn cyfarfodydd a gwneud penderfyniadau

- Cymryd rhan yn effeithiol yng nghyfarfodydd y pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.
- Dod i benderfyniadau doeth a chytbwys, o fewn cylch gorchwyl y pwyllgor, yn unol â gofynion y gyfraith, y cyfansoddiad a pholisïau perthnasol.

Llywodraethu mewnol, safonau moesegol a chysylltiadau

- Sicrhau gonestrwydd proses benderfyniadau'r pwyllgor a'ch rôl eich hun drwy gadw at y Cod Ymddygiad a gofynion cyfansoddiadol a chyfreithiol eraill.
- Hyrwyddo a chynnal llywodraethu da yn y Cyngor.

- Deall amryw rolau'r cynghorwyr, y swyddogion a'r cyrff allanol sy'n gweithredu o fewn maes cyfrifoldeb y pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.

3 Gwerthoedd

Ymrwymo i werthoedd y Cyngor a'r gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb
- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaliadwyedd

Disgrifiad o Rôl Cadeirydd y Pwyllgor Rheoleiddio

1. Atebolrwydd

- I'r Cyngor Llawn
- I aelodau'r pwyllgor rheoleiddio

2. Diben a Gweithgareddau'r Rôl

Darparu arweiniad a chyfeiriad

- Rheoli cyfarfodydd mewn modd hyderus ac effeithiol er mwyn hwyluso cynwysoldeb, cyfranogiad a phenderfyniadau eglur.
- Gofalu bod yr ymgeiswyr ac unrhyw un arall sy'n ymwneud â'r broses reoleiddio yn fodlon ar ei thryloywder.
- Dangos agwedd onest a diduedd wrth wneud penderfyniadau, yn unol â gofynion y gyfraith, y cyfansoddiad a pholisïau perthnasol.
- Dirprwyo camau gweithredu i is-bwyllgorau fel bo'n briodol.

Hyrwyddo rôl y pwyllgor rheoleiddio a gwneud penderfyniadau lled-gyfreithiol

- Bod yn llysgennad i'r pwyllgor rheoleiddio, gan feithrin dealltwriaeth o'r rôl.
- Gweithredu yn ôl gofynion technegol, cyfreithiol a gweithdrefnol i oruchwylio swyddogaethau'r pwyllgor mewn modd teg a chywir.
- Gofalu bod y pwyllgor yn un trylwyr a gwrthrychol, gan dderbyn ac ymateb i gyngor arbenigol am gynnal cyfarfodydd ac achosion neu geisiadau unigol cyn cyfarfodydd ffurfiol y pwyllgor.

Llywodraethu mewnol, safonau moesegol a chysylltiadau

- Datblygu enw da a gonestrwydd y pwyllgor a'i benderfyniadau.
- Deall amrywiol rolau'r aelodau, y swyddogion a'r cyrff allanol sy'n gweithredu o fewn maes cyfrifoldeb y pwyllgor.
- Hyrwyddo a chynnal llywodraethu da yn y Cyngor.

3. Gwerthoedd

Ymrwymo i werthoedd y cyngor a'r gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb
- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaliadwyedd

Disgrifiad o Rôl Aelod y Pwyllgor Rheoleiddio

1. Atebolrwydd

- I'r Cyngor Llawn
- I Gadeirydd y pwyllgor rheoleiddio

2. Diben a gweithgareddau

Deall natur y pwyllgor rheoleiddio a gwneud penderfyniadau lled-gyfreithiol

- Bod yn ymwybodol o natur led-gyfreithiol y pwyllgor rheoleiddio a'i benderfyniadau.
- Meithrin digon o wybodaeth dechnegol, gyfreithiol a gweithdrefnol i allu cyfrannu at waith y pwyllgor mewn modd teg a chywir.
- Bod yn drylwyr ac yn wrthrychol wrth dderbyn ac ymateb i gyngor arbenigol am gynnal cyfarfodydd ac achosion neu geisiadau unigol cyn cyfarfodydd y pwyllgor.

Cymryd rhan mewn cyfarfodydd a gwneud penderfyniadau

- Cymryd rhan effeithiol yng nghyfarfodydd y pwyllgor rheoleiddio, gan ofalu ei fod yn cadw'r ddysgl yn wastad rhwng ystyriaethau lleol ac argymhellion polisi at ddibenion gwneud penderfyniadau effeithiol.
- Dod i benderfyniadau doeth a chytbwys, o fewn cylch gorchwyl y pwyllgor, yn unol â gofynion y gyfraith, y cyfansoddiad a pholisïau perthnasol.

Llywodraethu mewnol, safonau moesegol a chysylltiadau

- Sicrhau gonestrwydd proses benderfyniadau'r pwyllgor a'ch rôl eich hun drwy gadw at y Cod Ymddygiad a gofynion cyfansoddiadol a chyfreithiol eraill.
- Hyrwyddo a chynnal llywodraethu da yn y Cyngor.
- Deall amrywiol rolau'r cynghorwyr, y swyddogion a'r cyrff allanol sy'n gweithredu o fewn maes cyfrifoldeb y pwyllgor.

3. Gwerthoedd

Ymrwymo i werthoedd y Cyngor a'r gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:
- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb
- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaliadwyedd

Disgrifiad o Rôl Cadeirydd y Pwyllgor Safonau

1 Atebolrwydd

- I'r Cyngor Llawn

2 Diben a Gweithgareddau'r Rôl

Darparu arweiniad a chyfeiriad i'r pwyllgor

- Gweithredu yn ôl gofynion technegol, gweithdrefnol a chyfreithiol i oruchwylio swyddogaethau'r pwyllgor mewn modd teg a chywir.
- Gofalu bod y pwyllgor yn gweithio mewn modd gwrthrychol a thrylwyr wrth dderbyn ac ymateb i gyngor arbenigol am y Cod Ymddygiad.
- Dangos agwedd annibynnol, onest a diduedd wrth wneud penderfyniadau ar faterion, yn unol â gofynion y gyfraith, y cyfansoddiad a pholisïau perthnasol.
- Rheoli cyfarfodydd mewn modd hyderus ac effeithiol er mwyn hwyluso cynwysoldeb, gyfranogiad a phenderfyniadau eglur.

Arwain y pwyllgor wrth gyflawni ei rôl mewn perthynas â:

- Hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg Cynghorwyr, aelodau lleyg ac aelodau cyfetholedig.
- Helpu'r holl aelodau i gadw at God Ymddygiad y Cynghorwyr.
- Cynghori'r Cyngor am fabwysiadu neu ddiwygio Cod Ymddygiad y Cynghorwyr.
- Monitro gweithrediad Cod Ymddygiad y Cynghorwyr.
- Cynghori, hyfforddi neu drefnu hyfforddiant i Gynghorwyr ac aelodau cyfetholedig ar faterion sy'n berthnasol i God Ymddygiad y Cynghorwyr.
- Caniatáu eithriadau i Gynghorwyr ac aelodau cyfetholedig.
- Ymdrin ag unrhyw adroddiadau o dribiwnlys achos neu dribiwnlys achos interim, ac unrhyw adroddiad gan y Swyddog Monitro ar unrhyw fater a gyfeiriwyd at y swyddog hwnnw gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.
- Datblygu a chymhwyso unrhyw brotocolau datrys lleol
- Arfer y swyddogaethau hyn (uchod) mewn perthynas â chynghorau cymuned ac aelodau'r cynghorau cymuned hynny.
- Cydweithio ag Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau'r Grŵp.
- Monitro cydymffurfiad gan Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol â'r ddyletswydd i gymryd camau rhesymol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau'r Grŵp. Cynghori, hyfforddi neu drefnu hyfforddiant i Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol mewn perthynas â'r dyletswyddau hyn **(o fis Mai 2022 ymlaen).**
- Darparu adroddiad blynyddol i'r Awdurdod yn disgrifio sut y mae'r pwyllgor wedi cyflawni ei swyddogaethau yn ystod y flwyddyn ariannol **(adroddiad cyntaf mewn perthynas â blwyddyn ariannol 2022/23 yn ddyledus cyn gynted ag y bo modd ar ôl diwedd y**

flwyddyn). Gall yr adroddiad gynnwys unrhyw fater o fewn swyddogaethau'r pwyllgor. Rhaid i'r adroddiad gynnwys:

- Sut y mae'r pwyllgor wedi cyflawni ei ddyletswyddau cyfreithiol, ac yn benodol, sut y mae'r pwyllgor wedi monitro cydymffurfiad Arweinwyr Grwpiau â'u dyletswyddau i gymryd camau rhesymol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau'r Grŵp, a gwaith y Pwyllgor o ran cynghori, hyfforddi neu drefnu hyfforddiant i Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol mewn perthynas â'r dyletswyddau hyn.
- I ba raddau y mae Arweinwyr Grwpiau wedi cydymffurfio â'u dyletswydd i gymryd camau rhesymol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau'r Grŵp.

3 Gwerthoedd

Ymrwymo i werthoedd y Cyngor a'r gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb
- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaliadwyedd

Disgrifiad o Rôl Aelod y Pwyllgor Safonau

1 Atebolrwydd

- I'r Cyngor Llawn
- I Gadeirydd y Pwyllgor Safonau

2 Diben a Gweithgareddau'r Rôl

Cymryd rhan mewn cyfarfodydd a gwneud penderfyniadau

- Cymryd rhan yn effeithiol yng nghyfarfodydd y pwyllgor Safonau.
- Dod i benderfyniadau doeth a chytbwys, o fewn cylch gorchwyl y pwyllgor, yn unol â gofynion y gyfraith, y cyfansoddiad a pholisïau perthnasol, llywodraethu mewnol, safonau moesegol a chysylltiadau.
- Sicrhau gonestrwydd proses benderfyniadau'r pwyllgor a'ch rôl eich hun drwy gadw at y Cod Ymddygiad a gofynion cyfansoddiadol a chyfreithiol eraill.
- Hyrwyddo a chynnal llywodraethu da yn y Cyngor.

Helpu'r Pwyllgor Safonau i gyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol a chefnogi'r Cadeirydd drwy:

- Hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg Cynghorwyr, aelodau lleyg ac aelodau cyfetholedig.
- Helpu Cynghorwyr, aelodau lleyg ac aelodau cyfetholedig i arsylwi Cod Ymddygiad yr Aelodau.
- Cynghori'r Cyngor ar fabwysiadu neu ddiwygio Cod Ymddygiad yr Aelodau.
- Monitro gweithrediad Cod Ymddygiad yr Aelodau.
- Cynghori, hyfforddi neu drefnu hyfforddiant i Gynghorwyr, aelodau lleyg ac aelodau cyfetholedig ar faterion sy'n ymwneud â Chod Ymddygiad yr Aelodau.
- Caniatáu eithriadau i Gynghorwyr ac aelodau cyfetholedig.
- Ymdrin ag unrhyw adroddiadau o dribiwnlys achos neu dribiwnlys achos interim, ac unrhyw adroddiad gan y Swyddog Monitro ar unrhyw fater a gyfeiriwyd at y swyddog hwnnw gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.
- Cyfrannu at ddatblygiad a chymhwysiad unrhyw brotocol datrys lleol.
- Arfer y swyddogaethau hyn (uchod) mewn perthynas â chynghorau cymuned ac aelodau'r cynghorau cymuned hynny.
- Cydweithio ag Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau'r Grŵp.
- Monitro cydymffurfiad gan Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol â'r ddyletswydd i gymryd camau rhesymol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau'r Grŵp. Cynghori, hyfforddi neu drefnu hyfforddiant i Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol mewn perthynas â'r dyletswyddau hyn **(o fis Mai 2022 ymlaen).**
- Darparu adroddiad blynyddol i'r Awdurdod yn disgrifio sut y mae'r pwyllgor wedi cyflawni ei swyddogaethau yn ystod y flwyddyn ariannol **(adroddiad cyntaf mewn perthynas â blwyddyn ariannol 2022/23 yn ddyledus cyn gynted ag y bo modd ar ôl**

diwedd y flwyddyn). Gall yr adroddiad gynnwys unrhyw fater o fewn swyddogaethau'r pwyllgor. Rhaid i'r adroddiad gynnwys:

- Sut y mae'r pwyllgor wedi cyflawni ei ddyletswyddau cyfreithiol, ac yn benodol, sut y mae'r pwyllgor wedi monitro cydymffurfiad Arweinwyr Grwpiau â'u dyletswyddau i gymryd camau rhesymol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau'r Grŵp, a gwaith y Pwyllgor o ran cynghori, hyfforddi neu drefnu hyfforddiant i Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol mewn perthynas â'r dyletswyddau hyn.
- I ba raddau y mae Arweinwyr Grwpiau wedi cydymffurfio â'u dyletswydd i gymryd camau rhesymol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau'r Grŵp.

3 Gwerthoedd

Ymrwymo i werthoedd y Cyngor a'r gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb
- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaliadwyedd

Disgrifiad o Rôl Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

1 Atebolrwydd

- I'r Cyngor Llawn

2 Diben a Gweithgareddau'r Rôl

Darparu arweiniad a chyfeiriad

- Dangos agwedd annibynnol, onest a diduedd wrth benderfynu ar faterion yn unol â gofynion y gyfraith, y cyfansoddiad a pholisïau perthnasol.
- Rheoli cyfarfodydd mewn modd hyderus ac effeithiol er mwyn hwyluso cynwysoldeb, cyfranogiad a phenderfyniadau eglur.
- Cydymffurfio â Chod Ymddygiad yr awdurdod.
- Gweithio yn ôl Cylch Gorchwyl y Pwyllgor.
- Cydweithio ag uwch swyddogion yr awdurdod, gan gynnwys y Prif Swyddog Ariannol a'r Pennaeth Archwilio Mewnol (neu swyddog cyfatebol), i gytuno ar y rhaglen gwaith i'r dyfodol ac i drefnu rhaglenni ar gyfer y Pwyllgor.
- Cydweithio ag aelodau eraill yr awdurdod i sicrhau bod y Cabinet, y pwyllgor Safonau a'r pwyllgor Craffu yn ymwybodol o waith y Pwyllgor, a'i fod yn cyd-fynd â'u gwaith hwy yn ogystal ag yn cynnal annibyniaeth priodol.
- Hyrwyddo rôl y pwyllgor o fewn yr awdurdod.
- Adrodd i'r Cyngor yn ôl y gofyn.
- Cymryd rhan yn y gweithgareddau hyfforddiant a datblygu y mae angen eu cyflawni ar gyfer y rôl, a chyfrannu iddynt.
- Helpu aelodau'r pwyllgor i ddatblygu'r sgiliau sydd eu hangen ar gyfer y rôl.
- Arwain y pwyllgor wrth ymateb i unrhyw argymhellion a wneir gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Arwain y Pwyllgor wrth gyflawni ei rôl o ran adolygu a chraffu ar faterion ariannol yr awdurdod

- Paratoi adroddiadau ac argymhellion mewn perthynas â materion ariannol yr awdurdod.
- Cadw golwg ar drefniadau archwilio mewnol ac allanol yr awdurdod.
- Cydweithio ag archwilwyr mewnol ac allanol.
- Adolygu'r datganiadau ariannol a baratowyd gan yr awdurdod a'u cymeradwyo pan gaiff pwerau eu dirprwyo, gan gynnwys paratoi adroddiadau ac argymhellion perthnasol.

Arwain y Pwyllgor wrth gyflawni ei rôl o ran cyfrannu i berfformiad effeithiol yr awdurdod

- Adolygu adroddiad drafft hunanasesiad blynyddol yr awdurdod. Gwneud argymhellion am newidiadau i'r casgliadau neu'r camau gweithredu y mae'r awdurdod yn bwriadu eu cymryd.
- Gwneud argymhellion mewn ymateb i adroddiad drafft Asesiad Panel yr awdurdod (a gomisiynir unwaith y tymor **o fis Mai 2022 ymlaen**).
- Adolygu ac asesu gallu'r awdurdod i ddelio â chwynion yn effeithiol.

- Paratoi adroddiadau ac argymhellion i’r awdurdod am allu’r awdurdod i ddelio â chwynion yn effeithiol.

Arwain y Pwyllgor wrth gyflawni ei rôl o ran Adolygu ac asesu trefniadau Llywodraethu, Rheoli Risg a Rheolaeth yr awdurdod

- Adolygu ac asesu trefniadau rheoli risg, rheolaeth fewnol a llywodraethu corfforaethol yr awdurdod.
- Paratoi adroddiadau ac argymhellion i’r awdurdod ar addasrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau hynny.
- Adolygu ac asesu’r risgiau ariannol sy’n gysylltiedig â llywodraethu corfforaethol, a bodloni’ch hun bod datganiadau sicrwydd yr awdurdod, gan gynnwys y datganiad llywodraethu blynyddol, yn adlewyrchu’r amgylchedd risg ac unrhyw gamau gweithredu sydd angen eu cymryd i'w wella.

3 Gwerthoedd

Ymrwymo i werthoedd y cyngor a'r gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb
- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaliadwyedd

Disgrifiad o Rôl Aelod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

1 Atebolrwydd

- I'r Cyngor Llawn
- I Gadeirydd y Pwyllgor

2 Diben a Gweithgareddau'r Rôl

Cymryd rhan yng nghyfarfodydd y pwyllgor a gwneud penderfyniadau

- Dangos annibyniaeth, uniondeb a didueddrwydd wrth wneud penderfyniadau yn unol â gofynion cyfreithiol, cyfansoddiadol a pholisïau perthnasol.
- Rhoi ystyriaeth i ofynion Cadeirydd y Pwyllgor a chyngor proffesiynol uwch swyddogion yr awdurdod, gan gynnwys y Prif Swyddog Ariannol a'r Pennaeth Archwilio Mewnol (neu swyddog cyfatebol).
- Cydymffurfio â Chod Ymddygiad yr awdurdod.
- Gweithio yn ôl Cylch Gorchwyl y Pwyllgor.
- Cyfrannu tuag at ddatblygiad rhaglen gwaith i'r dyfodol y Pwyllgor.
- Hyrwyddo rôl y pwyllgor o fewn yr awdurdod.
- Adrodd i'r Cyngor yn ôl y gofyn.
- Ymateb i unrhyw argymhellion a wneir gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.
- Cymryd rhan mewn unrhyw weithgareddau hyfforddiant a datblygu sy'n ofynnol ar gyfer y rôl.

Cyfrannu i waith y Pwyllgor wrth gyflawni ei rôl o ran:

Adolygu a chraffu ar faterion ariannol yr awdurdod

- Paratoi adroddiadau ac argymhellion mewn perthynas â materion ariannol yr awdurdod.
- Cadw golwg ar drefniadau archwilio mewnol ac allanol yr awdurdod.
- Cydweithio ag archwilwyr mewnol ac allanol.
- Adolygu'r datganiadau ariannol a baratowyd gan yr awdurdod a'u cymeradwyo pan gaiff pwerau eu dirprwyo, gan gynnwys paratoi adroddiadau ac argymhellion perthnasol.

Cyfrannu i berfformiad effeithiol yr awdurdod

- Adolygu adroddiad drafft hunanasesiad blynyddol yr awdurdod a gwneud argymhellion am newidiadau i'r casgliadau neu'r camau gweithredu y mae'r awdurdod yn bwriadu eu cymryd.
- Gwneud argymhellion mewn ymateb i adroddiad drafft Asesiad Panel yr awdurdod (a gomisiynir unwaith y tymor **o fis Mai 2022 ymlaen**).
- Adolygu ac asesu gallu'r awdurdod i ddelio â chwynion yn effeithiol.
- Paratoi adroddiadau ac argymhellion mewn perthynas â gallu'r awdurdod i ddelio â chwynion yn effeithiol.

Adolygu ac asesu trefniadau Llywodraethu, Rheoli Risg a Rheolaeth yr awdurdod

- Adolygu ac asesu trefniadau rheoli risg, rheolaeth fewnol a llywodraethu corfforaethol yr awdurdod.

- Paratoi adroddiadau ac argymhellion i'r awdurdod ar addasrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau hynny.
- Adolygu ac asesu'r risgiau ariannol sy'n gysylltiedig â llywodraethu corfforaethol, a bodloni'ch hun bod datganiadau sicrwydd yr awdurdod, gan gynnwys y datganiad llywodraethu blynyddol, yn adlewyrchu'r amgylchedd risg ac unrhyw gamau gweithredu sydd angen eu cymryd i'w wella.

3 Gwerthoedd

Ymrwymo i werthoedd y cyngor a'r gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb
- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaliadwyedd

Disgrifiad o Rôl Cadeirydd y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu

1 Atebolrwydd

- I'r Cyngor Llawn
- I'r Cyhoedd
- I'r Pwyllgor

2. Diben a gweithgareddau'r Rôl

Darparu arweiniad a chyfeiriad

- Rheoli'r pwyllgor craffu mewn modd hyderus ac effeithiol.
- Hyrwyddo rôl pwyllgorau trosolwg a chraffu o fewn y cyngor, gan gysylltu'n effeithiol â swyddogion, aelodau gweithredol a chyd-gadeiryddion.
- Hyrwyddo rôl a chyfraniad annatod pwyllgorau craffu o fewn trefniadau ehangach yr awdurdod o ran cynllunio ac adrodd ar welliannau.
- Arwain gwaith craffu ar y cyd ag awdurdodau neu sefydliadau eraill yn ôl yr angen.
- Hyrwyddo a hybu rôl pwyllgorau Trosolwg a Chraffu ymysg y cyhoedd gan eu helpu i ddeall y broses graffu yn well ac, yn bwysicach fyth, i gymryd rhan ynddi.
- Hybu rôl pwyllgorau Trosolwg a Chraffu ymysg partneriaid gan eu helpu i ddeall y swyddogaeth Graffu yn well a chymryd rhan ynddi.
- Dangos dull gwrthrychol wedi'i seilio ar dystiolaeth o fynd i'r afael â throsolwg a chraffu, gan ofalu bod pob ymchwiliad craffu yn gadarn o ran methodoleg ac yn cynnwys amrywiaeth eang o dystiolaeth a safbwyntiau.
- Cadw golwg ar hynt argymhellion craffu, gan werthuso effaith a gwerth ychwanegol gweithgarwch trosolwg a chraffu a nodi meysydd i'w gwella.
- Cydweithio'n agos â staff cymorth craffu i wella'r maes craffu yn barhaus.
- Helpu i dynnu sylw'r cyhoedd at waith y pwyllgor craffu.

Rheoli'r rhaglen waith

- Datblygu rhaglen waith gytbwys ar gyfer y pwyllgor, sy'n cynnwys craffu cyn gwneud penderfyniadau, datblygu ac adolygu polisïau, craffu ymchwiliol, gofalu bod y cabinet yn atebol a monitro perfformiad.
- Gofalu bod y rhaglen yn cymryd ffactorau perthnasol i ystyriaeth megis: rhaglenni gwaith y weithrediaeth a phwyllgorau eraill, blaenoriaethau a risgiau strategol, adroddiadau ac argymhellion archwilio a rheoleiddio, y cynllun integredig sengl, blaenoriaethau strategol partneriaid a materion cymunedol perthnasol.
- Gofalu bod y cyhoedd yn ymwneud â gwaith craffu drwy roi gwybod iddynt am y rhaglen waith a'u hannog i gymryd rhan.
- Gofalu bod y rhaglen waith yn cael ei chyflawni.
- Adrodd am y cynnydd yn erbyn y rhaglen waith i'r Cyngor ac i eraill fel bo'n briodol.

- Gofalu bod y rhaglen waith yn ymarferol a bod y llwyth gwaith wedi'i ddirprwyo a'i flaenoriaethu yn ôl y buddion neu'r risgiau mwyaf i'r sefydliad.
- Gofalu bod gan grwpiau tasg a gorffen/gweithgorau/is-grwpiau gylch gorchwyl eglur a'u bod yn cyflawni'r deilliannau gofynnol.

Arwain Craffu ar y Cyd

- Defnyddio'r meini prawf a'r profion priodol wrth benderfynu a ddylid craffu ar y cyd ai peidio.
- Gofalu bod cyrff rhanbarthol a phartneriaethau yn atebol a bod eu cynlluniau yn cael eu craffu.
- Datblygu protocolau a chylch gorchwyl ar gyfer cydweithio.
- Gofalu bod y cyhoedd yn ymgysylltu â gweithgareddau craffu ar y cyd.
- Cyfuno adnoddau craffu er mwyn cydweithio'n effeithiol a sicrhau deilliannau.
- Gofalu y bydd pob partner yn cymryd rhan ac yn cyfrannu'n gyfartal, fel bo'n briodol.

Rheoli cyfarfodydd yn effeithiol

- Cynllunio a phennu rhaglenni sy'n cynnwys amcanion a deilliannau eglur ar gyfer y cyfarfod.
- Gofalu bod y gwaith paratoi angenrheidiol wedi'i wneud ymlaen llaw, yn ôl yr angen, drwy gynnal cyfarfodydd rhagarweiniol a chytuno ar gwestiynau priodol.
- Gofalu bod y gwaith trosolwg a chraffu yn ddiduedd a bod cyfarfod y pwyllgor yn cael ei gynnal heb chwip wleidyddol (yn unol â Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011).
- Rheoli'r ffordd y mae'r cyfarfod yn mynd rhagddo, gan ofalu bod amcanion y cyfarfod yn cael eu cyflawni a bod pawb yn cadw at y cod ymddygiad, y rheolau sefydlog a gofynion cyfansoddiadol eraill.
- Gofalu bod pawb sydd yn y cyfarfod yn cael cyfle i gyfrannu'n briodol.
- Gofalu bod y cyhoedd yn cael cyfrannu mewn cyfarfodydd ac yn deall y protocolau o ran siarad yn gyhoeddus.

Cynnwys a datblygu aelodau'r pwyllgor

- Annog holl aelodau'r pwyllgor i gyfrannu'n effeithiol, yn y pwyllgor a'r grwpiau tasg a gorffen fel ei gilydd.
- Asesu perfformiad y pwyllgor a'i aelodau unigol a gweithio i wella deilliannau craffu.
- Gofalu bod gan aelodau'r pwyllgor yr wybodaeth a'r sgiliau priodol ar gyfer y rôl, a'u bod yn cydweithio ag aelodau a swyddogion arweiniol i'w datblygu'n briodol.

3. Gwerthoedd

Ymrwymo i werthoedd y Cyngor a'r gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb
- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaliadwyedd

Disgrifiad o Rôl Aelod y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu

1 Atebolrwydd

- I Gadeirydd y pwyllgor craffu perthnasol
- I'r Cyngor Llawn
- I'r Cyhoedd

2 Diben a gweithgareddau

- Cymryd rhan lawn yng ngwaith y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu, datblygiad a chyflawniad ei raglen waith, ac unrhyw grwpiau tasg a gorffen cysylltiedig.

Craffu a datblygu polisïau

- Helpu i ddatblygu polisïau'r cyngor drwy graffu ar bolisïau drafft a gwella a mireinio polisïau presennol.
- Herio polisïau ar sail dystiolaeth gadarn, megis yn erbyn deddfwriaeth neu flaenoriaeth wleidyddol leol.
- Asesu effaith polisïau presennol a nodi meysydd i'w gwella.
- Nodi lle y gellid bod angen polisïau newydd i fynd i'r afael â deddfwriaeth sydd ar y gweill.

Gofalu bod y Weithrediaeth yn atebol, monitro perfformiad a darparu gwasanaethau

- Monitro perfformiad darparwyr mewnol ac allanol yn erbyn safonau a thargedau perthnasol, gan gynnwys holi'r weithrediaeth a'r uwch swyddogion ynglŷn â chyflawni targedau.
- Helpu i nodi a lliniaru unrhyw risgiau.
- Ymchwilio i achosion o danberfformiad neu berfformiad gwael, a gwneud argymhellion i fynd i'r afael â hyn.
- Monitro cynlluniau gweithredu neu argymhellion yn sgil adroddiadau archwilwyr neu arolygwyr allanol neu gyrff rheoleiddio.
- Gwerthuso dilysrwydd penderfyniadau gweithredol a herio penderfyniadau drwy eu 'galw i mewn' lle bo'n briodol.
- Meithrin perthynas â'r weithrediaeth er mwyn gallu anfon materion priodol i bwyllgor craffu ei adolygu cyn i'r weithrediaeth ddod i benderfyniad terfynol.

Hyrwyddo gwaith Trosolwg a Chraffu

- Hyrwyddo rôl pwyllgorau trosolwg a chraffu yn y cyngor a thu hwnt, gan feithrin cysylltiadau mewnol effeithiol gyda swyddogion ac aelodau eraill a chysylltiadau allanol â chynrychiolwyr cymunedol.

- Dangos dull gwrthrychol, heb fod yn wleidyddol ac wedi'i seilio ar dystiolaeth o fynd i'r afael â materion trosolwg a chraffu, drwy ddefnyddio amrywiaeth eang o waith ymchwil, gan gynnwys ffynonellau gwybodaeth y tu allan i'r Cyngor.
- Ychwanegu gwerth at y broses o wneud penderfyniadau a darparu gwasanaethau yn yr awdurdod drwy waith craffu effeithiol.
- Gallu dangos lle mae gwaith craffu yn gwneud gwahaniaeth.

Ymgysylltu â'r gymuned

- Defnyddio gwaith craffu fel modd o fynd i'r afael â materion cymunedol a chynnwys y cyhoedd mewn rhaglenni gwaith i'r dyfodol.
- Annog budd-ddeiliaid i gymryd rhan yng ngwaith yr awdurdod.
- Helpu datblygu atebion polisi sy'n ymarferol ac yn dderbyniol yn lleol.
- Hwyluso trafodaethau ymysg cymunedau a budd-ddeiliaid am flaenoriaethau, amcanion a pherfformiad.
- Delio â materion o safbwynt y sir gyfan.

Craffu ar y cyd

- Gweithio o fewn y cylch gorchwyl a'r protocolau priodol sy'n llywodraethu cydweithio wrth graffu.
- Defnyddio'r meini prawf a'r profion priodol wrth benderfynu a ddylid craffu ar y cyd ai peidio.
- Cyfrannu at waith craffu cyrff rhanbarthol a phartneriaethau.
- Annog y cyhoedd i gymryd rhan mewn gweithgareddau craffu ar y cyd.
- Cydweithio'n effeithiol â phwyllgorau craffu awdurdodau a sefydliadau eraill.

Cymryd rhan mewn cyfarfodydd

- Paratoi'n ddigonol ac yn briodol ar gyfer cyfarfodydd drwy gyfrwng ymchwil, sesiynau briffio a chynllunio strategaethau cyfarfodydd.
- Cymryd rhan mewn modd rhagweithiol, gwrthrychol, gwybodus ac effeithiol, gan gymryd y Cod Ymddygiad, y Rheolau Sefydlog a gofynion cyfansoddiadol eraill i ystyriaeth.
- Dangos sgiliau craffu effeithiol wrth holi, gwrando a thrafod gwybodaeth.
- Peidio â bod yn wleidyddol.
- Canolbwyntio ar ddeilliannau / gwneud gwahaniaeth drwy gymryd rhan.

3. Gwerthoedd

Ymrwymo i werthoedd y Cyngor a'r gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb

- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaliadwyedd

Disgrifiad o Rôl Arweinydd yr Wrthblaid

1. Atebolrwydd

- I'r grŵp a'i henwebodd o fewn y cyfansoddiad.

2. Diben a Gweithgareddau'r Rôl

Darparu arweiniad gwleidyddol i wrthblaid

- Bod yn arweinydd gwleidyddol amlwg i'r wrthblaid ac yn brif lefarwr gwleidyddol iddi.
- Cynnig arweiniad wrth herio polisïau'r cyngor yn adeiladol.
- Herio gweledigaeth y Cyngor a'r gymuned yn adeiladol lle bo'n briodol.
- Cynnig arweiniad cryf a chlir wrth gydlynu polisïau, strategaethau a gwasanaethau amgen.

Cynrychioli gwrthblaid yr Awdurdod

- Cynrychioli Grŵp yr Wrthblaid at safon uchel a bod yn bennaeth cadarn, cymwys a huawdl wrth gynrychioli'r wrthblaid o fewn yr Awdurdod.
- Cynrychioli'r cyngor ar gyrff allanol.

Llywodraethu mewnol, safonau moesegol a chysylltiadau

- Hyrwyddo a chynnal llywodraethu da yn y Cyngor a'i waith.
- Arwain y gymuned a hyrwyddo dinasyddiaeth weithgar.
- Hyrwyddo a chynnal llywodraeth agored a thryloyw.
- Meithrin, cefnogi a chadw cysylltiadau parchus, priodol ac effeithiol â gweithwyr y Cyngor.
- Hyrwyddo, cefnogi a chadw at God Ymddygiad yr Aelodau, Protocol yr Aelodau/ Swyddogion a'r safonau ymddygiad uchaf mewn swydd gyhoeddus.

3. Gwerthoedd

Ymrwymo i, a dangos y gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb
- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaliadwyedd
- Arweinyddiaeth gynhwysol
- Datblygu consensws

Rôl Dirprwy Arweinydd yr Wrthblaid

- Cyflawni dyletswyddau'r Arweinydd pan fo'n absennol.
- Cynorthwyo'r Arweinydd gyda dyletswyddau penodol yn ôl yr angen.

Disgrifiad o Rôl Arweinydd Grŵp Gwleidyddol

1. Atebolrwydd

- I'r Grŵp a'i enwebodd

1. Diben a Gweithgareddau'r Rôl

Darparu arweiniad gwleidyddol i'r Grŵp

- Bod yn arweinydd gwleidyddol amlwg ac yn esiampl dda i'r Grŵp.
- Bod yn brif lefarydd gwleidyddol y Grŵp.
- Os yw'r Grŵp mewn grym, darparu arweinyddiaeth Plaid Wleidyddol wrth ddatblygu gweledigaeth neu bolisiau'r Cyngor. Os yw'n wrthblaid, darparu her adeiladol a dewisiadau amgen i weledigaeth a pholisiau'r Grŵp Gwleidyddol sydd mewn grym.
- Cynnig amrywiaeth o safbwyntiau o fewn y Grŵp Gwleidyddol wrth lunio polisïau.
- Integreiddio a chynrychioli'r Grŵp Gwleidyddol ar lefel leol.
- Cydweithio â Grwpiau Gwleidyddol eraill pan fo hynny'n briodol, yn enwedig mewn materion nad ydynt yn ymwneud â Gwleidyddiaeth Blaid.
- Cadeirio a/neu mynychu cyfarfodydd pan fo wedi'i benodi i rôl gynrychiadol o fewn y Cyngor.
- Cysylltu â chynrychiolwyr lleol a rhanbarthol eraill y blaid.
- Bod yn llais sy'n cynrychioli'r Grŵp, er enghraifft a phan fo'n berthnasol, wrth ddelio â sefydliadau allanol fel Llywodraeth Cymru neu'r Senedd.

Llywodraethu mewnol, safonau moesegol a chysylltiadau:

- Hyrwyddo a chefnogi llywodraethu da yn y Cyngor a'i waith.
- Darparu arweiniad cymunedol a hyrwyddo dinasyddiaeth weithgar.
- Hyrwyddo a chefnogi llywodraeth agored a thryloyw.
- Hyrwyddo, cefnogi a chadw cysylltiadau parchus, priodol ac effeithiol â gweithwyr ac aelodau eraill y Cyngor.
- Hyrwyddo, cefnogi a chadw at God Ymddygiad yr Aelodau, Protocol Aelodau/Swyddogion a'r safonau uchaf o ran ymddygiad mewn swydd gyhoeddus.
- Annog sylw dyledus i Saith Egwyddor Bywyd Cyhoeddus ac i gwrteisi mewn bywyd cyhoeddus.
- Cymryd rhan mewn cyfleoedd datblygu perthnasol ac annog aelodau'r Grŵp i gymryd rhan.
- Gosod disgwyliadau clir o ran ymddygiad aelodau'r grŵp a herio unrhyw ymddygiad amhriodol.
- Hyrwyddo amrywiaeth ymysg aelodau'r Grŵp.
- Annog aelodau'r Grŵp i hawlio cyflogau ac ad-daliadau sy'n ddyledus iddynt yn unol â phenderfyniadau'r IRPW.

Dyletswydd i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg Aelodau'r Grŵp yn unol â Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021

- Cymryd camau rhesymol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau'r Grŵp.
- Cydweithio â phwyllgor safonau'r Cyngor (ac unrhyw un o is-bwyllgorau'r pwyllgor hwnnw) i arfer swyddogaethau'r pwyllgor safonau. Yn benodol, cydweithio â'r Pwyllgor Safonau yn ei ddyletswydd i fonitro cydymffurfiad Arweinwyr Grŵp â'u dyletswydd dan y ddeddf, ac i ddarparu gwybodaeth ar gyfer adroddiad blynyddol y Pwyllgor Safonau.
- Gweithio'n adeiladol â'r Swyddog Monitro ac Arweinwyr Grwpiau eraill mewn perthynas â'r ddyletswydd hon.
- Gweithio o fewn y protocol datrys lleol pan fo hynny'n berthnasol.
- Cymryd rhan mewn unrhyw hyfforddiant sy'n ymwneud yn benodol â'r ddyletswydd hon.

3. Gwerthoedd

Ymrwymo i, a dangos y gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb
- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaliadwyedd
- Arweinyddiaeth gynhwysol
- Datblygu consensws

Canllawiau ategol i Arweinwyr Grŵp Gwleidyddol

Mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) yn gosod dyletswydd ar Arweinwyr Grŵp i gymryd "Camau Rhesymol" i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau eu grŵp. Mae'r nodyn canlynol yn cynnig dehongliad pellach o'r Ddeddf er mwyn ategu'r disgrifiad o rôl yr Arweinydd Grŵp.

- Mae dyletwsydd ar Arweinwyr Grŵp i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau eu grŵp mewn Awdurdod Unedol. Mae hyn yn berthnasol i'r aelodau grŵp hynny pan maent yn gweithio neu'n rhoi'r argraff eu bod yn gweithio yn rhinwedd eu rôl fel aelod.
- Cyflwynwyd y ddyletswydd hon gan Lywodraeth Cymru i annog safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau, gan gynnwys cwrteisi a pharch ym mhob sefyllfa tuag at bawb. Nid bwriad y ddyletswydd yw bod yn feichus ac ni fydd yn berthnasol i bawb (yn amlwg, yr aelodau hynny nad ydynt yn perthyn i grŵp). Y bwriad yw bod yn gymesur ac yn fuddiol ac annog unigolion i osgoi ymddygiad amhriodol cyn i'r ymddygiad hwnnw dorri'r Cod.
- Mae cyfrifoldeb eisoes ar bob cynghorydd i roi gwybod am achosion o dorri'r Cod Ymddygiad.
- Mae'r ddyletswydd yn berthnasol i Arweinwyr Grŵp ar gyfer aelodau eu grŵp pan fo'r aelodau hynny, er enghraifft, yn gweithio yn y Cyngor, mewn cyfarfodydd grwpiau gwleidyddol, yn y gymuned ac ar gyrff allanol megis yr Awdurdod Tân ac Achub, Awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol, Awdurdodau'r Heddlu, Cynghorau Cymuned a Thref, Cyd-bwyllgorau Corfforaethol a chyrff llywodraethu ysgolion.
- Yn achos cyrff allanol, y safonau ymddygiad perthnasol yw'r rhai a nodir gan y corff y mae'r aelod grŵp yn gwasanaethu arno. Os nad yw'r rhain ar gael, Cod Ymddygiad y Cyngor fydd yn berthnasol.
- Nid yw'r ddyletswydd yn gwneud Arweinwyr Grŵp yn ***atebol*** am ymddygiad eu haelodau, gan mai mater o ***gyfrifoldeb unigol*** yw Ymddygiad. Fodd bynnag, **rhaid** i Arweinwyr Grŵp gymryd "Camau Rhesymol" i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau'r Grŵp. A **rhaid** iddynt gydweithio â'r pwyllgor safonau ac unrhyw un o is-bwyllgorau'r pwyllgor hwnnw i arfer swyddogaethau'r pwyllgor safonau. A **rhaid** iddynt roi sylw i ganllawiau a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru ar y materion hyn.
- Gallai "camau rhesymol" olygu bod Arweinwyr Grŵp yn:
  - Cynnal trafodaethau anffurfiol gydag aelodau allai fod yn dangos arwyddion cynnar o ymddygiad amhriodol, neu wneud cais am hyfforddiant i'r aelodau hynny, er mwyn 'taro'r ymddygiad yn ei dalcen' cyn iddo fynd yn broblem neu fod mewn perygl o dorri'r Cod.
  - Gweithio'n adeiladol â phwyllgorau Safonau i roi gwybod am gydymffurfiad â'u dyletswydd, unrhyw bryderon difrifol am ymddygiad aelodau nad yw wedi'i gywiro gan gamau anffurfiol, ac unrhyw ofynion o ran hyfforddiant ar eu cyfer eu hunain neu aelodau eu grŵp.
  - Gweithio'n adeiladol gyda'r Swyddog Monitro, a'i gefnogi/chefnogi yn y materion hyn.
  - Bod yn esiampl dda ar gyfer yr aelodau, gan ddangos y safonau uchaf posib o ran ymddygiad, cwrteisi a pharch.
  - Cynnal ymwybyddiaeth o safonau uchel iawn o ymddygiad, cwrteisi a pharch, yn enwedig mewn perthynas â chydraddoldeb ac amrywiaeth.
  - Gweithio'n adeiladol ag aelodau eraill y grŵp ar y cyngor ac ar gynghorau eraill i sicrhau'r safonau ymddygiad uchaf posib, yn y Cyngor a ledled Cymru.
  - Croesawu ac ymateb i bryderon a godir gan aelodau'r Grŵp am ymddygiad yn y grŵp.
- Mae dyletswydd ar bwyllgorau Safonau i fonitro cydymffurfiad ymysg Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol â'u dyletswyddau, a chynghori, hyfforddi neu drefnu hyfforddiant i grwpiau gwleidyddol ar y cyngor am faterion sy'n gysylltiedig â'u dyletswyddau.

- Rhaid i bwyllgorau Safonau lunio adroddiad blynyddol i'r Cyngor am eu gwaith, gan gynnwys cydymffurfiad Arweinwyr Grŵp â'r ddyletswydd hon.
- Y cosbau allai fod yn berthnasol i aelodau grŵp sy'n ymddwyn yn amhriodol ar gorff allanol yw'r rhai a osodir gan y cyrff hynny. Os nad oes cosbau wedi'u gosod, rheolau'r Cyngor fydd yn berthnasol.
- Os bydd aelod wedi torri'r Cod Ymddygiad ac wedi'i ddiarddel dros dro, dim ond yn rhinwedd eu rôl fel aelod o un awdurdod perthnasol y byddant wedi'u diarddel. Byddai'n rhaid iddynt fod wedi'u anghymhwyso er mwyn iddo fod yn berthnasol yn rhinwedd eu rôl fel aelod o fwy nag un awdurdod perthnasol. (Rheoliadau Ymchwiliadau Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau (Cymru) 2001).
- "Mae'n bosib y gellid ystyried bod arweinydd grŵp sy'n methu â chydymffurfio â'r ddyletswydd newydd mewn ffordd ystyrlon yn dwyn anfri ar ei swydd, yn groes i baragraff 6(1)(a) y Cod" Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, *Y Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau awdurdodau lleol yng Nghymru Mai 2021*

Diben a Rôl Aelod Eiriolwr

Beth yw Aelod Eiriolwr?

Mae Aelodau Eiriolwyr yn cynnig llais i grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol yn draddodiadol, neu i faterion y mae angen eu cadw ar flaen busnes y cyngor, er nad ydynt o bosib yn gyfrifoldeb i unrhyw unigolyn na phwyllgor.

Mae Aelodau Eiriolwyr (a elwir weithiau'n aelodau arweiniol) yn aelodau etholedig sydd, yn ogystal â'u cyfrifoldebau eraill yn y cyngor, yn gofalu bod y mater neu'r grŵp y maent yn eu heirioli yn cael eu hystyried wrth ddatblygu polisïau'r cyngor a gwneud penderfyniadau. Mae Aelodau'n gweithredu fel eiriolwyr mewn meysydd fel plant, digartrefedd, cydraddoldeb, pobl hŷn, pobl ifanc, craffu, cymorth a datblygiad yr aelodau, gwella iechyd a threchu tlodi. Mae yna rôl statudol i aelod arweiniol gwasanaethau plant a phobl ifanc, gyda chyfrifoldeb dros oruchwylio'r trefniadau a wneir dan adrannau 25 a 26 Deddf Plant 2004.

Weithiau, bydd y cyrff allanol sy'n gysylltiedig â'r maes dan sylw wedi cyhoeddi canllawiau ar yr wybodaeth bynciol y mae aelodau ei hangen i gyflawni'r rôl, er enghraifft, pecyn cymorth y CLlL ar gyfer eiriolwyr pobl hŷn. Fel arall, bydd yr eiriolwyr yn dibynnu ar eu hawdurdod am ganllawiau am y pwnc perthnasol a'u rôl fel aelod arweiniol yn y maes hwnnw.

Beth maen nhw'n ei wneud?

Dyma ddyletswyddau arferol aelod arweiniol:

- Gofalu bod y maes dan sylw yn cael ei ystyried wrth ddatblygu polisïau neu ddod i benderfyniadau.
- Holi am berfformiad ac adnoddau ar gyfer y maes hwnnw.
- Codi proffil y maes a gofalu bod yr awdurdod yn gwybod am yr arferion da.
- Ymgysylltu â chyrff allanol sy'n gweithio yn y maes.
- Ymgysylltu â swyddogion ac aelodau eraill ynglŷn â'r rôl.
- Ymgysylltu â grwpiau cymunedol sydd â diddordeb/cysylltiad yn y maes.
- Rhoi gwybod i'r cyngor am y camau a gymerir.

Sut mae'r rôl yn cydblethu â'r strwythur corfforaethol?

Bydd hynny'n amrywio yn ôl y maes/mater sy'n cael ei eirioli a'r modd y mae'r awdurdod yn gweithredu. Mae'n bosib y bydd dryswch a gorgyffwrdd o ran rolau'r aelod eiriolwr a rolau'r aelod gweithredol neu'r aelod trosolwg a chraffu perthnasol. Gallai aelod gweithredol perthnasol neu aelod anweithredol gyflawni rôl yr eiriolwr.

Felly, mae'n bwysig bod yr aelodau a'r swyddogion yn cydweithio i gytuno ar rolau a chamau gweithredu yn y maes sy'n cael ei eirioli, a bod gweithdrefnau wedi'u sefydlu i alluogi'r aelod eiriolwr i adrodd am ei weithgareddau. Byddai o gymorth pe bai'r awdurdod yn llunio protocol sy'n pennu pa bwerau sydd gan eiriolwyr, megis yr hawl i wneud penderfyniadau ar ran yr awdurdod. Yn yr un modd, mae trefniadau penodi eiriolwyr yn

amrywio rhwng yr awdurdodau, gyda phenodiadau naill ai'n cael eu gwneud gan y cyngor llawn neu'r arweinydd.

Disgrifiad o'r Rôl

Mae'n anodd llunio disgrifiad sy'n gweddu i'r gwahanol rolau y mae disgwyl i eiriolwyr eu cyflawni a sut y maent yn gweithio o fewn strwythurau'r gwahanol awdurdodau. Dyma ddisgrifiad enghreifftiol y bydd angen ei addasu'n lleol, yn enwedig i adlewyrchu'r gwahaniaethau rhwng rôl statudol, rôl y mae aelod gweithredol yn ei chyflawni a rôl arweinydd anweithredol.

Disgrifiad o Rôl Aelod Eiriolwr

1. Atebolrwydd

- I'r Cyngor Llawn

2. Diben a gweithgareddau'r Rôl

O fewn y Cyngor

- Hyrwyddo'r maes dan sylw o fewn blaenoriaethau corfforaethol a gwasanaethau'r Cyngor.
- Hyrwyddo anghenion y grŵp dan sylw ymysg y rhai sy'n gyfrifol am wneud penderfyniadau o fewn y Cyngor.
- Cydweithio â'r rhai sy'n gyfrifol am wneud penderfyniadau'r Cyngor i lunio strategaethau/polisïau/cynlluniau gwaith ar gyfer y maes dan sylw.
- Bod yn ymwybodol o bob mater sy'n ymwneud â'r maes.
- Cyfrannu i arferion da a gwella gwasanaethau a swyddogaethau sy'n ymwneud â'r maes drwy'r amser.
- Ymgysylltu â'r aelodau ynglŷn â'r materion sy'n ymwneud â'r maes dan sylw, megis mynychu cyfarfodydd pwyllgorau Trosolwg a Chraffu/ y Cabinet/ y Cyngor Llawn ac ati.
- Codi ymwybyddiaeth o'r maes a chymryd rhan flaengar o ran cynnig datblygiad i bob aelod a swyddog mewn perthynas â'r maes dan sylw.

Yn y Gymuned

- Codi proffil y maes yn y gymuned.
- Ymgysylltu â dinasyddion a grwpiau cymunedol mewn materion sy'n ymwneud â'r maes dan sylw.
- Arwain a chynnal mentrau lleol sy'n ymwneud â'r maes hwnnw.

3. Gwerthoedd

Ymrwymo i werthoedd y Cyngor a'r gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb
- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaliadwyedd
- Arweinyddiaeth gynhwysol

Mae'r dudalen yn wag yn fwriadol